



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

Antidota Evangelica In Evangelivm Secvndvm Lvcam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546



ANTIDOTA EVANGELICA IN EVAN- GELIVM SECVNDVM LVCAM.

CAP. I.

6. *Erant iusti ambo ante Deum, incedentes in omni-
bus mandatis & iustificationibus Domini sine
querela.*



AL ET hic locus plurimum
contra pestilentes horum tem-
porum hæreses. Primùm enim
docet, obseruari posse omnia
mandata Dei; quod à nemine
vnquam præstitum fuisse per-

Tria fidei
docu-
menta.

petuò vrgent horù temporum
hæretici, Calvinus maximè. Hic enim duo sunt
qui (si verù Scriptura dicit) *in omnibus Dei mandatis
ambulabant*, id est, ea omnia seruabant: eo sanè sen-
su quo seruari omnia à viatoribus possunt ac de-
bent, & quo ea seruanda esse Catholica docet Ec-
clesia. Secundò docet hic locus, ex mandatorum
obseruatione hominem iustum fieri seu iustifi-
cari coram Deo. Quum enim Euangelista dixisset
illos fuisse *iustos coram Deo*, id est, vera iustitia quæ
apud Deum talis habeatur, causam & modù vn-
defue-

Iustitia
operum.

de fuerint iusti, subiungit: *Incedentes in omnibus manibus datis & iustificationibus Domini sine querela*. Tertio docet hic locus, iustitiam bonorum operum coram Deo talem esse, & sic in omnium mandatorum obseruatione consistere, vt à grauioribus tantum peccatis immunis sit; non quod tam exacta obseruatio necessarium requiratur quæ cum nullis leuioribus peccatis consistat. Ideo enim adiecit Euangelista,

Tract. 41.
in Ioan.

Sine querela: id est, vt S. Augustinus iuxta alias Scripturas sapienter exponit, sine crimine aut lethali peccato. *Multi* (inquit) *iusti dicti sunt sine querela*, quod intelligitur sine crimine. *Nulla enim querela iusta est de his in rebus humanis qui non habent crimen. Crimen est peccatum graue, accusatione & damnatione dignissimum*. Vnde & alibi distinguit: *Aliud est esse sine peccato, quod soli Christo competit; aliud sine querela, quod de multis iustis in hac vita dici potuit*. Sic hunc ipsum locum idem sapientissimus Doctor alibi exponit, vbi & simile

In lib. de
perfect.
iustitia.

De pecc.
mer. &
remiss.
lib. 2 c. 13
Philip. 3.
Philip. 2.

Apostoli de seipso confessionem introducit. *Conuersatus secundum iustitiam quæ ex lege est, sine querela*. Sed & ipse in eadem epistola Apostolus ad similem iustitiam alios hortatur. *Et sitis sine querela, & simplices filij Dei sine reprehensione*. Rursum in alia epistola quum de seipso dixisset, *Vos testes estis, & Deus, quam sanctè, & iustè, & sine querela vobis, qui credidistis, fuimus*, similem iustitiam alijs precatur, dicens.

1. Theff. 2

1. Theff. 5

Ipsè autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integrus spiritus vester, & anima, & corpus sine querela, in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Eandem illis precatur iustitiam ac sanctitatem quam de Zacharia & Elisabetha testatur Euangelium.

Hæretico-
rum pugna.

Contra hunc locum mirè recalcitrant hæretici. Aliqui volunt istos fide iustos fuisse, quia gratis Deo propter mediatorem placuerunt: quæ autem de mandatorum obseruatione subiunxit Euangelista,

lista, ad iustitiam coram Deo non pertinere. Sed
 hos homines in alienū sensum Lucæ verba tor-
 quere ipse Calvinus affirmat. Is verò vt Catholi-
 cos alia via refellat, respondet hanc iustitiam Za-
 chariæ & vxoris eius à iustitia fides fluere & illi subor-
 dinari, idcoq; alterā alteri à nobis opponi nō debere. Sed hæc
 responsio nulla est. Nō enim iustitiā operū iusti-
 tiæ fidei ex hoc loco nos Catholici opponimus,
 sed alterā cū altera cōiungimus, vt iustitia nostra
 corā Deo nō ex sola fide, sed etiam ex mandato-
 rum obseruatione consistat. Hanc isto loco fateri
 & agnoscere videtur sanè prima facie Calvinus.
 Ait enim *veram esse hanc definitionē, Iustos esse qui vitam
 suam formant ad legis præcepta.* Postea quoque osten-
 dit non propterea Christi gratiam esse superuacaneā tametsi
 plena legis obseruatio vitam conferat, quia ad hanc legis ob-
 seruationem accedit gratuita reconciliatio per Christum, &
 quotidiana venia qua illis peccata ignoscit. Hoc certè to-
 tum orthodoxe diceretur, si in illa gratuita recon-
 ciliatione renouationem internam quæ ab altera
 nunquā seiungitur, complecteretur, & de peccatis
 ac defectibus iustorū minutoribus, quibus quo-
 tidiana venia præstatur, loqueretur. Sed vaser he-
 reticus nihil horū intelligit. Ait enim. *Iusti ergo &
 irreprehensibiles censentur, quoniam tota eorum vita testat-
 ur eos iustitiæ addictos esse, regnare in illis Dei timorē, dum
 quoddā est sanctitatis exemplar. Sed cum à perfectione longè
 distet pium eorum studiū, non potest sine venia placere Deo.*
*Quare iustitia quæ in illis laudatur, à gratuita Dei indul-
 gentia pendet, qua fit vt quod reliquum est in ipsis iniustitiæ
 non imputet.* Attende impostoris verba. Vult in ip-
 sis iustis aliquam adhuc iniustitiam manere. Hæc
 iniustitia est ipsa legis transgressio apud Calvinū,
 quia videlicet ex eius sententia quodlibet vel mi-
 nimū peccatū est vera legis transgressio, & legem
 nemo

nemo potest seruare. Rursū dicit eos ceteri iustos
quia iustitie addicti erant, & Dei timor in illis regnabat.
 Iustus quippe iuxta Calvinū est, qui studium be-
 ne agendi cum aliquo Dei timore non deposuit,
 ramentū hoc eius studium boni desiderij effectum
 non fortiat, id est, qui nōdum in profundo po-
 situs contemnit: vt ad Rom. cap. 7. alijsque varijs
 in locis aperte eum docere docebimus. Quare &
 quum hīc dicit, *pium iustorū studium longè à perfectio-
 ne distare,* perfectionis vocabulo ipsam iusti operis
 executionē intelligit. Sed maluit hīc hypocritam
 agere propter præsentis loci euidentiam, quā
 impiam suam sententiam loco alieno proferre.

Iustus in
 sensu
 Caluini
 quis.

Rom. 7.
 Ver. 19.

Beza Cal-
 uini hy-
 pocritam
 detexit.

Rom. 4.

1. Cor. 4.

Gal. 2.

Psal. 143.

Sed Theodorus Beza magistri sui mentē (quem
 doctissimū interpretem semper vocat) optimē te-
 nens, omni deposita larua, alias hoc loco Scri-
 pturas opponit, quę iustitiam operū damnare vi-
 dentur, vt illud: *Abraham si ex operibus iustificatus est,
 gloriam apud homines habet, non apud Deum.* Item illud:
Nullus mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.
 Rursū illud: *Si ex lege iustitia, ergo gratis Christus mor-
 tuus est.* Quę omnia luis locis exposuimus, & con-
 tra iustitiam operum in fide nihil facere ostendi-
 mus. Opponit & illud: *Non iustificabitur in conspectu
 tuo omnis viuens.* Cui loco breuiter respōderi potest:
 Si nemo coram Deo iustificabitur, ergo nec per
 suā nec per alienā iustitiā ipsi imputatā, nec per
 opera nec per fidem aliquis iustificabitur, ac per
 hoc nō operū tantū sed & fidei iustitiā, ipsaq;
 imputatiuam, hīc locus excludet. Si autem fidei
 iustitia his verbis non excluditur, profectō nec
 operum fidei iustitia excludetur: quum eadem sit
 ratio radicis & fructuum, Scriptura quoque non
 fecus bonis operibus quā fidei iustitiā tribuat.
 Ceterū quod dicit Propheta Dauid, nec fidei nec
 ope.

operum iustitiam veram excludit. Illud tantum docet, in Dei iudicio, qui omni prorsus peccato caret, neminem mortalium qui peccatores omnes sunt vel fuerunt, pro iusto haberi posse, si iuxta iudicium & mensuram iustitiæ diuinæ in examen vocentur. *Aperta sententia est.* (ait Augustinus) *de superiori versu illustrius declarata. Non intres* (inquit) *in iudicium cum seruo tuo; hoc est enim: Noli me iudicare secundum te, qui es sine peccato. Et quod ait, Nō iustificabitur, ad illam iustitiam retulit, quæ in hac vita non est.* Hæc ille. Eodem modo explicat lib. 2. cap. 19. de pecc. mer. & remiss. & de nat. & grat. ca. 60. Vide quoque Bernardum serm. 5. de verbis Esaiæ, qui & ipsos Angelos hoc versu Prophetæ complecti scribit. Illi enim iusti sunt, sed ex Deo, nō corā Deo; & Dei munere, non in Dei comparatione; qui sic iustus est, ut ipsa simul iustitia sit, nec vllum admixtum peccatum habeat, Comparationē igitur statuimus non in sensu Pelagiano, quasi omni prorsus peccato homo careat, & solum secundum minus à Dei iustitia differat, sed ita imperfectam ut etiam in scientia Dei & verè imperfecta sit.

In lib. de
perfect.
iustit.

Vide Hie-
ron. in
Hierem.
cap. 31.

28. *Aue gratia plena, Dominus tecum, &c.*

VERBA hæc & verborum in Ecclesia Catholica usum corrumpunt & exagitant hæretici. Negat vocabulū Lucæ *χαριτόμενην* significare, *Gratia plena*, sed, ut Calvinus vult, *gratiā consecuta*; ut Beza vertit, *gratis dilecta*; ut Erasmus peruertit, *gratiosa seu pulchra*; ut Castalio transtulit, *accepta*. Ceterum verbū *χαριτόμενην*, vnde hoc participium passivum deriuatur, significat propriè, *gratia replere*, ut Chrysostomus græcus docet in commen. ad Ephes. cap. 1. hom. 2. vbi Pau-

H h lus

lus eodē verbo vsus dicit, quòd *Deus nos in Christo*
ἐχαρίτωσεν, gratia repleuit, seu varijs gratiæ donis
 sibi gratos effecit, quæ ibi multa commemorat
 Chrysostomus. Eodem quoque in loco verba
 Christianorum quibus diabolo renunciant & cæ-
 lestia laudât, vocat Chrysof. *ἐν χάριτι πλήρη*,
 verba gratia plena. Vocatur autem ab Angelo gratia
 plena tum propter futuram filij Dei conceptio-
 nem & partum, vt exponit Ambros. lib. 1. cap. 2. in
 Lucam, Hieron. in epist. ad Principiam Tom. 5.
 Athanasius in Euangel. de sanctiss. Deipara, &
 August. hom. 44. ex hom. 50. tum etiam quia iam
 ante hanc Angeli vocē (quæ non erat operatoria,
 sed partim indicatiua, partim, vt iam dictū est,
 prænunciatiua) & post ipsum partum semper erat
 omnibus virtutibus plena, nullius peccati rea. Sic
 plenam gratia fuisse docet Augustinus serm. 9. de
 temp. & de sancta virginit. cap. 4. & D. Bernardus
 homil. 3. super, Missus est. Idque omnino tum ita
 fieri oportuisse, quia ad finem excellentissimum
 ordinata; tum sic fuisse, quia principio gratiæ ma-
 ximè erat propinqua; scitè probat S. Thom. 3. p.
 q. 27. art. 4. & 5. Cetera circa hunc locū, & de huius
 Salutationis Angelicæ recitatione quotidiana,
 cōtra hæreticorum cauilla vide in Prompt. Cath.
 in festo Annunciationis B. virginis.

Cauillationes tamen Caluini ad hunc locum
 positæ breuiter diluendæ sunt. Contra inuocatio-
 nem huius beatiss. virginis sic disputat, *Cum tota*
Maria excellentia sit mera Dei liberalitas, plusquam præ-
posterè faciunt qui ab ea petendum docent, quod aliunde non
bisum habet. Argumenti absurditas ex simili appa-
 rebit. Tota diuitum in hoc mundo abundantia &
 copia mera est Dei liberalitas: ergo plusquã præ-
 posterè faciunt qui à diuitibus subsidia tempora-
 lia

B. Virgo
 cur gratia
 plena,

Infulsum
 Caluini
 argum.
 contra
 inuocat.
 B. virg.

lia petunt, quæ illi aliunde nobiscum habent: id est, quæ illi à Deo accipiunt haud secus quàm nos. Contra huius Salutationis Angelicæ vsus & recitationem quotidianam ita disputat. *Nimis crassa inscitia Papiſtæ salutationem hanc quasi magico exorcismo in preculam verterunt.* Respondé, Salutationē Angelicam esse ex natura sua orationem laudatoriam, vt docet Athanas. in oratione in Euang. de Sanctiss. Deipara, & hac ex parte gratiarū esse actionem, sicut tam multi Psalmi sunt, esse quoque per modū insinuationis precationem, sicut illa verba Ioan. II. *Ecce Domine, quem amas, infirmatur,* vt docet August. tract. 49. in Ioan. Addit Calvinus. *Aliud, Atque eò prorupte vefania, vt concionatoribus fas non sit Spiritus gratiam pro suggestu petere nisi per suum Aue Maria.* Videte stupidum Caluini argumentum. Concionatores solent hoc facere, ergo non est fas illis aliter facere. Nec aliqua lex cogit eos hoc facere, sed pia consuetudo, nec illa consuetudo alios modos aut alias precationes excludit quibus Spiritus S. gratia petitur, sed inter alias hæc vna est, eaque tanto illo tempore aptior quanto & breuior, & propter beatiss. virg. excellentiam, cuius intercessio expetitur, efficacior est. Disputat adhuc Calvinus & dicit. *Atqui præterquam quòd Alia tria, sola gratulatio hic habetur, temere sibi alienum officium vsurpant, quod Deus non nisi Angelo iniunxit. Bis autem stulta emulatio quòd non nisi absentem salutant.* Ad singula tria responde. Ad primum: si esset sola gratulatio, piè tamen hoc solo nomine vsurpari. Piè enim illa dicimus aut repetimus, quibus de Sanctis atque amicis Dei erga ipsos beneficia gratulamur. Quanquam ista gratulatio beneficium Dei spectat non soli B. virgini sed toti humano generi collatū. Ideo enim adij-

Hh 2 citur,

citur, *Et benedictus fructus ventris tui*. Deinde non est sola gratulatio, sed est pro maximo beneficio incarnationis Dominicæ gratiarum actio, pariterque precatio, ut iam dictum est.

2. Ad 2. resp. alienum officium hic non vsurpari; primum, quia etsi soli Angelo hoc Deus iniunxit, tamen ne eadem verba ab alijs repererentur non prohibuit: secundo, quia quod Deus Angelo iniunxit, hoc nemo nunc facit, id est, nemo futurum virgini partum annuntiat; sed ut illud proœmiū Angelicū perpetuū verū est, sic perpetuū à pijs affirmari potest.

3. Tertiò, quia etsi solis Angelis iniunctū videtur ut Christo recenter nato cantarent, *Gloria in excelsis Deo*, &c. tamen eadem verba à pijs rectè vsurpari nec ipse Calvinus negaverit. Postremum quod dicit, infidelitatis Calvinianæ argumentum est, qui Sanctos in cælo regnantes pro mortuis habet, & mortuos vocare solet. Si enim apud Deū Sanctos vivere Calvinus credit, facile intelligeret illos nobis non esse semper absentes, sed quādo piè inuocantur, præsentissimos, sicut Paulus *corpore absens, spiritu præsens erat* in excōmunicando Corinthio fornicario, & Elizeus *spiritu præsens erat* quum seruus eius Giezi munera acciperet à Naamā Syro: nisi forte dicant hæretici ad puniendos malos Sanctorum spiritus adesse, & ad iuuandos pios adesse non posse.

2. Cor. 5.
4. Reg. 5.

34. *Quomodo fiet mihi istud? quoniam virum non cognosco.*

Votum
B. Virgi-
nis.

BEATISSIMAM virginem virginitatis votum ante Angeli salutationem iam dudum vouisse hæc verba confirmant: quod his verbis ostendit S. Augustinus. *Virginis Mariæ*

Marie Deo dedicatam indicant verba quae sibi factum an-
nuncianti Angelo Maria reddidit: Quomodo fiet istud quod
niam virum non cognosco. quod profecto non dixeret, nisi
Deo virginem se ante vouisset. Hæc ille. Idem docet
Greg. Nyll. in serm. de Natiuit. Domini. Nempe
prorsus ineptè & impertinenter hanc difficulta-
tem proposuisset, si ad futurum respexisset; id est,
quod virum nunquam esset cognitura: maxime
dicente Angelo, Ecce concipies in utero, & non dicen-
te, Ecce concepisti in utero. Idem alij Patres ex
hoc loco colligunt. Recalcitrant tamen Calvinus
& ait. Quod ex eius verbis suspicari sunt quidam perpetua
virginitatis conceptum habuisse votum, nimis infirmum est,
imò prorsus absurdum. Persidè enim passa fuisset se mari-
to collocari, sanctumque coniugij fœdus non sine Dei ludib-
rio spreuisset. Nec ipsi Papista permittunt uxori continen-
tiam vouere suo arbitrio. Deinde puerile commentum est,
monachismum fingere inter Iudæos. Hæc ille. Sed ad
hoc totum argumentum variè olim responde-
runt Patres, quos omnes contemnit Calvinus ut
homines absurdos & pueriles. Nullum inter Iu-
dæos fingunt Patres monachismum, nec B. virgo
ex more Iudæorum continentiam vouit, sed ex
singulari sua pietate ac puritate hoc fecit, ne-
sciens se Dei matrem futuram, sed ex puro Dei
amore pura eius sponsa fieri desiderans. Totum
hoc pulchrè docet S. August. Quia (inquit) vir-
ginitatis votum Israelitarum mores adhuc recusabant, de-
sponsata est viro iusto, non violenter ablaturo, sed potius
contra violentos custodituro quod illa iam vouerat. Poterat
quidem & iuberi virgo permanere, in qua Dei filius formam
serui congruenti miraculo acciperet, sed exemplo sanctis fu-
tura virginibus virginitatem Deo dicauit, quum adhuc quid
esset conceptura nesciret. Desponsata igitur B. virgo,
& tamè continentiam vouens, nec ipsi coniugio

H h 3 nec

Lib. de S.
virginie.
cap. 4.

Calvinus
contra
Patres.

nec viro suo iniuriam fecit, vt colligit Calvinus, Non viro, quia illo planè conscio & consentiente hoc fecit, qui illam non nisi ad virginitatis custodiam accepit. Non ipsi coniugio, quia ad essentiam coniugij non copula carnalis (vt putare videtur Calvinus) sed obligatio mutua pertinet. Ideoque coniuges esse non desinunt qui ex mutuo consensu à copula carnali siue ad tempus (vt Paulus hortatur) siue in perpetuum abstinent: de quo lege August. lib. 1. cap. 11. de nupt. & concupisc. Deinde si fœdus coniugij violauit B. virgo vouens continentiam, vt Calvinus ait, debuit secundum eum etiam post filij Dei partum viro copulari. Atqui hoc ipse Calvinus non admittit, qui eius perpetuam virginitatem asserit. Videre ergo debuit, quòd sicuti conscio & consentiente viro perpetua virgo fuit de facto, sic eodem conscio & consentiente hanc perpetuam virginitatem vouit, sicuti eius ad Angelum verba manifestè conuincunt. Quid ergo ad hæc verba Calvinus? *Soluendum (inquit) est obiectum illud quòd virgo in futurum tempus respiciat, ideoque significet nullam sibi fore cohabitationem cum viro. Hæc verò coniectura & probabilis est & simplex, quòd rei magnitudo vel potius maiestas virginem perculerit, vt sensus omnes admiratione ligatos haberet ac constrictos. Quum audire nasciturum esse Dei filium, aliquid non vulgare concipit: atque hæc ratio est cur coitum virilem excludat. Hinc attonita exclamat, Quo modo erit istud? Hæc Calvinus (vt vocat) coniectura aliquid probabile sonaret, si tantummodo dixisset, Quo modo mihi fiet istud? Hæc enim admirantis vox est, & ad magnitudinem futuri partus referri potest, quem quia diuinum fore audiebat, merito interrogare potuit quomodo illa creatura simplex & vulgaris Dei filium & in domo Iacobre-*
gnaru-

1. Cor. 7.

Calvinus
ex seipso
refutatur.Caluini
coniectura
ex textu
refellitur.

gnaturum parere posset. Nunc autem non hoc tantum dicit, *Quomodo mihi fiet istud?* neque ibi terminatur interrogatio, sed in causa admirationis quam subnequit. Addit enim suæ admirationis causam, *Quoniam virum non cognosco.* Non dicit, *Quia pauperi & vulgari viro despōsata sum,* quasi quæ tam nobilem partum generare se posse admiretur; sed dicit, *Quia viro non sum copulanda, nec viri coitum expertura.* Quomodo igitur concipiam & pariam? Et ad hanc quæstionem respondet Angelus, ostendens quòd loco virilis feminis *superueniet in eam & illabatur Spiritus S. & loco virilis* *anplexus obumbrabit & complexabitur illam virtus altissimi:* vt sit propterea de sua virginitate secura; cui soli metuebat purissima virgo, audita partus mentione; & conseruadæ virginitatis studio hanc quæstionem proposuit, quasi quæ nec propter filij Dei partum futurum, virginitatis suæ propositum violare libenter voluerit. Assensum itaque suum cohibuit ac suspendit, donec de eius conseruatione aliquid certum haberet. Quãquidem virginitatem suam vbi ex Angelo integram sibi mansuram intellexisset, quia viri officium Spiritus S. & virtus altissimi suppleret, ipsòque Elizabethæ sterilis & vetulæ exemplo proposito, etiam virginem parere posse intelligeret, cōfestim absq; vlla alia difficultate assensum suum præbuit, dicēs: *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Non ergo magnitudo partus aut ipsius magnitudinis admiratio ratio est, cur coitum virilem excludat, vt Calvinus comminiscitur, ne sanctæ virginitatis propositum in purissima virgine fateretur; sed partus ipse futurus, quem sine coitu virili fieri posse necdum intellexerat, ratio fuit cur coitum virilem à se remoueat, dicens, *Quoniam virum non cognosco.*

Purissimæ
virg. de
conser-
uanda sua
virginit.
anxietas.

sco, id est, *virum non sum cognitura*, ut Beza hoc loco vertit. Nuptura igitur erat sine proposito consuetudinis matrimonij. Sic efficaciter & necessario probat hic locus votum virginittatis à B. virgine conceptum firmiterque decretum fuisse, antequam eam Angelus salutarer; & conuincuntur impij hæretici, qui huiusmodi votum à nemine emitti posse aut debere dogmatizant.

Alia Bezae
corrupte
la reij-
citur.

Beza Caluinum hoc loco se sequi profiteatur, quem & optimum suum parentem, & præstantissimum theologum vocat, & hunc esse sensum ait: *Quandos quidem in eo quod polliceris, nullus locus est vulgari & consuetæ matrimonij coniunctioni, age, qua tandem ratione fiet quod narras?* Fingit ergo Beza B. virginem de noua partus ratione inquirere, eo quod in tam excellenti partu, vulgari & consuetæ matrimonij coniunctioni locus non sit. Atqui nec hic sensus, Caluini commento parum conformis, verbis B. virginis quadrare potest. Non enim querit nouam partus rationem, sed omnem à se futurum partum excludit. Non dicit, quomodo sine viri copula pariam? quæ est consuetæ matrimonij coniunctio: sed dicit, quomodo concipiam in vtero, & pariam filium? quia viri copulam non sum expertura. Notandum quod dicit virgo, *Quomodo fiet istud?* id est, res ipsa quam narras, partus quæ mihi annuncias. Non dicit, *Quomodo fiet tale*, talis partus, aut tantæ prolis conceptus? Dicit τὸ ὄν non τὸ εἶναι. Simpliciter de partu interrogat; sicut causa interrogationis subiuncta demonstrat, *Quia virum non sum cognitura*: id est, quia ab omni partu sibi aliena. Nam B. virginem de aliquo alio partus genere quam de virili & consueto adhuc cogitasse, inanis planè & futilis coniectura est. Deinde si de nouo partus genere præter virilem & consuetum

in-

interrogaret, non fuisset opus addere, *Quia virum non cognosco.* Nihil enim hoc ad rem faceret. Siue enim virum cognitura fuerat, siue non, nouus ille partus præter viri commercium, locum habere potuisset. Ita planè B. virginis quæstionē, dum verum eius & germanum sensum peruertunt hæretici, futilem & absurdam & impertinentem sensum habere conuincunt. Quam etiam quæstionis absurditatem innuere vult Calvinus, dum ait virginem ita percussam & attonitam fuisse, *ut sensus suos omnes admiratione ligatos & constrictos haberet.* Vult ergo illam quasi vix sui compotem sine sensu & iudicio quæstionem proposuisse. Hæc est Caluini impietas, quam sese libenter imitari proficitur Beza. Talem enim certè quæstionis sensum excogitarunt, qui nihil ad rem præsentem faciens, minimèque coharens, verè sine sensu prolata videatur. Cæterum beatiss. virgo absque vlla sensuum constrictione, prudèter & sensatè interrogauit, cui propterea Angelus grauitè & diuinè respondit, non ita responsurus si illam sine sensu & iudicio aliquid interrogare perspexisset.

B. Virg.
quæstio-
nem quã
indignè
tractant
hæretici.

48. *Respexit humilitatem ancille sue.*

ACRITER hoc loco contendunt hæretici, humilitatem non pro virtute animi & submissione in B. virgine, sed pro viti & abiecta conditione in paupere & ignobili puella accipi. *Humilitas hinc* (ait Calvinus) *non submissionem vel modestiam vel animi habitum significat, ut stultè putarunt indocti & barbari homines, sed tantundem valet ac vilis abiectaq; conditio, quatenus excellentie opponitur, quod ex Græca voce liquet.* Caluino applaudens

Humili-
tas B. Vir-
ginis quæ

Hh 5 Beza,

Beza, eandem cantilenam canit: *Significat ταπεινότης humilitatem, id est, vilem & abiectam conditionem, qualis est nimirum vilium seruulorum. Itaque inepti sunt qui modestiam ceterasque Mariae virtutes hoc loco praedicant, quasi ταπεινότης illud sit quod Graeci ταπεινοφροσύνη vocant: quasi denique Maria vlla sua merita, ac non potius infinitam Dei misericordiam collaudet.* Moxque Theophylacti in hunc locum verba ab Erasmo notata reperit, quibus ait virginem non propter suam virtutem beatam se dicendam esse, profiteri, sed quia fecit illi magna Deus: addens Romae hunc commentarium impressum fuisse, ut praeposteri Mariae cultores intelligant sanis hominibus nunquam placuisse has praeposteras Mariae laudes. Erasmo subscribit Cornelius Iansenius, & Didacus Stella: qui verbum ταπεινότης pro virtute humilitatis apud Graecos nunquam accipi affirmant.

Probatur
humilitas
B. Virgi-
nis quod
vera vir-
tus esset.

Sed erravit ille errans-mus Erasmus, aliosque in errorem abduxit. Nam in hoc ipso cantico ubi dicit virgo, *Exaltauit humiles, & ἤνωσεν τοὺς ταπεινούς.* eodem verbo utitur: & opponuntur humiles *superbis mente cordis sui,* & pauperes *spiritu* significat, ut ipsemet Beza annotavit. Quam Christus in Evangelio dicit Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde,* vox Graeca est, *ταπεινὸς τῆ καρδίας.* Quum idem dicit, *Omnis qui se humiliat, exaltabitur,* vox Graeca est, *ὁ τὸς ταπεινῶσιν ἑαυτοῦ,* Matth. 23. & *ὁ ταπεινῶν* Luc. 14. & 18. Rursum quum Christus dicit, *Qui non se humiliaverit sicut vnus ex parvulis istis,* vox graeca est, *ταπεινῶσιν,* Matth. 18. Lucas quoque Act. 8. citans Esaiæ verba de Christo, *In humilitate iudicium eius sublatum est, & non aperuit os suum;* utitur verbo *ταπεινότης.* Iacobi cap. 4. & 1. Petr. 5. *Superbis resistit, & humilibus dat gratiam,* est verbum *τοῖς ταπεινοῖς.* Item Iacobi eodem

dem cap. *Humiliamini in conspectu Domini*, vox Græca est, ταπεινώθητε. Sed & apud Paulum, quem humilitatis virtutem non nisi vocabulo τῆς ταπεινοφροσύνης exprimere Iansenius affirmat, huius apud Lucā dictionis ταπεινώσις coniugatum pro virtute humilitatis accipitur. Rom. 12. *Non altum sapientes, sed humilibus consentientes, τοῖς ταπεινοῖς συγκαταγόμενοι.* 2. Cor. 7. *Qui consolatur humiles, consolatus est & nos: ὁ παρηγορῶν τοὺς ταπεινούς.* Iam ad Philip. 2. de Christo, *Humiliauit semetipsum factus obediens, &c. ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν.* Temeritatem igitur & ignorantiam Erasmi alij interpretes temere sequuti fuerunt. Nec barbari aut indocti sunt (vt Calvinus garrit) qui virtutem humilitatis hoc loco exponunt, quasi vox Græca id non permittat, sed certè inconsiderati sunt qui virtutem humilitatis hic accipi posse negant, quum tamen multis in locis in Græco Matthæo, Luca, Paulo, Iacobo, Petro, illa vox aut eius coniugatum eandem virtutem significat. Loquitur igitur B. Virgo non vt paupercula, aut contemptibilis aliqua puella, sicuti Lutherus primus nugatus est in Postilla huius Euangelij, aliósq; nugarifecit, sed vt pia & humilis virgo, Deo gratias agens, quòd quum tam parua in oculis suis esset, ad tantam dignitatem Deus illam exaltauit. Sic Lia vxor Iacob mulier diues & locuples, quum prole à Deo donata esset, gratias Deo egit dicens. *Vidit Dominus humilitatem meam.* Prius enim à viro suo contempta videbatur. Sic ipse Dauid Rex. *Vide humilitatem meam & laborem meum.* Et iterum. *Respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam.* Sūt quippe labor & necessitates cum humilitatis virtute in piorū animis coniunctæ. Hanc B. Virginis humilitatē quæ se omni honore indignā reputabat,

In Com.
Concord.
Euang.

Gen. 29.

Psal. 44.

re.

Matth. 23 respexit Deus : *exaltans humilem*, vt in Euangelio promittit Christus, & in hoc ipso cantico B. virgo repetit. Qua in re non suam virtutē, sed Dei erga se beneficia prædicat. Non quod humilis fuerit, gloriatur; sed quod humilem & demissum animū suum Deus respexerit, gratias agit, *exultans in Deo salutari suo*. Et sic verum est quod Theophylactus dicit, quod non propter suam virtutem beatam se dicendam esse virgo prædixit, sed quia fecit illi magna Deus. Magna quippe fuit & valde magna huius humilis virginis tanta exaltatio. Quare humilitatem pro vera animi virtute in hac beatiss. virgine hoc loco exponunt Patres. Imprimis Origenes homil. 8. in Lucam: August. serm. 2. de assumpt. B. virginis: Beda in hunc locum: Bernardus homil. 1. super, Missus est, & homil. 1. de laudibus virg. Rupertus lib. 1. in Cant. Denique omnes illi Patres qui Mariam Eux, obedientem inobedienti, humilem superba opponunt, vt Irenæus lib. 5. Tertull. in lib. de carne Christi. Augustinus serm. 18. de Sanctis. Hieron. epist. 22. ad Eustoch.

Patres
contra
Calui-
num.

Qui humilitatem pro vili & abiecta conditione accipiunt, planē extra rem philosophantur. Nulla enim Scriptura docet, Deum talem conditionem quatenus talem respicere, sed animi abiecti virtutem. *Beati pauperes spiritu. Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & trementem sermones meos? Reuelasti ea paruulis.* Tamen plerique Apostoli piscatores erant, non tamen pauperes & abiectæ conditionis fuerunt. Matthæus diues & pecuniosus, Philippus & Bartholomæus nobiles viri fuerunt. Nec paupertatem nec diuitias in bonorum suorum distributione Deus respicit, sed *humilibus dat gratiam, superbis resistit.*

Matth. 5.
Esai. 61.
Matth. 11.

Iac. 4.

74. *Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris.*

QUVM hic locus ad necessitatem bonorum operum, quæ omnibus in Christum credentibus incūbit, perspicue demonstrandam plurimum valeat, dupliciter illum hæretici corrumpunt atq; deprauāt. Primum illud, *sine timore*, exponunt de certitudine gratiæ, quam fingunt; & animi tranquillitate ac securitate, quã iam in Christo reconciliati concipiunt: ut timor anxietatem & ægritudinem animi seu dubitationem de salute, & de propitio erga nos Deo hoc loco significet, quia cum hac dubitatione, & sine certa fiducia salutis, Deo liberè & hilariter seruire non possumus. Deinde, *seruire Deo in sanctitate & iustitia*, ad animi gratitudinē referunt, quæ deceat filios Dei; non ad necessariam obedientiam, quæ ad vitam æternam perueniatur. Sic Calvinus & Beza hunc locum peruertunt, totumque Scripturæ sensum inuertunt. Caluini verba sunt. *Quod dicitur, ut sine timore seruiamus, significat non posse nisi tranquillis animis ritè Deum coli. Quum igitur Deus homines sibi in Christo reconciliet, quum eiusdem presidio ipsos tuatur ut securi sint ab omni metu, quum eorum salutem in eius manum & custodiam deposuerit, meritò Zacharias nos eius gratia prædicat à metu liberari. Sic & Beza: Significat hoc loco timor futuri mali ægritudinem, quæ pugnat ex diametro cum fiducia illa filiorum Dei, qui fide iustificati pacem habent. Seruire omnibus diebus Deo in sanctitate & iustitia, exponit Calvinus hoc modo: Quum sibi in perpetuum homines Deus adoptet, non debet caduca vel exigui tēporis eorū esse gratitudo. Et paulo antè: Sicut efficitur (inquit) causa salutis nostræ gratuita Dei bonitas fuit,*

Operum bonorum necessitas defenditur.

In Harmonia.

In Annot. in hunc locum.

ita

ita finalis est, vt homines piè sancteque viuendo nomen eius glorificent. Callida hæc & impia est textus Euan- gelici corruptio, ad statuendam hæreticorū fiduciam, & ad tollendam obedientiæ mandatorum necessitatē. De quo timore loquatur Zacharias, ex verbis eius adiunctis aduertendum est. *Vt seruiamus* (inquit) *sine timore, de manu inimicorū nostrorum liberati.* Hæc verba & horum tractationē penitus omisit Calvinus, vt facilius fucum lectori faceret. Nec illa etiam tractauit Beza. Isti autē inimici, è quorum manu ac potestate liberati, seruius Deo absque timore, sunt ipse Satanus eiusque copix, vt in superiori versiculo, *Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos,* Calvinus ipse exposuit. Seruire igitur sine timore, hoc loco nihil aliud significare potest quàm non timere amplius diabolum aut copias eius, & non timere penam quã ille reprobis infert, non timere insidias quas ille struit. Cum illo enim perpetua nobis pugna est. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum harum.* Ille est aduersarius cum quo consentiendum est dum adhuc in via sumus, ne trahat nos ad Iudicem: qui ser- per circuit sicut leo rugiens, quærens quem deuoret. Hunc timere amplius non debemus, sed contemnere, eique resistere: iuxta illud Iacobi. *Resistite diabolo, et fugiet à vobis.* Christus enim dedit se nobis, natus est nobis, passus est pro nobis, vicit diabolū tentan- tem, vicit moriendo, vt per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, & liberaret eos qui timore mortis (id est, timentes semper quid de anima fieret post mortem) per totam vitam obnoxij erant seruituti. Ab hoc timore mortis, & ab hac seruitute diaboli liberauit suos Christus, vt ab hoc timore seruii, & ab hac seruitute diaboli & pec- cati,

Ars Cal-
uini.

Seruire
Deo sine
timore
quid.

Ephes. 6.

Matth. 5.

1. Pet 5.

Iac. 4.

Heb. 2.

tati liberati, ita demum *seruirent Deo in iustitia & sanctitate*, &c. Hoc paucioribus verbis dixit Paulus. *Liberati à peccato serui facti estis iustitiæ*. Non agitur hîc de pace aut tranquillitate, sed de puritate & libertate conscientiæ. Christus dedit se nobis vt primum omnem timorem seruilem, seu spiritum seruitutis in timore, qui status erat filiorum veteris testamenti, excuteremus, nec diabolum, nec mortem, nec peccati iugû aut duram consuetudinem timentes; deinde vetustate omni sublata, & de manu inimicorum illorum liberati, ita demum spiritum adoptionis filiorû Dei acciperemus, *seruientes iustitiæ*, vt Paulus loquitur; siue *seruientes Deo in iustitia & sanctitate*, vt hîc Zacharias loquitur. Porro hoc ipsum seruire Deo in iustitia & sanctitate, non est (vt Calvinus fraudulenter scribit) *causa finalis salutis nostræ*, sed est causa finalis redemptionis per Christum factæ, & vna causa efficiens salutis nostræ, quatenus vitâ æternam significat. Christus enim *dedit se nobis*, vt hîc Zacharias loquitur, vel, vt Paulus plenius scribit, *Dedit semetipsum pro nobis vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operû*. Hic est finis proximus passionis Christi, vt liberaret ab iniquitate & à manu inimicorum nostrorum, & sic mundaret sibi populum acceptabilem, &c. id est, sua gratia nouum spiritum conferret, nouâ charitatē diffunderet in cordibus nostris, quo spiritu gratiæ accepto & qua charitate in corde diffusa, seruiremus Deo in sanctitate & iustitia. Christi passionis hæc finalis causa fuit, non autem salutis nostræ. Salutis quippe nostræ, siue vt saluemur, Deoque in æternum fruamur, primaria quidem efficiens causa est gratuita Dei bonitas, meritoria Christi passio,

Rom. 6.
Conscientiæ puritatem in securitate vertit
Calvinus.

Tit. 3.

Matth. 19

sio, instrumentalis causa, quæ ad efficientem reducitur, est ipsa iustitia & sanctitas qua serui-
 mus Deo omnibus diebus nostris. Per hanc enim
 Dei seruitutem, siue per obedientiam mandatorum
 Dei, in qua & secundum quam seruiamus Deo, quasi
 per viam necessariam & à Deo præscriptam, per-
 uenimus ad vitam æternam, iuxta clarissima Chri-
 sti verba: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Serui-
 mus igitur Deo non solum per modum gratitudi-
 nis, ne simus filij ingrati, nec tantum per modum
 liberalitatis, quasi cultu spontaneo Deum colen-
 tes; nec denique ob illud tantum finem ut Deus glori-
 ficetur, quæ omnia hinc Calvinus ponit ut aliquid
 pro pietate dicere videatur; sed præterea per mo-
 dum necessariæ obedientiæ: necessariæ dico, tum
 quia sine ea ad vitam æternam non ingrediemur,
 tum quia hinc finis est & proprius effectus passio-
 nis Dominicæ, siue causa præcipua cur dedit se
 nobis Christus, ut hinc Zacharias loquitur, & Pau-
 lus expressius docuit. Tenemus iam quam impiè
 & fraudulenter totum hunc textus Evangelici
 sensum Calvinus deprauauit. Notandum quo-
 que verbum seruire hoc loco, apud Lucam esse
 λατρεύειν; quo vocabulo cultus patriæ Deo pro-
 prius notatur. Ut hinc intelligamus vitæ sancti-
 tatem atque iustitiam proprium esse Dei cultum,
 quem Deo debemus præcipue & necessariò: ideò
 que bonis operibus, non sola fide, Deum proprie
 atque imprimis coli.

77. *Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum.*

H VNC sibi locum valde propitiū & oportu-
 num existimauit Calvinus, ex quo im-
 putatiuam suam iustitiam fabricaret. *Præcipuum*
 (inquit)

(inquit) *Euangelij caput nunc attingit Zacharias, dum scientiam salutis in remissione peccatorum positam esse docet. Nam quem nascamur omnes filij iræ, sequitur natura damnatos esse ac perditos. Hæc porro damnationis causa, quod iniustitiæ rei sumus. Quare non aliud effugiendæ mortis remedium est, nisi vt nos sibi Deus reconciliet, peccata nobis non imputando. Hæc hæc hactenus omnia vera sunt, si per illam non imputationem peccatorum, veram & non imputatitiã remissionem significat, vt verè tollatur peccatum ab illis qui Deo reconciliantur, facti noua creatura in Christo, vt Scripturæ nos docent. Nunc autem venenũ aspergit suum. Atque hanc vnica[m] coram Deo iustitiã restare, ex Zachariæ verbis colligere promptum est. Hoc est eius pestiferum venenum: Salus nostra per Christum est in remissione peccatorum: ergo illa est vnica iustitia nostra coram Deo. Tam insulsa consequentia vide quot impietates doceat: *Spe salui facti sumus: Ergo vnica iustitia nostra coram Deo spes est. Qui facit iustitiã, iustus est: Ergo vnica iustitia nostra coram Deo in bonis operibus restat. Rursum: Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris quod Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris: Ergo vnica salus & iustitia nostra coram Deo est, credere hunc articulum de resurrectione Christi. Iam verò alia Scriptura dicit: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: Ergo nunc fides cum baptismo est vnica iustitia nostra coram Deo. Et quàm multæ Scripturæ proferri possunt, quæ varijs partialibus causis salutem nostrã tribuunt, quæ non propterea vnicae causæ sunt, solæ, & integræ, sed ex aliqua parte salutem conferunt! Perpetuum hoc hæreticis est, vt ex vna veritate aliam destruunt, & ex parte totum inferant. Sed hanc consequentiam ex verbis Zachariæ colligere se posse**

Ephes. 2.
& Gal. 5.
Remissio
peccato-
rum non
est vnica
& tota
iustitia
nostra co-
ram Deo.
Rom. 8.
1. Ioan. 3.

Rom. 10.

Mar. 16.

Hæretico-
rum per-
petuus
dolus
malus.

Calvinus ait. Audiamus quomodo, & qua ratione? *Vnde enim salus, nisi ex iustitia!* Transeat hæc propositio, quia reuera nulla salus est sine iustitia; & vnde saluamur, inde quoque iustificamur. Sequitur. *Quòd si filijs Dei aliam cognoscere salutem quàm ex remissione peccatorum fas non est, sequitur non alibi querendam esse iustitiam.* Iam hæc propositio minor falsa est. Falsum, inquã, est nõ aliam esse cognoscendam salutem quàm ex remissione peccatorum, & probare ac concludere Calvinus hoc debuit, quod nunc pro medio & argumento ponit. Dicit quidem Zacharias *scientiam salutis esse ex remissione peccatorum*: sed non dicit ex sola illa esse, vel non aliam esse salutem quàm ex remissione peccatorum. Vafre igitur & fallaciter Calvinus pro argumento ponit, & pro vero & certo subsumit, quod ille sibi probandum & concludendum accepit. Deinde si ex sola remissione peccatorum est salus, vt hic vult Calvinus, ergo nec ex fide est salus. Fides enim non est ipsa remissio peccatorum, sed via ad illam, sicuti spes, pœnitentia, charitas est. Ita rursus suis placitis repugnat Calvinus, & nescit quid affirmat.

Calvinus
ex suis
placitis
refutatur.

Iam verò ex ipsis verbis Zachariæ planè contrarium apparet. Apparet, inquã, nõ in sola remissione peccatorum esse salutem ac iustitiã nostram per Christum, sed etiam in nouo lumine gratiæ, quo perfusi in nouitate vitæ ambulemus. Addit enim: *Visitauit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Christus stella matutina & oriens (substantiuum enim est apud Lucam, *ἀνατολή*, non adiectiuum) visitauit nos ex alto, descendit de cælo homo factus, vt illuminaret omnem hominem venientem in hunc mundum, seu

Vitæ nouitas
vna
salutis
causa.

seu omnes homines in peccati & ignorantia te-
 nebris antea sedentes; id est, noua luce gratiæ per-
 funderet, vt ea luce dirigerentur affectus huma-
 ni, non iam amplius ad iniquitatem & opera te-
 nebrarum, in quibus nullus ordo, nulla pax est,
sed in viam pacis; id est, in illam sanctam totius vitæ
 conuersationem quæ pacem adfert, cū Deo, cum
 proximo, cum sua cuiusque conscientia. De qua
 alia Scriptura dicit, *Non est pax impijs: & Viam pacis* Esa. 48.
non cognouerunt. Quis nunc nisi proteruè impius ex Psal. 132.
 verbis Zachariæ colligere potest in sola remissio-
 ne peccatorum salutem ac iustitiā nostram consi-
 stere? Quis nisi proteruè impius negare poterit
 venisse de cælo Christum, non solum vt nos Deo
 reconciliaret remittendo peccata per viscera mi-
 sericordiæ suæ, sed præterea per eadem viscera
 misericordiæ, (vnde ait Zacharias, *In quibus visitauit*
nos, &c.) visitasse nos nouo lumine gratiæ, vt am-
 bularemus in præceptis eius, in viam pacis? Pro-
 teruè igitur & impiè Calvinus ea infert quæ apud
 illum statim sequuntur. *Ita iustitia quam superbi ho-*
mines ex operum meritis constant ac fabricant, nihil aliud est
quàm iustitiæ imputatio, dum nos gratis à reatu Deus absol-
uit. Proteruè & impiè & contra aperta Zachariæ
 verba infert iustitiā nihil aliud esse quàm iusti-
 tiæ imputationem. Quum enim *salus sit ex iustitia*
 (vt Calvinus iam arguebat) hanc autem salutem
 Zacharias descripsit *in illuminatione* per Christum
 facta, vt *dirigerentur pedes nostri in viam pacis*, id est, vt
 ambularemus in via iustitiæ, & *abnegantes* (vt Pau- Tit. 2.
 lus explicat) *omnem impietatem, & secularia deside-*
ria, iuste, pie, ac sobriè in hoc seculo viuamus; mani-
 festum est ex verbis Zachariæ, salutem & iu-
 stitiā nostram non esse vllam iustitiæ impu-
 tationem per solam gratuitam à reatu absolutio-
 nem,

nem, sed esse inhaerentem nobis ex Christi gratia bonorum operū iustitiam, præcedente veterum peccatorū gratuita remissione, veterisque hominis morte ac sepultura, vt Paulus alibi describit.

Rom. 6.

Quod verò garrit de superbis hominibus qui ex operum meritis iustitiam constant ac fabricant, nihil aliud est quam malè sani cerebri spectrum à turbato phantasinatè suo conflatum ac fabricatum. Nisi enim veteres Pelagianos designet, somnium suum narrat. Operū merita Scripturā perspicuè docet, vt suis in locis perspicuè demonstrauius. Sed eadem merita nec sine fide nec sine speciali Christi gratia ponuntur. Ex quibus radicibus profecta verā iustitiam constituunt; non qua ex impijs Deo reconciliemur, sed qua iam Deo reconciliati magis iustificemur, vitamque æternam adipiscamur. Sed nihil absque calumnia & morfu candidum Caluini peccus proferre potest. Addit adhuc aliqua quæ dissimulanda non sunt.

Operum
merita.

Ad hæc notandum est, Zachariam non de extraneis sed de populo Dei habere sermonem. Vnde sequitur non modò iustitiæ principium ex peccatorum remissione pendere, sed imputatiuè (vt ita loquar) in istos coram Deo in finem usque esse fideles: quia aliter coram eius tribunali consistere nequeunt, nisi quotidie ad gratuitam reconciliationem se conferant. Hæc ille. Primum omnino falsum est Zachariam de populo Dei, qui propriè ac verè talis est, habere sermonem quum dicit, Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorū; quum planū ac manifestū sit de illis eum loqui de quibus statim subiūgit, eiusdè diuinæ misericordiæ effectū prosequens, Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis sedent: quos planè extraneos adhuc fuisse, nec ad populum Dei pertinere posse, nec ipse Caluinus

Caluini
paralogismus
refutatur.

ne.

negauerit. Esse autem eiusdem misericordiae erga eisdem prosecutionem, ut dixi, verba Zachariae perspicue docent. Dicit Ioannem filium suum praetiturum ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissione peccatorum eorum per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus (sup. visceribus misericordiae, id est, in qua eadem misericordia) *visitauit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris & umbra mortis sedent*. Tota igitur haec misericordia Dei quam Zacharias hic praedicat, tam quoad remissionem peccatorum quam quoad illuminationem gratiae Christi erga illos homines fuit *qui in tenebris sedebant*, &c. id est, qui Messiam ignorabant, quem Ioannes praedicauit, & qui in grauibus peccatis erant. Nam & Iudaei ipsi ad quos Ioannes praedicauit, propter incredulitatem qua laborabant, & propter peccata enormia quibus abundabant, erant *populus sedens in tenebris & in umbra mortis*, tamen quoad externum foedus & circumcilionis pactum, *populus Dei* erat denominatione tantum, unde & hic dicitur, *plebi eius*. Erant, inquam, *populus Dei* secundum carnem tantum, quatenus ex semine Abraham secundum carnem; sed quia *nec fidem Abraham sectabantur, nec opera Abraham faciebant*, Rom. 4. Ioan. 8. non erant vere & proprie *populus Dei*. Non enim qui ex carne sunt, *sed qui ex fide sunt* (ait Apostolus) *isunt filij Abraham*; & tanquam *populus Dei, benedictur cum fidei Abraham*. Gal. 3. Increduli autem Iudaei, ad salutem quod attinet, prorsus extranei erant, & sedentes in tenebris atque umbra mortis, non secus quam Gentes quae ignorabant Deum. Quare in causa salutis & iustificationis coram Deo pares eos facit Paulus Gentibus quae ignorabant Deum. Zacharias igitur non agit de *populo Dei* Rom. 2. & 3. vere & proprie dicto, de quo populo hic disputat

Calvinus. Agit enim Calvinus de Christianis iam in Christo regeneratis & iustificatis, qui non amplius in tenebris sedent, sed in luce gratie ambulant; nec in umbra mortis, sed in vita iustitiae. Ad hos Zachariae hinc verba non pertinent. Hic primus est Calvinus error aut certe dolus malus, quo in errorem alios adducit. Totum igitur quod ex hoc principio deducit, penitus concidere necesse est: videlicet imputatiue esse homines iustos coram Deo per remissionem peccatorum perpetuam.

Remissio
peccato-
rum quo-
modo
perpetua
iustitiae
pars.
Gal. 4.

Deinde est quidem ita ut non solum principium iustitiae ex remissione peccatorum p̄deat, sed & progressus eius, sed non in sensu & iudicio Calvinus principium iustitiae ex remissione huiusmodi peccatorum est, quae inimicitias inter Deum & nos ponebant, quae talia sunt, ut *qui illa agunt, regnum Dei possidere nequeant*, qualia commemorat Paulus multa, suntque letifera omnia & graua. Ex quorum perpetua remissione si nostra constat iustitia, ut hic Calvinus docet, volens propterea ut ad gratuitam reconciliationem oculos semper conijciamus, nec nisi imputatiue (id est, propter iustitiam Christi nobis imputatam) iusti simus, profecto Christiani hominis iustitiam ponit Calvinus cum perpetuis sceleribus & flagitijs coniunctam, quae perpetuo nobis à Christo remittantur, & sua nobis imputata iustitia obtegantur. Quam quidem esse reuera impiorum horum hominum alce animis infixam sententiam, multis in locis Beza prodidit in suis ad Paulum annotationibus (quod suo loco ostendemus) aperte tamen & rotundè dicere adhuc reformidant, ne ut profus Epicurei & insani homines à pijs omnibus explodantur. Pro-
gres-

gressus autem iustitiæ Christianæ est quidē cum remissione peccatorum perpetua coniunctus, propter quam quotidie dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*, sed illorum peccatorū quibus iustorum vita non caret, & cum quibus vera iustitia consistit: de quibus S. Ioannes dixit: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* & D. Iacobus: *In multis offendimus omnes.* Absit autem ut hi sancti Apostoli aut mentiti fuerint, aut illa grauia peccata semper haberint, quæ *qui agunt, regnum Dei non possidebunt*, ut ex illorum perpetua remissione, & ex gratuita semper reconciliatione, iusti coram Deo essent. Nec denique propter hæc leuia aut quotidiana peccata imputatiuē iustos esse opus est. Christus ad illa delenda & propter illam imperfectionem iustorum, orationem quotidianam docuit, imputatiuam iustitiam non docuit. Quæ sanē, imputatiua iustitia adeò nusquam in Scripturis legitur, adeò noua & barbara vox est, ut ipsemet Calvinus hoc loco, hac voce cum correctione quasique petita venia vtatur. Ait enim, *Imputatiuē (vt ita loquar) iustos.* Sanē si Scriptura ita loqueretur, audacter ita loqui Calvinus potuit, nec interiecta parenthesi, locutionem hanc suam à lectore deprecari opus habuit. Sed ipsa prophane vocis nouitas quasi suo se forex iudicio seipsam prodidit. De hac quotidiana remissione peccatorum quæ iustis

est necessaria, nec iustitię

Christianę contraria,
alio in loco latè cō-
tra hereticos dis-
putauimus.

(..)

Ii 4 IN

1. Ioan. 2.

Iac. 4.

Imputatiua iustitia vox noua & barbara.

De Iustificatione
lib. 6. c. 8.
& 22.

IN LVCÆ CAP. 2.

14. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis.*

Incarnati-
onis
Domini-
cæ finis.

Joan. 16.

Bona vo-
luntas
hoc loco
quæ.

INCARNATIONIS Dominicæ quasi finem & scopum hic cantus Angelicus tribus verbis exprimit. Primum est *Dei gloria*, ad quâ omnia diriguntur. Secundum est, *pax in terra*, non temporalis sed spiritualis & felicissima, inter homines videlicet & Deum: facta reconciliatione humani generis cū Deo, & illa animorum pace constituta, quam Christus ex mundo abiturus suis dedit, dicens: *Pacem meam do vobis*, &c. Tertium exponit quibus hæc pax per Christum conferenda sit. Nempe non omnibus hominibus, nec creditibus tantum, sed *hominibus bonæ voluntatis*, rectis & simplicibus, quales isti pastores erant. Bona autem voluntas sola ponitur, vnde quis rectus & bonus dicatur, quia voluntas cæteras potentias mouet ad operandum, & principium actuum ac proximum totius boni operis est bona voluntas.

Displicet hæc Euangelica doctrina hæreticis nostri temporis, ideoque hanc lectionem nostram ab Erasmo admoniti vitiosam & corruptam esse clamitant. In Græco quippe, non in genitiuo sed in nominatiuo legitur illa vox quâ noster interpret vertit, bonæ voluntatis: *εὐδοκία*. Sed & ipsam vocem Græcam negant prorsus authore Erasmo significare in Scripturis bonam voluntatem in homine, sed vel ipsum Dei beneplacitum erga homines, vel certè mutuam quandam inter homines amicitiam, idque rarissimè. Sed non omnia vidit Erasmus, quem hoc in loco infeliciter iterum

rum sequutus est Cornelius Iansenius ; diserte affirmans hanc vocem nunquam tribui hominibus respectu Dei. Nam ad Philipp. cap. 1. vbi legimus, *Quidam propter bonam voluntatem Christū prædicant*, (quæ haud dubiè bona voluntas fuit respectu Dei, & propter honorem Dei) Græcè est *ἡ εὐδοκία* : & ad Roman. 10. vbi Paulus dicit, *Voluntas quidem cordis mei, & obsecratio pro illis fit ad Deum*, vbi de sua bona voluntate purèq; erga Iudeos charitate, non amicitia humana, loquitur, Græcè est *ἡ εὐδοκία τῆς καρδίας ἐμῆς*. Falluntur ergo qui Erasmus sequuti vocem Græcam hoc loco non bonam in homine voluntatem, sed Dei tantum erga homines beneplacitum, significare volunt. Exclamat quidem hoc loco Calvinus & dicit. *Vnde factum sit ut obreperet genitiuus casus nescio. Certè lectio vulgata quæ habet, Hominibus bonæ voluntatis, non modò tanquã adulterina repudiari debet, sed etiam quia totum sensum corrumpit.* Sed contra Calvinum Beza ipse sic scribit. *Ad me quod attinet, quamuis in omnibus exemplaribus Græcis legerim εὐδοκία in nominatiuo, & ita sim interpretatus, tamen Origenis, Chrysostomi, veteris interpretis auctoritatè, ipsam denique rationem sequutus, non recusè legere εὐδοκίας in genitiuo, & totam hanc orationem in duo membra partiri, hoc modo: Gloria in caelis altissimis Deo, & in terra pax in hominibus dilectis vel complacitis.* Hæc ille, exponens verbum *εὐδοκίας* de bona voluntate & beneplacito Dei erga homines; nõ de bona voluntate in ipsis hominibus. Ceterũ Græci illi Patres à Beza citati, Origenes homil. 13. in Lucam, & Chrysostomus homil. 36. in Matth. in serm. de ascensione Domini, & homil. de Natiuit. Domini, quibus adde eundem Origenem homil. 1. in Matth. & contra Celsum lib. 1. & eundem Chrysost. homil. 2. in Matth. ope-

Caluinũ
Beza cor-
rigit.

ris imperfecti, & homil. 35. de natiuit. Christi, D. quoque Hieronymum in cap. 2. Esaiæ, & August. ad Simplic. lib. 1. q. 2. nō solū in genituo legunt sicut noster textus habet, sed præterea de bona voluntate in hominibus exponunt, docentes pacem quam Christus attulit, non nisi in bonæ voluntatis hominibus residere, quia ista bona voluntas in credentibus effectus est pacis quam Christus attulit. Sanè in genituo casu omnes veteres Latini Patres conformiter hæc verba legunt, quoties hunc locum tractant, vt ipsemet fatetur Beza. Non igitur lectio vulgata, sed impius Caluinus alijque nouatores totum huius loci sensum corruerunt.

37. *Non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruicens diē ac noctē.*

Ieiunium
ad Dei
cultum
pertinet.

DO CET hic locus ad Dei cultum ieiunia pertinere non secus atque obsecrationes, quum de utroque dicatur Anna vidua Deo seruasse, id est, Deum coluisse. Vt ut enim Lucas verbo *λατρεύσας*, vnde latrīa, quæ cultum supremum & Deo proprium significat. Non tulit huius loci doctrinam Caluinus, ideòq; eius puritatem suo fermento contaminare voluit. *Sapere est* (inquit) *scrupulus, quòd videtur Lucas partem diuini cultus in ieiunijs statuere. Sed notandum est, ex operibus quæ ad Dei cultum spectant, alia simpliciter requiri, & per se esse necessaria; alia verò quæ accedūt, referri in hunc finem, vt prioribus illis subseruiant. Precationes ad Dei cultum propriè faciunt, ieiunium verò inferius subsidium est. Sit hæc distinctio vera: ex ea tamen disertè sequitur, partem diuini cultus in ieiunijs poni, quia subsidium quoddam est precationū quæ simpliciter ad Dei cul-*

cultum requiruntur. Vtrunque autem hoc genus, affirmat Calvinus, ex operibus illis esse quæ ad Dei cultum spectant. Nō ergo scrupulum, quem ponit Calvinus, eximit, sed magis confirmavit. Nunc autē ieiunium opus est Deo gratum ex se, & ad Dei cultum ex se pertinet, nō solum subsidium est precationum. In dō ait Calvinus: *Ieiunium non aliter Deo probatur, nisi quatenus precandi studium & ardorem adiuvat.* Id srita est, huius Annæ viduæ ieiunia Deo probata non erant. Ait enim de illis Calvinus eodem hoc in loco: *Non dubium est quin ieiunia sua retulerit sancta mulier ad lugendam, quæ tunc erat, Eccl. sic calamitatem.* Si ad hunc finem sua ieiunia retulit hæc sancta mulier, aut Deo hoc nomine probata non erant, aut falsum est quod prius Calvinus dixit, Deo non probari ieiunia nisi quatenus precandi studium & ardorem adiuvant. Ita ad refutandum Calvinum, ipsemet Calvinus & vnus sufficit. Hic videlicet est spiritus vertiginis quem patiuntur ipsi Archihæretici, vt infra paucas lineas pugnancia doceant. Magistri mendaces meminisse nunquam possunt, mendacem oportere esse memorē, Nā & alibi idē Calvinus, vbi hæc verba Lucæ eodē modo deprauat, tres tamē ieiunij fines, ob quos Deo probantur, disertē assignat, vnam ad macerandam ac subigendam carnem ne lasciuat, secundam vt ad preces ac sanctas meditationes melius finis comparati, (quā hic vnicam & solam affirmat, cætera excludens) tertiam vt testimonium sit nostræ coram Deo humiliationis, dum volumus reatum nostrum coram ipso confiteri. Qui vltimus ieiunij finis non minus proprie ac simpliciter ad Dei cultum pertinet, quā precatio. Sicut enim ieiunium testimonium est nostræ humiliationis coram Deo, sic & precatio: & sicut ieiunio confitemur reatum nostrum, sic & precatione.

Vtraque

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Institut.
lib. 4. c. 12
num. 15.

Vtraque à Deo veniam petimus, vtraque nos coram Deo humiliamus, vtraque reatum nostrum confitemur: idque eo magis ieiunio quam precatione, quatenus ieiuniū magis pœnale est, & nō vocalis sed realis oratio, non voce sed factō Deū deprecans. Si ergo precatio ad cultum Dei pertinet, non secus ieiunium pertinebit.

At enim si nullum Dei cultum in ieiunio reponat Calvinus, eo minus mirum videri debet, quia tale ieiunium definit, quod nomine ieiunij à Deo probari non potest: quum neque ad macerandam carnem, neque ad precandi studium atque ardorem quicquam conferat. Ieiunij quippe qualitatem & quantitatem seu parsimoniam describens,

Ieiunium
Caluinianum
victus
moderatus.

Vbi supra
num. 18.

Qualitas (inquit) in eo sita est, vt absint omnes lautities ac plebeijs vilioribusque cibis contenti palatum delicatis non irriteremus. Quantitatis ratio in hoc est, vt parcius ac lenius solito vescamur, tantum ad necessitatem, non etiam ad voluptatem. Hæc ille. Ieiunium ergo Calvinianū est, à delicijs tantum abstinere, nec ad voluptatē sed

Ieiunij
Caluiniani
varia
absurditas.

1.

2.

3.

4.

5.

ad necessitatem vesci. Sic Calviniani semper delicatē victitant, & ad voluptatem vescuntur, nisi quando ieiunant. Quod quia perrarò faciunt, gula apud eos in nullo peccato ponitur, nisi forte delicatis cibis palatum irritare, & ad voluptatem vesci, ad gulæ vitium pertinere negabunt. Moderatio victus à bonis viris perpetuò tenenda (qua videlicet ad necessitatem non ad voluptatem vescuntur) ieiunium Calvinianum est. Denique hoc modo rustici & inferioris conditionis homines, qui plebeijs ac vilioribus cibis vescuntur, perpetuò ieiunant. Omnes etiam qui in lautiorē fortuna necessarijs contenti sunt, Calvino ieiunant. Quasi verò viliores & plebeij cibi nō secus ventrem repleant ac stomachum grauent, quàm cibi de.

delicati: aut quasi qui ad necessitatem vescitur, 6.
 carnem suam macerare dicendus sit. Sanè mode- 7.
 ratus victus omnium Medicorum iudicio pro-
 lificationi magis idoneus est quàm delicatus. Vn-
 de & rusticos ac mediocris fortunę homines pro-
 libus abundare cernimus, quibus Magnates sepe-
 numero carent. Denique non carnem macerat 8.
 sed oprimè nutrit, qui ad necessitatē tantum ve-
 scitur: nec alij magis succulenti aut robusti sunt,
 quā qui perpetua victus moderatione vsi ad ne-
 cessitatē tātū vescūtur. Medicorū præceptū est, 9.
 ad corporis robur ac vires seruādas, cibus magis
 parabilibus vesci, & ad necessitatē tātū, quasiq;
 adhuc esurientem à mēsa surgere. Nihil ergo, vt
 dixi, mirū, si Caluini iudicio ad Dei cultū ieiunia
 non pertinent. Sane quippe ad corporis cultum
 illa pertinent, non ad Dei. Philosophica illa sunt
 ieiunia, non Christiana. Ad corporis bonum sta-
 tum & *ius glæ* illa spectant, non ad castigationem.
 Non illa carnem macerant, sed impingunt; nec
 castigant, sed roborant. Christianorum autem ie-
 iunia quæ corpus etiam necessarijs ad tempus
 priuant, quæ cum fame & siti, cum abstinentia
 non lautiorum modò ciborum sed & omnis cibi
 coniuncta sunt, illa carnē macerant & castigant,
 illa ad precandi studium plurimum conferunt,
 illa hominem coram Deo humiliant, iuxta illud
 Davidis, *Humiliaui in ieiunio animam meam*; illa deni- psal. 34.
 que ad cultum Dei pertinent.

52. *Proficiebat sapientia & etate.*

QUIA Lucas ponit profectum sapientie Sapiencie
 in Christo sicut profectum etatis, nomi- profectus
 ne sapientie hoc loco necessario videtur in Chri-
 sto qualis.
 in-

intelligi debere, nō vna & eadem semper sapien-
tia quę per effectus magis ac magis se demonstra-
ret, sicut non vna & eadem ætas in Christo sem-
per erat, nec experimentalis quędam cognitio
in qua proficeret sine vlla nouę scientiæ secun-
dum habitum acquisitione aut incremento, (ve-
rum enim fuit in ætate incrementum) sed ipsemet
habitus scientiæ acquisitæ in Christo suscipiens
incrementa simul cum corporis ætate & statura.
Nam sicuti fiebat accessio Christi corpori in quã-
ritate, secundum quam corpus maius ac maius
erat, sic etiam fiebat accessio in scientiã acqui-
sita, per quam ipsemet scientiæ habitus ad plura
extendebatur. Sic explicat D. Ambros. lib. de In-
carnationis Dominicę sacramento cap. 7. & D.
Thom. 3. p. q. 12. art. 2. & q. 15. art. 3. & 8. Beda &
Euthymius in hunc locum: & Epiphanius in An-
chorato: qui *figmentum in Christo futurum fuisse* ait, si
ab ipsa pueritia scientiam & scientiam acqui-
sitam, quam reuera haberet, dissimularet. Vide Me-
dinam in 3. p. q. 12. art. 2. Quod autem Lucas de
gratia dicit, intelligendum est illam in Christo
eandem & inuariabilem semper fuisse, nec in ea
aliter profecisse quàm quod eam magis ac magis
per actus excellentiores demonstraret & explica-
ret: vt docet D. Thom. 3. p. q. 7. art. 12. Quã etiam
ob causam, gratiam posuit Lucas vltimo loco &
post ætatem, volens insinuare non iuxta ætatem
in ea profecisse, sed in externa tantum demonstra-
tione *apud Deum & homines*: faciens videlicet opera
Deo & hominibus magis ac magis grata. Erasmi
explicationem de augmento donorū Spiritus S.
in Christo absurdam & temerariam sequitur Cal-
uinus. quam refutat Medina loco citato. Nec pu-
det Caluinum ignorantiam positiuam ponere in
Chri-

Christo, quæ accedente cum ætate sapientia informaretur, quia etiam mortē subiit peccati pœnam. Atqui mors nec plenitudini gratiæ nec plenitudini scientiæ quæ in Christo fuit, opponitur, sicut ignorantia. Vide Mediã 3. p. q. 15. art. 3. Sed vti-
nam sola rerum theologicarum ignorantia laborasset Calvinus, ac non plæraque studio & cauti-
riata conscientia deprauasset!

IN LVCÆ CAP. 3.

II. *Qui habet duas tunicas, det non habenti, &c.*

QVVM Ioannes Baptista ijs quos ad pœnitentiam agendam suis concionibus iam adduxerat (dicebant enim, *Quid ergo faciemus?*) hoc pœnitentiæ genus quasi generale iniunxit (turbæ enim erant & tota promiscua auditorû concio quibus hoc iniunxit) vt opera cha-
ritatis erga proximum facerent, ex suis videlicet
super suis tam quoad victum quàm quoad vestitum indigentibus largiendo; bonus Calvinus hos esse vult *dignos pœnitentiæ fructus*, qui etiam à Christianis relapsis exigi debeant, nec aliquid à nobis excellentius aut perfectius in hoc genere postulari oportere. *Friuolum* (inquit) *cauillum est, hic rudibus tantum elementa tradi, quæ longè infra Christianã perfectionem subsidant. Ioannis munus fuit plebem Domino perfectã aptare. Nec dubium est quin fideliter in hoc totum incubuerit.* Arqui argumentum quo suã confirmat sententiam, etiam ipsius Caluini iudicio friuolũ cauillum esse ostenderur. Quod enim primo capite de Ioanne dictum erat, *Parare Domino plebem perfectã*, ipse Calvinus exponit iuxta vim verbi Græci quo Lucas vsus est, non ad perfectionem
sed

Pœnitentiæ fructus.

Calvinus ex seipso refutatur.

sed ad præparationem & instructionem populi à Ioanne faciendam ea verba pertinere. Sicut enim ad eum locum scribit. Participiū *κατασκευασμένων* (quo Lucas hic utitur) non tam perfectionem sonat Græcis quàm formam & concinnitatem qua res ad usum suum aptantur. Quæ significatio presenti loco non male quadrabit, quòd scilicet mittendus sit Ioannes ad plebem Christo aptandam vel formandam, quæ aliàs rudis & impolita nunquã se docilem præbisset. Hæc ibi Calvinus, suum hoc loco friuolum cauillum digito demonstrans. Fatetur enim iam Calvinus munus Ioannis fuisse, ut rudem illum populum & impolitum aptaret & formaret, ut se Christo docilem præberet, eiusque audiendæ doctrinæ (ut supra eodem loco dixerat) redderet incrementum. Argumentum igitur Calvinus ab istis verbis desumptum, quòd *parare Domino plebem perfectam*, Ioannis officiū fuit, ad eò non probat Ioannem pœnitentiæ formam perfectam tradidisse, aut rudibus elementa non tradidisse, ut omnino probet atque demonstrat, Ioannem in tota prædicationis suæ forma rudibus tantum elementa tradidisse; rudem & impolitum populum aptasse atque formasse ad Christum recipiendum, eiusque perfectiorem doctrinam capellendam. Sic sententiam orthodoxam ad eò non probavit Calvinus friuolum esse cauillum, ut suo friuolo argumento eandem sententiam pulchrè confirmauerit. Hic est ille tantus magister, in cuius verba tot hodie populi & prouinciæ iurare debeant. Sanè Beza propter verbi Græci proprietatem vertit hoc loco: *Ut pararet Domino populum instructum*. Calvinus ut commodius falleret, antiquam versionem retinuit.

IN LVCÆ CAP. 4.

16. *Intrauit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagogam, & surrexit legere.*

ARRIPIT hic occasionem Calvinus (vt nullam pratermittere solet) Catholicam toto orbe Ecclesiam taxandi. Quum enim ex hoc loco appareat in singulis sabbatis, quibus dies Dominica successit, Scripturas legi in Synagogis & exponi solitas fuisse, hanc adnotationem apponit Calvinus, non vt diuinam Scripturam (quod profitetur) exponat, sed vt suo stomacho maleuolentiae pleno indulgeat. *Iam si temporum fiat comparatio, facile vel ex presenti loco constabit, fediores hodie & magis deformes esse Papalis hierarchie corruptelas, qua apud Iudeos sub Anna & Caipha fuerunt. Nam Scripturae lectio quae tunc vigeat, non modo sub Papa obsoleuit, sed ferro & igni a templis arcetur: nisi quod lingua incognita, quod visum est, in ludibrium cantillant.* Haec ille. Primū peregre mentitur dum amplificatione rhetorica vsus, Scripturarum lectionem ex Ecclesijs Catholicis ferro & igni arceri declamitat. Tamen si enim in templis Catholicorum ante hoc schisma exortū, dormientibus Pastoribus, rarior alicubi fuerit verbi praedicatione, illā tamen interdictam aliquando fuisse ne fieret, nullus haereticus docere potest, multo minus eam ferro & igni prohibitam & abactam fuisse. Deinde rarior illa praedicatione verbi in diebus Dominicis, non omnium templorum fuit, nec in omnibus prouincijs, sed quorundam, & in quibusdam: quae sane nunc omnes huius negligentiae poenam satis

Prædicatione verbi rarior supra modum taxata.

K k acer-

Pastorum
negligen-
tia quid
succes-
serit.

acerbam luerunt: grassantibus & prævalentibus hac maximè de causa tot hodie sectis & hæresibus; quæ legitimis eiectis Pastoribus, lupis rapacibus omnia implerunt. Deinde quid tandem, obsecro, in hanc Pastorum negligentiam successit? Primum diuini verbi ab hominibus indoctis, audacibus, spurcis ac libidinosis, nulla vel auctoritate, vel pietate, vel solida eruditione præditis, fæda deprauatio, & venenata tractatio. Satius autem esset nullo pane vesci quàm venenato; maximè iam aliquo modo saturis, & bene pastis: quum hoc præsens exitium adferat, illo tantisper carere natura possit. Quum iam alta Ecclesie pax esset, omniumque Christianorum vox vna, & labium vnum, vna mens, vnum cor credentium omnium, fides simplex ab Apostolo laudata, tam accurata & frequentes verbi Dei explanationes adeò necessaria non erant; quum suo quasi succo acceptæ à maioribus fidei, cui indubitanter adhærebant, fideles victitarent; & ipsa totius vitæ simplicitas atque integritas adhortationibus ac stimulis adeò frequentibus minus indigeret. Demum tamen, quod omnino negari non debet, magnam fuisse Pastorum negligentiam: quid nunc noui isti magistri attulerunt? *Singulis* (inquiunt) *Dominicis diebus Scriptura legitur, non lingua incognita* (hoc enim Calvinum offendit, quum illa lectio non ad populi doctrinam sed ad inuocationem, quam totius populi nomine Pastor facit, pertineat *sed vulgari & quam omnes intelligant*. Verba quidem omnes fortasse intelligunt: sensum autè quotusquisq; tandem ex rudi populo intelliget? Imò absurdissimos sensus sibi plerique confingunt, eosque contra suos Ministros audacter tuentur. Atqui accedit explicatio & verbi prædicatio. Illa

Illā sanē initio feruebat, tamen si (vt dixi) venenata & impia. At nunc ille feruor in nostra Anglia & alibi (vt audio) vehementer deferbuit; eiusque loco homiliae quaedam ex codice leguntur. Denique si tot seculis hic nouus seu Calvinismus seu Lutheranismus templa occuparet, quot à Catholicis occupata fuerunt (quod nunquam futurum aperte in Scripturis promissiones certum nobis faciunt) quis dubitat in altissimum somnum praesentem concionandi ac docendi feruorem non secus desitutum? Non est ergo quod Calvinus de suis tam feruidis initijs gloriatur, aut aliquem in opere tam longo somnum, tot, inquam, seculorum, Ecclesiae Dei obrepisse declamitet.

IN LVCÆ CAP. 6.

35. *Mutuum date, nihil inde sperantes.*

AB omnibus ferè theologis hæc sententia contra vsuras quæ ultra sortem ex mutuo capiuntur, applicatur: vt in ea consilium sit ac præceptum. Consilium quoad mutuum dandum, præceptum verò quoad nihil ultra sortem ex mutuo sperandū: Nihil, inquam, quasi debitum ratione mutui: gratuitam tamē beneficentiam posse sperari: sed tanquā gratuitam, non tanquam debitam, ne & ibi aliqua sit vsura mentalis. Quibusdā tamē visum est, vt post Erasmus Cornelio Iansenio, vsuras hoc loco à Christo directè non interdici, vt pote quæ in veteri lege prohibitæ fuerant. Calvinus ultra progressus ait. *Hæc sententia perperam restricta fuit ad vsu-*

*vsura sub
præcepto
prohibita.*

ras. Rationem adfert, quia hinc *Christus tantum hortatur ad gratuita officia, quia mercenaria nihil gratiae coram Deo habent.* Et hoc ex superiore Christi sermone liquere ait. *Postquam enim exposuit Christus quid impij facere solent, nempe quod mutuuum dant similibus suis, ut paria deinde ab illis recipiant, subiicit quanto plus à suis requirat, nempe ut gratis dent mutuuum.* Eandem rationem sequitur Iansenius, exponens illud *nihil*, nullam similem vicem, aut beneficium aliquod: non quod hoc peccatum sit, sed quod plus à nobis exigit Christus beneficentiae quam quae ab ethnicis praestabatur. Ceterum si haec sola ratio spectetur, sequeretur quoque Christum hoc loco voluisse, ut ne quidem sortem ipsam se recepturum speret qui mutuuum dat. Ethnicos enim mutuuum dantes ipsa sorte contentos fuisse Christus antea dixerat. *Peccatores peccatoribus mutuuum dant, ut recipiant aequalia.* Et sic sensus erit, ut Ethnicorum beneficentiam superemus, *Nihil inde sperantes*, id est, ne quidem sortem ipsam sperantes, aut quasi reddendam expectantes, tamen si reddatur accepturi: alioqui donatio esset, non mutuuum. Non est igitur opus à communi theologorum sententia recedere, quasique cornicum oculos configere. Sensus igitur est: Postquam docuit Christus Ethnicos amicis suis benefacere & mutuuum dare sola sorte contentos, subiungit, *Veruntamen diligite inimicos vestros, benefacite & mutuuum date* (etiam inimicis vestris) *nihil*, id est, nullum lucrum, aut aliquid ultra sortem, *inde*, id est, ratione mutui, *sperantes*, id est, vel ipso solo animo intendentes tanquam debitum: *& erit merces vestra multa.* Sic mutuuum dare etiam ipsis inimicis, consilium est & materia mercedis multae. *Nihil inde sperantes*, praecipuum est quod hinc repetitur, & Ethnicorum exemplo confirmatur.

tur. Sed amplectitur perlibenter Calvinus, quicquid ad veterum Theologorum reprehensionem facere potuit.

IN LVCÆ CAP. 7.

47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

VARIA est huius loci interpretatio. Aliqui considerantes dilectionem Dei quatenus primæ iustificationis causa est, neque illam præcedens vt dispositio, neque consequens vt perfectio, sed formalis, quia infusio diuinæ gratiæ qua peccator formaliter iustificatur, est ipsa ex parte charitatis infusio; horum verborum sensum valde perplexum reddunt. Secundum illos enim hic est sensus: Dilectio ponitur causa remissionis peccatorum, quia quoad remissionem culpe, est causa perficiens (perfecte enim tollitur inimicitia vbi noua ponitur amicitia) & quoad remissionem pœnæ, est causa meritoria. Charitas enim hoc sensu (aiunt illi) operit multitudinem peccatorum. Sed quum hæc dilectio sit habitus à Deo infusus, Christus autem de illa dilectione loquutus sit quam hæc mulier exercuit, id est, de actuali; tota hæc speculatio à sensu literæ prorsus aliena videretur. Alij sic exponunt: *Remittuntur ei peccata multa: quoniam*, id est, idcirco dilexit multum, vt quadret parabola à Christo propositæ. Sic didacus Stella, de Græco aduerbio *ὄτι* non recte disputans. Rursum alij sic: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit*, id est, quod hinc constat quia dilexit

Dilectio
quomodo
remiss.
peccato-
rum
causa.
1. Sen-
tentia.

2. Sen-
tentia.

3. Sen-
tentia.

K k 3 mul-

Dilectio-
nis ex
gratia
actus ad
remiss.
peccat.
disponit.

multum. vt dilectio multa signū & nota sit, non causa remissionis peccatorū. Omnes hi sensus ideo inuēti sunt, quia quū remissio peccatorū sit gratuita, durum videtur causam eius ponere in dilectione precedente. Sed remissioni peccatorum gratuita nihil repugnat, aliquos actus precedentes ponere, qui ad eam necessariō aut saltem ordinariē disponant, & causæ sint disponentes, non autem meritoria. Sicut ergo fides, spes veniæ, odium peccati, tota pœnitentia, sic & ipsa dilectio Dei, nondum vt habitus infusi, sed vt actus boni ex speciali Dei gratia profecti, disponunt hominem ad remissionem peccatorum, vt iuxta manifestas Scripturas docet Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. Talis fuit Magdalena hoc loco dilectio: non qualis est in iustificatis, sed qualis est in pœnitentibus. Quod aliarū interpretationum, quæ sanè hæreticis fauent, authores imprimis aduertere debebant. Pœnitentis personam hîc agit Magdalena, & eius dilectionem laudat Christus, sicut cætera pœnitentiæ eius opera, quæ omnia ex magna dilectione profecta sunt, vt peccatrici pœnitentis opera, non vt iustificationis adeptæ fructus. Sic Patres omnes, qui hoc Euangelium tractant, exponunt: Gregorius homilia 31. in Euangelia, Ambros. libro 6. in Lucā, Augustinus homilia 23. ex homilijs 50, Bernardus in serm. de 4. modis orandi, vbi ait. *Rigans lachrymis pedes Christi, &c. ostendit quod omnino iam proposuerat in corde suo à peccato diinceps abstinere: & multo copiosius in serm. in festo B. Mariæ Magdalena,*

Patrum
consen-
sus.

Caluini
corru-
ptela.

Sed contra hos omnes Patres impudenter hoc loco Calvinus. *Mirum (inquit) est pluresque interpretes tam crasse hallucinatos esse, quasi hæc mulier veniam lachrymis, vnctione, & osculis pedum promerita sit.* Cauil-
lator

lator putidus pro eo quod interpretes dicunt, consecuta est, ait eos dicere, *promerita est*. Nemo vel veterum interpretum vel recentium, verbo *promerendi* usus est; aut, si usus est, aliter intellexit, quam consecutionem de facto. Sed probare Calvinus vult, nec meritum nec causam ullam subsequente remissionis fuisse, quæ hinc Magdalena præstitit. *Nam* (inquit) *argumentum quo utitur Christus, non à causa sed ab effectu sumptum est, quia & prius ordine est beneficium accipere, quam habere gratiã, & causa mutui amoris hinc notatur gratuita remissio.* At contra Patres exposuerunt, argumentum Christi ab effectu non à causa sumptum esse: quia prius ordine est pœnitentiam agere, quam remissionis beneficium à Deo accipere, & causa acceptæ remissionis hinc notatur multa dilectio, causa, inquam, non meritoria, sed ad eam disponens. Est quidem prius ordine beneficium accipere quam *habere gratiam*, id est, gratias agere: sed illa quæ fecit hæc mulier, non erant de accepto beneficio gratiarum actio, aut mutui amoris, quem gratuita remissio excitauit, declaratio; sed ideo fiebāt, vt remitterentur peccata. *Quare fecit illa omnia* (ait Augustinus) *nisi vt sibi dimitterentur peccata? Et tu quoque plurimum dilige* (ait Ambrosius) *vt & tibi remittantur peccata. Incendit plenè peccati rubiginem* (ait Gregorius) *quia ardet validè per amoris ignem. Tanto namque amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concrematur.* Sed & D. Bernardus. *Sine vlllo intervallo* (inquit) *coniunguntur & lachrymæ peccatoris, & misericordia saluatoris.* Quare ineptè & absurdè Calvinus, quicquid hinc Magdalena fecit, ad aptæ iam iustitiæ signa fuisse, & ad testandam suam gratitudinem exhibita affirmat.

Multo quoque ineptius & impudentius post

Vbi supra.

Bezae de-
prauatio.

eum Beza. *Qui hoc loco (inquit) abutuntur ad euer-
tendam gratuitam ex sola fide iustificationem, non mo-
dò summam impudentiam sed etiam infantiam suam
patefaciunt. Qui sic, bone Beza? Negat enim (in-
quit) Christus hanc esse peccatricem, sicut iste Phariseus
temere iudicarat. Si hoc negat Christus, ergo n-
entitus est Lucas, qui de ea dicit, Mulier peccatrix at-
tulit alabastrum unguenti. Nam Lucam eam sic
nominasse quia talis tunc erat, non quia talis
olim fuerat, contra Erasmum ipse Calvinus do-
cet. Erasmo placuit (ait Calvinus) tempus verbi plus-
quam præteritum, nequis putaret eam tunc adhuc fuisse
peccatricem. Sed à genuino sensu discessit. Voluit enim
notare Lucas qualis esset mulieris conditio, & quid de ea
omnes sentirent. Hæc contra Erasmum Calvinus:
qui, tametsi postea idem dicat quod hîc Beza,
pariter tamen cum illo errauit. Primum, quia
Lucas eam designat qualis tunc erat. Deinde,
quia Simon non ideo à Christo redarguitur,
quòd malè iudicasset illam esse peccatricem, sed
quòd peccatricis pœnitentiam non aduerteret:
nam hanc ob causam singulos nobilissimæ pœ-
nitentiæ actus sigillatim ei commemorat: & per
parabolam ostendit ideo illam tot dilectionis
signa ostendisse, quia plurimum se debere scie-
bat. Sic Augustinus loco citato: *Quare di-
lexit multum, nisi quia debebat multa?* Eandem quo-
que ob causam non contentus Christus remis-
sionem peccatorum illi conferre, dicens, *Remit-
tuntur tibi peccata tua*, siue in præsentis siue in præ-
terito illud verbum exponas, quod certè in
præsentis intelligebant qui illud audiebant;
(statim enim dicebant, *Quis est hic qui peccata
dimittit?*) adiecit præterea, *Quia dilexit mul-
tum*: vt intelligeret Phariseus hanc mulierem ex
hu-*

humili agnitione debitorum suorum, multaque propterea dilectione, peccatorum remissionem consecutam fuisse.

IN LVCAE CAP. 8.

50. *Noli timere, tantum crede, & salva erit.*

A BVT VNTVR hoc loco hæretici vt solam fidem à Christo exigì doceant ad salutem consequendam. *Excluduntur bis verbis* (ait Flaccus Illyricus contra Iudocum Tiletanum in Apologia cap. 6. pag. 157.) *omnes alie huius Archisynagoga cogitationes ac sollicitudines, & iubetur in sua precatone fidem constantem habere, quia fides sola suppliciter à Deo misericordiam implorens, omnia bona ab eo impetrat.* Respondet huic hæretico D. Tiletanus, ex P. 210. b. *ipsis hæretici verbis constare præter fidem, supplicem quoque & constantem orationem necessariam fuisse: ex quo statim conficitur, non solam fidem iustificare. Rectè hoc quidè, sed paulo plenius mox. Docemur hoc loco, ait Calvinus, non posse nos modum credendo excedere: quia nunquam centesimam diuinae bonitatis partem fides nostra quantumuis ampla capiet.* Hæc ille, vt doceat homines quantumcunque impios ex sola fide & apprehensione misericordiae diuinæ, absque vlla aut pœnitentiâ aut bonorum operum necessitate tum remissionem peccatorum tum vitam æternam consequi posse. Sed vtrique hæretico & alijs omnibus hoc loco pro sola saluante fide abutentibus, breuiter & efficaciter responderi potest: Si hic locus solam fidem iustificantem ac saluantem probaret, sequeretur non so-

Sola fides
non statuitur.

lūm quòd ex sua sola fide vnusquisque saluaretur, sed etiam quòd ex mea fide de alterius salute alter quoque saluaretur. Hic enim ex fide patris filia mortua resuscitatur & salua facta est. Si ergo ex sola fide patris saluata est filia, & hoc exemplo sola fides ad omnia à Deo impetranda valere debet; sequetur quòd sola fides non credenti tantū, sed & omnibus pro quibus credere velit, salutem impetret. At qui nec ipsi heretici hoc dicere audent. Nihil ergo hic locus pro fide iustificante facit. Deinde non docet hic locus ex sola fide hoc beneficium impetratum fuisse: sed quū prius hic Archisynagoga & humilitatē multā ostendisset (*procidit enim ad pedes Iesu*) & oratione ardenti vsus fuisset (nam *deprecabatur eum multum*, ait Marc. cap. 5.) nunc autem audita morte filiae dubitare cœpisset, hortatur eum Christus ad solam fidem, quia illa sola labefactari cœpit; non quia propter illam solam beneficium, quod petijt, collaturus esset, sed quia sine firma fide collaturus non esset.

IN LVCÆ CAP. 9.

7. *Eo quòd diceretur à quibusdam, quia Ioannes surrexit à mortuis, &c.*

PROPTER has populi Iudaici varias dubitationes de Christo, & quia Matth. 14. Herodes existimabat Christum esse Ioan. Baptistā à mortuis resurgentē, & quia Matth. 16. alij Christum esse Ieremiā aut aliū Prophetam existimarunt, & deniq; quia Ioan. 1. Pharisei interrogant Ioan. Baptistam an esset Elias, Calu-
nus

nus in comment. Harmoniæ suæ ad cap. 14. & 16. Matth. & in hunc locum, & in comment. super Ioan. cap. 1. & cap. 9. constanter docet Iudæos & ipsos maxime Phariseos credidisse transmigrationem animarum in corpora, quam olim Pythagoras docuit. Ex quo Phariseorum errore præsupposito, contra errores Synagogæ, & consequenter Papatus, variam disputandi occasionem arripit. Sed totam hanc de Iudæis opinionem falsam planè & vanam esse solidis argumentis Franciscus pro-
 Iudæi non crediderunt animarum transmigrationem.
 bat Toletus in comment. in Ioan. cap. 1. Quorum præcipuum ferè istud est: Pharisei pro certo credebant resurrectionem mortuorum, ut apparet Act. 23. clamante Paulo se *ut Phariseum de resurrectione mortuorum iudicari*. Atqui resurrectio mortuorum, quæ singulos cum singulis animabus in corporibus proprijs resurgere ponit, transmigrationi animarum ex diametro contraria est. Deinde nec hic locus nec alij citati illam Iudæos opinionem habuisse docent, sed planè contrarium. Nam hîc alij putabant aut Ioan. Baptistam aut aliquem Prophetam à mortuis resurrexisse, qui Christus esset; alij Heliam apparuisse, quem non adhuc esse mortuum ex Scripturis suis sciebant. Resurrexisse aliquem opinabantur cum corpore proprio, non defuncti cuiusquam animam in Christum migrasse. Sic Christum aut Ioan. Baptistam Eliam esse potuisse opinabantur, non quòd anima Eliæ in Christum migrasset, sed quòd hic Christus ipsemet Elias esset. Sanè nec hunc errorem Christus illis vnquam improperavit, nec Clemens Rom. Const. Apost. lib. 6. cap. 6. vel Epiph. hæc. 16. vbi Iudæorum errores enumerantur, de hoc errore vllū verbū faciunt. Iosephi verba de bello Iud. lib. 2. cap. 7. vbi scripsit Phariseos existimare
 bo-

bonorum animas in corpora transmigrare, magis declarat Antiq. lib. 18. cap. 2. eorum sententiam fuisse, quod bonorum animæ facile ad corpora redirent. j. ex mortuis resurgerent, vt hîc de illis Lucas refert. Tametsi verò Iudæi hodie hoc errore laborant, non sequitur vlllo modo etiam Christi tempore eodẽ errore eos laborasse. Recentiores quippe Iudæi non bonorum tantum sed & impiorum animas transmigrare existimant, multisque alijs erroribus laborant à quibus Iudæi Christo veniente immunes erant. Est igitur vanum & fabulosum, Iudæos, Christo veniente, errore hoc Pythagorico laborasse.

54. Domine, vis dicamus vt ignis descendat de cælo, & consumat illos?

ARRIPIT hîc occasionem Calvinus eorum pietatem taxandi qui Sanctorum Patrum exempla imitari student. *Hic (inquit) videmus quò nos impellat stulta sanctorum patrum imitatio. Quare verò istud? Obtendunt (inquit) Iacobus & Ioannes Eliæ exemplū, sed non attendunt quantum ab Eliæ differant. Non bene examinant zeli sui intemperiam: ad Dei vocationem non respiciunt. Hæc ille.* Sed primū aperte mentitur, quum ait Apostolos obtendere Eliæ exemplum. Nullam Eliæ mentionem faciunt: ergo eius exemplū non obtendunt. Illud quippe obtendimus quod ad facti nostri vel rationem vel exculationem disertè proferimus. Deinde etsi conijcere liceat ad exemplū Eliæ eos hoc petijisse, tamen neque ex coniectura fas est Apostolos condemnare, neque hæc coniectura firma est. Elias quippe ad suam tutelam, suoque voto in regios milites, qui ad eum capiendum venerant,

SS. Patrū
imitatio
defen-
ditur.

nerant, ignem de celo impetrauit. Apostoli neq; suam sed magistri sui causam agunt, neque ad suum votum sed ad Christi beneplacitum ignem de celo perunt. *Vis* (inquiunt) *ut dicamus ut ignis descendat de celo?* Rem totam voluntati Christi relinquunt. Hoc discrimen Calvinus eludere conatur. *Quantum* (inquit) *dubium est, putentne sibi in manu esse potentiam, an sibi à Christo dari petant; mihi tamen hoc magis probabile est, quòd stulta fiducia elati, modò annuat Christus, ad exequendam vindictam se armatos esse non dubitent.* Hæc ille. Contra aperta Apostolorum verba in dubium vocat, an ignem è celo deuocandi potentiam sibi in manu esse putent (sicuti in manu Eliæ erat, hanc illi potentiam Deo concedente) an sibi à Christo dari petant: & illud prius magis probabile existimat, quum disertissimis verbis hanc à Christo potentiam petierint. Dixerunt enim, *Vis ut dicamus*, id est, placetne tibi ut nos iubeamus. Si enim tibi placet, & tu fieri id vis, nos illud exequemur. Elias autem, cuius exemplum Apostolos hinc obtendere Calvinus mentitur, quum milites regios occidere vellet, nõ dixit, Domine, vis ut dicam ut ignis descendat de celo; sed dixit, *Si homo Dei ego sum, descendat ignis de celo.* Elias ergo simpliciter, quatenus homo Dei est, hoc iubet. Apostoli si Christus velit, non aliter, iubere parati sunt. Nõ dicunt, Si nos Apostoli sumus, descendat ignis. Sed si tu vis ut dicamus, quòd ignis descendat, parati sumus hoc dicere. Planum igitur & perspicuum est, quòd à Christo hanc sibi potestatem dari petunt, non eam sibi in manu sua esse putant.

Deinde non ideo Christus Apostolos reprehendit quòd quasi Eliæ imitatores esse vellent, & Patrum suorum exempla præposterè sequi; sed quòd

Apostoli
contra
procacitatem
Caluini
defen-
duntur.

2. Reg. 1.

Patrum
imitatio-
ne in
Christus
non re-
prehendit.

Conse-
quentia
Caluina-
na ab-
furditas.

quod non aduerterent se huiusmodi Patrum non esse filios, nec ad illum spiritum pertinere quem illi acceperunt, seueritatis scilicet, quæ in timore suos contineret (quæ fuit veteris populi disciplina) sed ad spiritum mansuetudinis & misericordie, quæ per amorem alliceret, qui Euangelicus spiritus est. Sic enim illorum temeritatem corrigit: *Nescitis cuius spiritus estis*, id est, nescitis quem spiritum habere debeatis, videlicet Euangelicum, non legalem; mansuetudinis, non seueritatis, denique ad ædificationem, non ad destructionem. Nam & ego magister vester *non veni animas perdere, sed saluare*. Hic est germanus huius loci sensus. Nulla igitur est ista consequentia: Apostoli & noui testamenti ministri non debent veteris testamenti Patres in eo quod illius testamenti statum concernit imitari, quia diuersus est vtriusque testamenti spiritus, diuersa ratio: ergo filij noui testamenti, Christiani fideles, non debent imitari pia exempla Sanctorum Patrum eiusdem testamenti. Hæc est Caluini consequentia vana & improba. Nos, quum Sanctorum Patrum exempla sequimur, eiusdem testamenti & status Patres sequimur, qui eundem Spiritum acceperunt quem nos; ideoque quum eos imitamur, dici nobis non potest: *Nescitis cuius spiritus estis*. Ac per hoc factum istud Apostolorum nihil prorsus contra fideles Christianos facit, qui Sanctorum Patrum exempla pie ac studiose imitantur. Adiungit alium locum ex Ioan. 4. cap. de Samaritanis, qui suorum Patrum prætextu idololatriam suam fucabant. Sed quum ad eum locum ventum fuerit, ei respondebitur.

IN LVCAE CAP. IO.

16. *Qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit.
Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.*

INSIGNIS est in his verbis authoritatis Ecclesiasticae commendatio: ex quibus ista sequuntur. Primum, per Ecclesiae Praepositos Christum loqui, ideoque illis non secus ac Christo obediendum. Deinde, Ecclesiae vocem infallibiliter esse veram, quia Christi vox talis est. Tertio, Ecclesiae vocem sine exceptione aut conditione esse audiendam. Sic enim audiri Christus debet. Quarto, Ecclesiae vocem esse medium necessarium & efficax, cooperante cum ea Spiritu S. ad fidem ingenerandam. Tale enim medium Christi vox erat quum Iudaeis predicaret. Denique quicquid in ratione docendi ac ea quae ad salutem pertinent praecipienda Christus Iudaeis fuit, idem Christianis Ecclesia: & quamcumque apud eos fidem & authoritatem Christus habere debuit, eandem nunc apud Christianos habet vox, doctrina, & praecipua Ecclesiae.

Ecclesiasticae authoritatis commendatio.

Calvinus agnoscit hoc loco docere Christum, praestantissimum hunc esse Dei cultum, & optimi odoris sacrificium, audire ipsam ore hominum loquentem; & nos eius verbo non secus subijcere, quod per homines adfertur, quam si descenderet ipse de caelo. Addit tamen conditionem, si Ecclesia fideliter suum munus exequitur; & ait: Sicuti magnifice extollitur Pastorum dignitas qui sincere & fideliter munus suum exercent; ita ridiculus est Papa cum suis, dum hoc praetextu tyrannidem suam fouet. Sed non videt caecus hereticus hanc exceptionem
in

Caluini euasiones contra ipsum militant.

in illum & in quoscunque Pastores retorqueri. Ridiculi sunt Ministri prædicantes cum suis, dum prætextu externi ministerij hæc à Christo magnifice cõmendati suas hæreses mûdo obtrudunt. Exceptione enim hac semel admiffa, si fideliter Ecclesia docet, non veræ tantum Ecclesiæ Præpositi, sed quarumlibet sectarum Ministri, omni prorsus auctoritate & fide, quam Christus hæc illis dat, spoliabuntur. Certum quidẽ est, Ecclesiæ obediendum esse quatenus fideliter docet: sed an fideliter doceat, non est nostrum in dubium vocare. Certum est, Iudeos debuisse Christo obedire quatenus testimonium perhibebat veritati: sed an illud faceret, non erat Iudeorum in dubium vocare, sed simpliciter credere. Quare sicut Christo Iudei, sic nos Ecclesiæ simpliciter credere debemus; non quidem siue vera doceat siue non, sed siue id nobis constet siue non. Dubitandum non est, quin sicut Pater mittens Christum, & iubens eum audiri, sic Christus mittens Ecclesiam, & iubens illam audiri, sua sapientia disposuerit ut sine villo periculo erroris tam Ecclesia à nobis quàm Christus à Iudæis audiretur.

Ecclesiæ
simplici-
ter ab
ouibus
creden-
dum.

Audiamus tamen Caluini cauillum in contrarium. *Certum est* (inquit) *non ita loqui Christum ut ius sibi à Patre datum hominibus resignet, sed tantum ut à contemptu vindicet suum Euangelium.* In his paucis verbis mentitur & fallit impostor. Purum mendacium est, quod dicit Christum ius sibi à Patre datum hominibus non resignasse. Illa enim resignatio quo ad docendi munus, de quo hæc agitur, conceptis verbis apud Ioan. legitur. Ait ibi Christus. *Ego te clarificauit super terram. Opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam. Manifestaui nomẽ tuum hominibus. Paulo post. Ego dedi eis sermonem tuum. Sanctifica eos in veritate; ser-*

Caluini
menda-
cium.

Ioan. 17.

mo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, & ego eos misi in mundum. Dicit aperte se munere suo iam defunctum, idem in Apostolos resignasse. Sed & hoc loco duos gradus ponit Christus doctrinæ ad homines allatæ. Primum quod Pater illum misit & docuit, cui obedire oportuit. Secundum quod ille mittit Apostolos, quibus est obediendum. Quare quum dixisset, *Qui vos spernit, me spernit;* adiecit, *Qui spernit me, spernit eum qui misit me.* Sicut ergo Christus in Euangelio dicit, *Omne iudicium dedit Pater Filio;* sic Chrysostomus dicit, *Hoc autem totum video datum sacerdotibus.* Atque hoc quidem Caluini mendacium est.

Christus docendi munus in Ecclesiam resignavit.

Ioan. 3.

Caluini impostura.

Fallit impostor, quum dicit, Christum ita loqui ut à contempta vindicet suum Euangelium. Id enim non nisi consequenter facit Christus hoc loco. Sed ita loquitur Christus immediatè & proximè, ut à contemptu vindicet Euangelij ministros & prædicatores. Non enim dicit, *Qui Euangelium audit, me audit;* sed Ecclesiæ ministros alloquens dicit, *Qui vos audit, me audit.* Obediendum immediatè personis loquentibus est, quia *fides est ex auditu.* Doctrinæ Evangelicæ creditur mediante voce Ecclesiæ. In hoc fallunt & falluntur hæretici.

Rom. 10.

Sed inuertit venitus alius hæreticus hæc verba hoc modo: *Qui vos audit, me audit:* id est, verbum meum non vestrum loquimini. Intelligit autem verbum scriptum. Sed hoc commentum verba ipsa euertunt. Neque enim adhuc scriptum erat verbum istud, quod nunc Scripturam vocamus; neque Scripturam audimus quatenus Scripturam, sed legimus; neque prædicatio Apostolica alia est, quam vox audita. Hanc vocem Christus esse suam dicit, qua per Apostolos loquitur. Sic Ecclesiæ vocem, Dei vocem esse dicimus, quia Deus per

Melanchthonis euasio.

Ecclesiam loquitur; & quia Ecclesia non suū sed Dei verbum infallibiliter accipit, tenet, docet. Præterea manifestè dixit Christus hæc verba in eum finem, vt Apostolorum autoritatem declararet & commendaret; ideoque statim adiunxit: *Qui vos spernit, me spernit.* Debent ergo illa verba, *Qui vos audit, me audit,* similem sensum habere; neque sic intelligi, quasi præscriberent Apostolis, quibus verbis in docendo vti deberēt, scripto videlicet vel scribendo potius Christi verbo, vt iste nugator intelligit, (hoc enim & alibi eos perspicue docuit, & hinc nihil minus tractat) sed sic intelligi, vt euidenter demonstrent, quantam verbis Apostolicis, & consequenter alijs Ecclesiarum magistris ipsorum successoribus, (alioqui enim stultus iste cauillator nihil de his verbis sollicitus esset) autoritatem deferre atque tribuere debeamus. Et dicit Christus, sic illos esse audiendos, & cum tanta autoritate, ac si Christum ipsum loquentem audiremus. Vt autem huius cauillationis vanitas adhuc magis perspicua fiat, pone Regem aliquem qui Prætorem constituens, ei dicat: *Qui tuam sententiam audit, meam audit; & qui tuam spernit, meam spernit.* Si hinc rebellis aliquis aut pertinax litigator audiat contra se Prætoris sententiam ferri, que tamen non sit ipsa lex scripta regalis, sed legis ipsius expositio prætoris, quero an litigatoris esset bona exceptio dicentis: *Tua interpretatio & sententia me obligare non potest, sed Regis tantum imperium.* Quod enim tibi Rex dixit, *Qui tuam sententiam audit, meam audit,* ideo dixit, quia tu non debes nisi verba Regis & leges regias & imperiū Regis loqui. Quare, nisi Rex me condemnet, adhuc mea causa bona est. At vt nemo est hodie hereticus alicuius cere-

bri,

bri, qui non apertè videat hanc cauillationem friuolam esse, & merā improbi hominis euasione, vt Prætoris auctoritatem declinet, sic planè in ipsis hereticis respectu Christi & Ecclesię eius se res habet.

27. *Diliges Dominum Deum tuam ex toto corde, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, &c.*

PROPTER huius præcepti verum sensum non intellectum heretici hodie omnes tam hoc præceptum quàm totam legem ad obseruandum esse impossibile docuerunt. Quorum vestigijs insitens hoc loco Calvinus, ita scribit. *Certum est in lege præscribi hominibus quomodo vitam formare debeant, vt salutem coram Deo sibi comparent. Quòd autem lex nihil aliud quàm damnare potest, non fit doctrinæ vitio, sed quia impossibile nobis est præstare quod iubet. Ergo quanquam ex lege nemo iustificatur, continet tamen lex ipsa summam iustitiam: quia non falso salutem promittit suis cultoribus, si quis plenè obseruet quicquid mandat. Hæc ille. Docet impostor in lege summam iustitiam describi, & legem suis cultoribus salutem promittere, sed sub conditione nobis impossibili. Hoc est dicere, falso & ridiculè. Quis eum legislatorè suis subditis falsam & ridiculam legem dare negabit, qui magno proposito præmio illud iubeat, quod à nemine subditorum impleri posse optimè nouit? vt si sic pauperi & infirmo dicat: Si regnum mihi proximum subiugaueris, mei regni te hæredem constituam. Alienum quidem regnum subiugare summa fortitudo ac virtus foret: sed nunquid tamen domini sui regnū falso & ridiculè illi promittitur qui hoc nullo modo præstare potest? Putant heretici se satis legi tribuere, quòd summam iustitiam doceat, & salutem suis cultoribus pro-*

Lex Dei
an præci-
piat quod
præstari
nō potest.

mittat. Sed non vident se legiflatore & ridiculū & mēdacē facere, quādo à nemine docēt legē impleri posse. Absurdū hoc eludere conatur Calvinus. *Hæc* (inquit) *docendī ratio nobis absurda videri nō debet, quōd Deus primò iustitiam operum requirat, deinde gratiam offerat sine operibus.* Sed quare & quam ob causam absurda videri non debet? Attendamus rationem quam adfert. *Quia* (inquit) *neccesse est homines iusta suæ damnationis conuinci, vt ad Dei misericordiā confugiant.* Ideo apud Paulum, Rom. 10. 5. *vtriusque iustitiæ comparatio ponitur, vt sciamus nos ideo gratis iustificari à Deo, quia propria iustitia destituimur.* Hæc ille. Fallit improbē lectorem, & vt ego sanē arbitror, ex composito. Lex est pädagogus ad Christum, quia conuincit homines non suæ damnationis, quasi nemo mortalium legem impleret, vt vult Calvinus; sed suæ infirmitatis, quia sine gratia Dei per Christum nemo illam implere potest, vt iuxta Scripturas perpetuò docet Augustinus. Paulus autem ad Rom. 10. 5. *iustitiam quæ ex lege est, opponit iustitiæ quæ ex fide est*, quia illa quæ ex lege est, docet tantūm quid facere debemus; sed illa quæ ex fide est, habet gratiam Christi in corde, quæ facit nos facere quod lex iubet: & sic docet nos propria quidem iustitiā destitui, vt gratis iustificemur (vt hīc Calvinus ait) respectu primæ iustificationis qua ex impio aliquis fit iustus, aut qua impius Deo reconciliatur, (de qua iustitiā lex non loquitur) sed non docet nos illic Paulus propria iustitiā destitui respectu illius salutis quam lex suis cultoribus promittit, nempe vitæ æternæ; nisi quatenus propria illa iustitiā intelligitur, quæ proprijs viribus ex sola legis doctrina comparatur, qualem Iudæi in Christum non credentes habere volebant, vt in fine præ-

Lex quomodo pädagogus ad Christū.

cedentis capitis Paulus docuit. Nam verba Pauli in loco à Caluino notato planè & perspicuè docent quòd iustitia ex fide facit seruare legem Dei. *Quæ ex fide est iustitia, sic dicit, id est, de iustitia ex fide sic Script. dicit: Ne dixeris in corde tuo, Quis ascendet in celum? &c. id est, ne putes legem tibi credenti & conuerso ad Deum esse difficilem, aut vires tuas superantem. Propè est verbum in ore tuo & in corde tuo, id est, res tota facilis est tibi iam conuerso & credenti, & diligenti Deū. Moyses enim (à quo hæc verba Paulus desumpsit) quum primum dixisset, Circūcidit Dominus Deus tuus cor tuum, vt diligas Dominum Deum tuum (quod ad credentes & conuersos loquitur) paulo post subiungit: Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non est supra te, neque procul positum, neque in caelo situm, &c. sed iuxta te est valde sermo in ore tuo & corde tuo, vt facias illud. Hæc ibi. Quare illa verba tractans August. ait. Conuersus quisque, sicut ibi præcipit, ad Dominum Deum suum, ex toto corde suo, mandatum Dei non habebit graue. Sic ipse locus à Caluino notatus luculenter probat quod Caluinus negat, nempe legem Dei non esse impossibilem: videlicet credenti & conuerso. Manet ergo absurditas illa maxima iuxta doctrinam Caluini, Deum operum iustitiam primò querere, & postea gratuitam offerre sine operibus.*

Sed tota Caluini & aliorum hæreticorum contra tam apertam veritatem lucta est huius præcepti legalis praua intelligentia. Diligere enim Deum perpetuò actualiter, & sic ex toto corde vt nihil præter Deum diligatur, & ille tantum diligatur quantum diligibilis est, nemo in hac vita potest, & hoc sensu August. in lib. de perfect. iustitiæ, & post eum Bernard. ferm. 50. in Cant. docent hoc præceptum in hac vita non impleri, nec

Iustitia ex fide facit seruare legem.

Deut. 30.

Lib. de nat. & grat. c. 69.

Dilectio Dei ex toto corde quomodo intelligenda.

sub præuaricationis pœna obligare, sed per modum doctrine, quò cõtendere debeamus, ordinare. Verùm diligere Deum habitualiter, & per opera dilectionis externa, in omni sua operatione retinendo habitualemente Dei dilectionem, & sic toto corde, vt præcipuè Deus diligatur, homo in hac vita potest & debet. Et sic intelligendum esse hoc præceptum, illa alia Scripturæ verba manifestissimè docent: *Onus meum leue est, Mandata eius graua non sunt, & alia huiusmodi.*

Matth. 11
1. Ioan. 2.

29. *Hoc fac, & viues.*

Opera
bona vitæ
aeternæ
causâ.

QUVM horum verborum manifestus & perspicuus hic sensus sit, Hęc dilectio Dei & proximi illa opera sunt quæ facere debes vt vita æterna viuas, vt sic quæstioni legisperiti satisfaceret Christus, qua quærebat etsi animo tentandi, *quid faciendo, id est, per quæ tandè opera, vitam æternam possideret;* totum hunc sensum prorsus inuertit Caluinus, & vult *consiliu Christi fuisse calumniam diluere, qua sciebat apud rudes & indoctos se grauari, quasi legem, quatenus perpetua est iustitiæ regula, euerteret.* Sed totum hoc merum figmentum est. Consiliu Christi fuit, non rudium & indoctorum calumniam diluere, de qua nihil in textu apparet, & à Caluino fingitur vt aliò lectoris animum auertat; sed istius legisperiti quæstioni satisfacere, qua tentare & experiri volebat, an legis Moyfaicæ mandata Christus approbaret, de quo apud ipsos Scribas & doctos Iudæos sciebat se in suspicionem & calumniam trahi. Hoc falso posito fundamento, ait hoc loco Caluinus: *Non ideo nos gratis iustificat Deus quia lex non ostendit perfectam iustitiam, sed quia in eius obseruatione deficimus omnes: ideoque nos ab ea vitam conse-*
quã

qui negat Christus, quia infirma est in carne nostra. Hæc Mendacium, & aperta verborum Christi contradictio.

ille. Non solum fabulam narrat à contextu Evangelico alienissimam, sed etiam, si rectè attendatur, Christi verbis manifestè contradicit. Fabula est, & à contextu præsentis alienissima, cuius nec minimum in textu apparet vestigium, uos gratis iustificari à Deo quia in lege deficiamus omnes, & non quia lex non ostendit perfectam iustitiam: Nos autem à lege, id est, à legis obseruatione vitam non consequi, aut Christum hoc negare, disertissimis Christi verbis ex diametro contrarium est. Dicit enim Christus: *Hoc fac, & viues*: id est, faciendo mandata legis viues. Ait Calvinus Christum dicere: *Faciendo legem non viues*. Sic eius interpretatio textum destruit, & Christi verba penitus inuertit.

Iam verò si hæc verba, *Hoc fac, & viues*, non continent expressum Christi mandatum de faciendo quod lex iubet, & disertam affirmationem quòd eam faciendo vitam cõsequemur, tunc etiam illa alia Christi verba ad eundem legis peritum, *Vade, & factu similiter*, non erit aliquod Christi mandatum de faciendo quod fecit ille Samaritanus, sed erit tantum regula iustitiæ ad imitandũ quod nemo imitari potest. Vnde sequetur non nisi fabulam à Christo recitatam fuisse, & non solum talem aliquem Samaritanum nõ fuisse, sed nec esse potuisse. Nam si vnus Samaritanus sic facere potuit, cur non & alius quilibet idem possit facere? Ergo si, *Vade, & factu similiter*, præceptum est eius quod fieri potest ac debet; illa quoque verba, *Hoc fac, & viues*, præceptum similiter continebant eius quod fieri potest ac debet, cum adiuncta promissione vitæ æternæ.

Taxat postea Calvinus, sub nomine defenso.

Li 4 rum

Patres à
Caluino
sine causa
data accu-
sati.

rum liberi arbitrij, doctiss. Patres Augustinum, Ambrosiū, & alios, qui affirmant sub typo huius vulnerati Samaritani curantis eum, describi statum hominis post lapsum, & restorationem per Christum. Nec ullam causam reprehensionis adfert, nisi quòd dicat *maiores Scripturæ habendam reuerentiam quàm ut germanus eius sensus hac licentia transfigeretur*. Sed habetur à Patribus maxima Scripturæ reuerentia; quia & germanus ac literalis sensus de habendo pro proximo qui nostra ope indiget, eoque opere diligēdo, diligentissimè retinetur, & mysticus quoque sensus in eo latens enucleatur. Sed vnus Calvinus licentia hæretica ipsam diuine Scripturæ literam tum alijs innumeris in locis, tum hîc maximè penitus transfigurauit, corripit, inuertit, Christi que verbis disertissimis clara & impudenti voce cōtradixit, vt iam ostēsum est.

IN LVCÆ CAP. II.

41. *Quod superest, date eleēmosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

1. **C**H R I S T V S in his verbis, nec ironicè loquitur, vt quidam putāt, quasi opinionem Phariseorum irridēs, qua dicuntur exitimasse per solas eleēmosynas omnia peccata purgari, vel saltem rapinas condonari quando ex illis eleēmosynæ fiunt (neque enim vel tanti eleēmosynarij isti Pharisei erant, vel tam stulta eorū sententia vsquam legitur) nec solet Christus ironicè docere, maximè quū dicit, *Eb ecce*; nec etiam docet per solas eleēmosynas (vel cætera pietatis opera negligendo, vel in peccatis perseuerando)

om.

omnia peccatoribus condonari, quam quorundam suo tempore opinionem refutat sæpe Augustinus in lib. de fide & operibus per totū, in Enchir. cap 75. & de ciuit. Dei lib. 22. cap. nec denique (vt Calvinus hīc somniat) eos rite ac legitime vesci pane suo qui eleemosynas erogant, quiq̄ue ex sua abundantia pauperum inopie subueniunt (hæc enim expositio, eorum verborum, *Ecce omnia munda sunt vobis*, nullum sensum adfert, nec causam aliquam reddit, quod tamen imprimis expendendum erat, quum Christus non simpliciter eleemosynas erogare iubeat, sed hanc etiam promissionem subnectat, *Ecce omnia munda sunt vobis*, non panis tantum ait aut cibi vsus: sed docet eleemosynam esse proprium remedium contra morbos Phariseorum, rapinā & iniquitatem, quos hīc nominatim taxat. Huiusmodi quippe peccata quorum propria purgatio est debita restitutorio, per eleemosynam aptissime purgantur; non quia ea sola totam purgationem adfert, & plenam remissionem consequitur; sed quia hæc noua liberalitatis & charitatis affectio animū rapinis debitū ab illo vitio expurgat, quo vitio sublato, ad cetera omnia penitus emundanda aditus & via facta est. Eleemosyna igitur auaros per omnia mundat, quatenus emundationis principium quoddam est, & pro veteribus delictis satisfactio debita. Hic sensus à D. Basilio traditus est in Regulis breuioribus ad q. 271. Et similis hic locus est ei quod dixit Regi rapaci Daniel. *Peccata tua* (quæ maximè erant rapinæ) *eleemosynis redime.* Verba autem illa (*quod superest*) nec significat quod ex rapinis vestris reliquū est, quasi dixisset Lucas το λοιπον; nec pro copia præsentis accipitur, vt Calvinus vult, quasi dixisset Lucas το περισσον; sed significat simpliciter iuxta ver-

4.
Eleemo-
syna quo-
modo in
Pharisæis
munda-
bat om-
nia.

Dan. 4.

bū τῆ ἐνοχτῆ, quo Luc. vti tur, ea quæ vobis adsunt, vt ipse Beza vertit, id est, ea quæ iā habetis, siue iustè possidetis, date in eleēmosynam, id est, iuxta facultates vestras, subaudiendo ἅπα. Sic Theophylactus exponit: τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν. Sic & textus Syriacus vertit, id quod est. Nempe ex eo quod iustè & rectè veltrum est, facite eleēmosynas.

Proteruè Calvinus hoc loco Catholicos taxat dicens. Quòd hinc inferunt Papistæ eleēmosynas esse satisfactiones quibus mundamur à peccatis, stultius est, quàm vt longa refutatione opus habeat. Neque enim Christus hic differt, quo pretio nos peccatorum remissionē acquirere oporteat, sed eos purè vesci pane suo qui partem erogant pauperibus. Sed hunc superbum hæreticum textus ipse refutat, vt iam ostensum est, & S. Basilius loco citato exemplū simile adfert in Zachæo publicano, qui pro veterum peccatorum satisfactione confessus est: *Si quem fraudauero, reddo quadruplum.* Christus hoc loco non quidem agit de pretio quo acquirenda est remissio peccatorum, neque Catholici satisfactiones ponunt tanquam pretia acquirendæ remissionis, sed vel tanquam media placandi Deum, vt ad remissionem consequendam homo sit dispositus, vel tanquam pænæ peccatis iam remissis debite exolutiones. Iuxta priorem sensum docet hic Christus eleēmosynas, non quidem pretium, sed modum esse mundandi rapaces & auaros: quia hoc modo & pro pristinis peccatis satisfaciunt, sicut Zachæus; & ad Dei misericordiam Christique sanguinis beneficium obtinendū (quo plena fit cordis emundatio) eo magis dispountur.

Luc. 19.

Satisfactions
quo sensu
ponuntur
à Catholicis.

IN

IN LUCÆ CAP. 12.

14. *Quis me constituit Iudicem aut diuisorem inter vos?*

QVVM Christus in causa iustitię, & que ad fouendam concordiam inter fratres faciebat, rogatus operam suam interponere, id facere recuset, quæritur an Episcopi & Pastores, qui Christi locum tenent, subditorum suorum litibus circa temporalia bona dirimendis hoc exemplo penitus abstinere debeant. Anabaptista hodie hoc Christi exemplum ita rapuerunt, vt penitus Christianis interdictum putarent aut hæreditates partiri, aut forensibus negocijs se interponere, aut aliquod deniq; ciuile munus obire. Calvinus verò in hunc locum contra Papam & consequenter omnes Episcopos debacchatur, quorum hic ait *latrocinium damnari, quod quum Ecclesie Pastores se esse obtendant, terrenam ac profanam iurisdictionem inuadere ausi sint.* Alij adhuc interpretes Catholici docent ex hoc loco non debere Episcopos negocijs ac litibus secularibus audiendis ac dirimendis vacare, (tamen Augustinus Episcopus id studiose fecerit, vt tam ipsemet de seipso commemorat de opere monachorum cap. 29. quam in eius vita Possidonius) videlicet quia hodie fora secularia sunt Christianorum fora & tribunalia. Sed aliqua adhibita distinctione, & error omnis facile vitabitur, & ipsa veritas tenebitur. Vacare audiendis & dirimendis subditorum litibus Episcopus aut Pastor non solum licite potest, sed ex officio pastoralis debet, quando nec propter lucrum temporale, sed propter spem vitæ æternæ id facit (vt August. se fecisse scribit) nec reliqua officia pastoralia propterea

Anabaptistarum error circa iudicia secularia.

Iudicia secularia Pastores quatenus exercere debeat.

pterea intermittit, & ad lites inter subditos grauiores rescindendas id officium præstat, ipsique subditi non ex auaritia sed ex necessitate aut honestate Pastoris arbitrium expectunt. Christus hic recusauit diuidere, tum quia nisi ab vna parte rogatus, arbiter adhuc delectus non erat; tum quia ex auaritia hoc ab eo petebatur, vt sequens disputatio demonstrat; tum quia prædicationem verbi hæc hominis postulatio interpellauit. Sic Paulus de negotijs secularibus Christianorū cognoscere noluit, quia, ait August. loco citato, *Apostolatus eius discursus aliter se habebat*. Errat absurdissime Anabaptista, quia Christi verba non ad omnes Christianos sed ad solos Pastores pertinere possunt. Errat malitiose Calvinus, quia nec iurisdictionem temporalem, nec possessiones temporales, in quolibet Episcopo hic locus prohibet, sed de sola cognitione & iudicio circa alienas causas & bona aliena Christus loquitur. Errant & alij, qui propter fora & tribunalia Christianorū, licere negant Episcopis aut Pastoribus secularia tractare iudicia, sicut August. fecit, & sicut propter honorem sacerdotij à iudice forensi ad Episcopos in causa ciuili appellare pij Imperatores permiserunt. Theodosius Canis. 11. q. 1. c. *Quicumque &c. volumus*, & Carolus M. vt est apud Bertrandum in libello de Iurisdictione Ecclesiastica. Nam & illorum omnium tempore fora & tribunalia penes Christianos erant. Sed in tota hac causa modus ille tenendus est quem diximus.

48. *Qui nō cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.*

DEXTERE sunt hæc verba intelligenda, ne ignorantia eorum quæ ad salutem pertinent,

Caluini
in falsa
crimina-
tio.

nent, fauere ac patrocinari hic locus videatur. Si
 enim qui fecit digna plagis, id est, grauius crimina
 perpetravit, paucis tamen vapulabit, quia non
 cognouit voluntatem Dei; satius & optabilius
 videtur esse, voluntatem Dei penitus ignorare, &
 in hac ignorantia persistere, quàm ei cognoscen-
 dæ operam dare. Sed non loquitur Christus de
 ignorantia affectata, qualis eorum est qui dicunt,
Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus; nec de
 ipsius ignorantia leuiori pœna disputat, (non
 enim dicit, Qui non cognouit voluntatē Domi-
 ni, ideo vapulabit paucis,) sed de illorum pecca-
 torum pœna agit, quæ cum ignorantia volunta-
 tis Dei coniunguntur, non ex ea proficiuntur.
 Ait enim, *Et fecit digna plagis.* Est igitur sententia
 comparatiuè intelligenda: videlicet ex duobus,
 quorum alter cognouit voluntatē Domini, alter
 non cognouit, id est, tam amplam & clarā scien-
 tiam non habuit, cæteris paribus ille propter pec-
 cata grauius, iste leuius punietur: non quia iste
 non etiã grauius, sed quia ille grauius plectetur.
 Ignorantia igitur voluntatis Dei hic locus non
 patrocinator, quia nec de ignorantia affectata fit
 sermo, nec ipsa ignorantia simpliciter excusatur,
 aut à pœna liberatur, sed ignorantis peccata in
 comparatione minus, per se verò plurimum pu-
 nienda docentur. Qui autè propterea ignoran-
 tiam fouendam iudicat, perinde facit ac ille qui
 febriliter laborans curari nolit, ne fortè postea recidi-
 uans grauius ægrotet. Hic Calvinus SS. Patrum
 ignorantiam quã supponit, & quam à nobis ob-
 tendi fingit, taxare voluit. *Hinc apparet (inquit)*
quàm putida sit & friuola eorum tergiversatio, qui claram
Euangelij doctrinã hodie respicientes, tali peruicacia Patrum
inscitiam obtundunt: quasi verò ad repellendū Dei iudicium
sufficiat

Ignoran-
 tia quo-
 modo
 pœnam
 minuat.

Iob 21.

Calvinū
 insulsa
 crimina-
 tio.

sufficiat ignorantie clypeus. Nempe Catholici nouis hodie dogmatibus & hæresibus (quæ claram Euangelij doctrinam vocat Calvinus) subscribere recusant, verbi gratia, soli fidei iustificanti, imputatiuè iustitiæ, & certitudini gratiæ, eo quod apud Patres hanc doctrinam non inueniunt. Hæc recusationem iustissimam, peruicaciam vocat Calvinus, & Patrum in his ignorantiam frustra obtendi ait: additque postea, *vtcumque illorum ignorantie parcat Deus, nunc tamen sponte peccantibus*, id est, Euangelicam veritatem à Caluino & sodalibus eius mundo inuectam repellentibus, *eandem veritatem sperari non posse.* Sed nos ignorantiam Patrum non obtendimus, quasi aliquid circa fidem ignorarent. Istas nouas hæreses ab illis penitus ignoratas agnoscimus, & hoc solo nomine illas damnamus: quia veritatem Euangelicam ignorare tam diu Ecclesia Christi non potuit. Aut, si tam diu ignorauit, vnde certi esse poterimus, quod nunc eam Ecclesia teneat? Cur non posteri nostri nos etiam veritatem ignorasse affirmare poterunt? vt sic nulla ætate, nullo sæculo, Pastores ac Doctores habuerit Ecclesia, quorum antiquam doctrinam tenere liceat, ne circumferamur omni vento nouæ doctrinæ.

(.)

(. . .)

(. ! .)

IN

IN LVCE CAP. 13.

Doctrinæ compendium. Cap. 13.

SVNT in hoc capite quædam doctrinæ capita annotatione digna. Primum humani ingenij errorem perstringit, quo iudicant temere homines, grauia in mundo passos grauius deliquisse. Hic error in toto libro Beati Iob accuratè refutatur: & duobus exemplis propositis à Christo euidenter refellitur. Alterum caput est de pœnitentiæ agendæ necessitate, quam ex aliorum castigatione discere oportet, vt iuxta illud Cypriani in serm. de lapsis, *tormeta paucorū exempla sūt omnium*. Terrium est de cauendo diuinæ gratiæ abusu, exemplo arboris infrugiferæ, quia Dei patientia nimium læsa vertitur in furorè. Quartum est de diaboli potestate in corpora humana simulque malitia, exemplo mulieris inclinatæ totis 18. annis. Quintum est de hypocrisi & superstitione cauenda, ne pretextu seruandij sabbati opera charitatis erga proximū intermittantur. Quæ tria posteriora loca in Prompt. Morali aliquoties tractata sunt. Sextum est de necessitate bonorum operū vt salui simus, dicente Christo, *Discedite à me omnes operarij iniquitatis*, id est, iniquis operibus addicti. Aliud est enim operari iniquitatem (quod nisi actū significat), aliud esse operariū, quod habitū quasiue professionē notat. Secundū & postremū caput contra hæreticos modernos notanda sūt, circa quæ Calvinus in suis ad hæc loca cōmentarijs prorsus silere maluit, quā vel suis dogmatibus contraria aliquo modo explicare, vel contra tam apertam veritatē frustra reluctari.

Vnum

7. Vnum hic est quod in exemplum trahi non debet. Christus Herodem principem vulpem vocat, non ex contemptu magistratus, sed ex auctoritate Spiritus, quã nemo imitari debet. Demonstrat quippe propriam sibi potentiam, quod opus legationis suo toto inuito mundo perficiet vsque ad constitutum à Patre tempus. Hoc proprium Christo fuit.

IN LVCAE CAP. 14.

14. *Retribuetur enim tibi in retributione iustorum.*

Bonorum
operum
merces.

VALET hic locus euidenter pro retributione bonorum operũ apud Deum. Opponit enim Christus retributionem humanam, qui mutuam cõpensationem in suis conuiujs venantur, retributioni quẽ à Deo futura est in resurrectione iustorum. At illa alia veri nominis retributio est; ergo & ista. Hæretici hunc locum tractantes, imprimis Calvinus, nihil aliud à Christo hic doceri volunt, nisi in conuiujs illis humanis non exerceri charitatem, nec ad probãdam charitatem illa sufficere. At Christus docet inuitationem pauperum non solum esse opus charitatis Christianæ, sed etiam opus cui à Deo retribuetur in resurrectione iustorum, id est, in illa generali omnium iustorum glorificatione. Sic hæretici bona pietatis opera nihil nisi fructus quosdam fidei & charitatis, signãq; & notas filij Dei esse volunt: aliquid apud Deum valere, vel ad salutem conferre, contra euidentissimas Scripturas nolunt.

23. *Comẽ*

23. *Compelle eos intrare.*

TA METSI ad literam de ipsorum prædicatorum verbi Dei ingenti studio, feruore, & adhortatione hæc verba intelligi debeant; nõ est tamen improbanda S. Augustini expositio (vt eam hoc loco Calvinus ipse nõ improbare se dicit) quã adhibet contra Donatistas epist. 48. vt probet *piorum principum edictis ad veri Dei cultum & fidei vnitatem licitè cogi præfractos & rebelles hæreticos.* Hæreticorum tamen nuncupationem non exprimit hoc loco Calvinus, quia ipse met talis erat. Solum præfractos & rebelles nominat. Et rationem subiungit ex August. desumptam, *quia etsi voluntaria est fides* (melius dixisset, libera) *videmus tamen ijs medijs vtiliter domari eorum pervicaciam, qui non nisi coacti parent.* Plura hac de re in Promptuario nostro Catholico diximus.

Hæretici
ad officium
cogendi.

Domin. 5
post
Epiph.
tex. 3.

33. *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.*

OPERÆ precium est, insignem huius loci corruptelam ac deprauationem Calvinianam obseruare, vt verus ac germanus literæ sensus purius retineatur. Clarum & perspicuum est, Christi verba sic vt sonant intelligi debere, & veram eorum quæ possidemus abdicationem faciendam, omnibus diuēditis & in eleēmosynam datis, vel in communē vsum concessis, vt Christi discipuli simus, id est, Euangelicæ perfectionis statum arripiamus. Sic Apostoli ipsi fecerunt relinquētes omnia. Sic primi Christiani, Iudæi maximè cōuersi, ex singulari fidei feruore etiã ipsa consilia Euangelica veluti præcepta amplectentes, omnia sua vendebant, & ad Apostolorū

Euangelica
perfectionis
proprietatis
abdicatio.

Act. 4.

M m pe.

pedes deponabant. Vide August. de doct. Christ. lib. 3. cap. 6. Postea illa perfectio ad paucos redacta est, qui à vita solitaria monachi dicti sunt, de quo vide Aug. in libello de moribus Eccle. Cath. Tom. 1. Nunc totum hunc sensum deprauat Calvinus Praposterè (inquit) faciet si quis literam præcisè vergeat, quasi nemo sit Christi discipulus nisi qui in mare proiecerit quicquid possidet, adeoque diuortium fecerit cū vxore, & liberis valedixerit. Talibus figmentis ad monachatum inducti sunt stulti homines, vt ad Christū accedere volentes, ab humanitate deficerent. Atqui nemo verius renuntiat omnibus quæ possidet, quam qui singulis momentis relinquere paratus, totum se quasi liber & solutus Domino impedit, & omnibus obstaculis superior vocationem suam prosequitur.

Caluini
criminationes
in-
suffe.

Hæc ille. Impostor improbus dum statum monasticum reprehendere vult, alia fingit quæ nemo monachus facit. Nemo futurus monachus in mare proiecit quicquid possidet. Nemo cū inuita cōiuge diuortium facit. Nemo sic liberis valedicit, vt eis prius, quātum in se est, non prospiciat. Nec coniugatus nec liberorum pater ad monachismi professionem aliter admittitur. Sic solet Calvinus sententiam Catholicam quam refellere vult, qualis est in proprijs terminis nunquam aut per rariō proferre, sed mutato controuersie & quæstionis statu, non sententiam Catholicā sed suū figmentum refutare. Mentitur ergo Calvinus affirmans homines ab humanitate deficere vt ad Christum accedant. Quod postremò dicit, ita falsum & impiū est vt Apostolos & omnes primos Christianos stultitiæ & impietatis cōuincat, qui de facto omnia sua reliquerunt vt Christum verius sequerentur. Alius ille modus quem Calvinus ponit, bonus quidem est renuntiandi modus, & omnibus

1. Cor. 7.

Christianis necessarius, qui sic debent vti hoc mundo
quasi

quasi non videntur, sed quod verior & melior modus non sit, solum Apostolorum exemplū sufficienter demonstrat.

IN LUCÆ CAP. 15.

10. *Gaudium erit in celo & coram Angelis Dei.*

SOLENT hæretici Sãctos in celo mortuos Sancti in celo nostra cognoscunt. vocare, & eorum quæ hinc aguntur penitus ignaros asserere, vt sic eorū inuocationem planè ridiculã esse ostendãt. Sed quum de Sanctis dicat infrã Christus, *quid erunt æquales Angelis Dei.* Luc. 20. hinc autem conuersione pœnitentiũ adeo Angelis notam affirmet vt de ea in celis gaudeãt, manifestè sequitur, beatis quoque in celo regnantibus eandem esse notam. Nulla autem ratio est, cur iustorum preces & vota non cognoscant, qui peccatorũ pœnitentiã cognoscere, & de ea lætari possũt. Nec æquales Angelis Sãcti esset, nisi in eodẽ saltẽ sciẽtiæ genere paritas & similitudo foret.

24. *In se reuersus dixit, &c. Surgã, & ibo ad Patrẽ meum.*

HÆRETICI hodie, vt solius fidei iustificantis dogma stabiliãt, ne ipsã quidem pœnitentiã ad remissionẽ peccatorũ necessariã esse volunt. Docet quippe pœnitentiã ex fide iustificãte nasci, & neminẽ pœnitere posse nisi qui iam sit filius Dei, & per fidẽ specialẽ Deũ sibi propitiũ credat. Sic latè & accuratè Calvinus Inst. lib. 3. cap. 3. num. 1. Hãc hæresim hæc sola parabola de filio prodigo luculenter conuincit. Hinc enim in exẽplo maximæ misericordiæ Dei quod à Christo proponitur, ea nõ confertur, nisi reuerso prius peccatori in se per odiũ peccati, & spem

Pœnitentiæ doctrinã à Caluino corruptã.

M u 2 ve-

venia concipienti, quod vtrūque illis verbis expressit, *Quanti mercenarij, &c. Ego autem fame pereo: Nec nisi cū emendationis proposito, & inuocatione Dei, quod expressit quū diceret, Surgā, & ibe ad Patrē meū, quod est relinquere peccatū, & ire ad Deū, & dicam, Pater peccauī, &c. Tunc demū accurrit Pater, & audita confessione peccati, iubet redi ad stolam primam.* Rursum quum idē Calvinus pœnitentiā ponit in solo quotidiano profectu iultorū, eodē lib. & cap. num. 8. vt sic pœnitentiæ necessitatem & vsum, qualē seruat Ecclesia, explodat, verba Christi in hoc cap. illam euidenter refutant vbi dicit: *Quā super 99. iustis qui non indigent pœnitentiā.* Hic enim necessariō fatēdū est, aliquā esse pœnitentiā peccatoribus necessariam, qua iusti non indigent. Deinde quotidiano profectu omnes iusti indigent. Vide ampliōrē hac de re contra Calvinū disputationē in Prompt. nostro Catholico.

In parte
Quadragesim. in
Sabbat.
hebdō. 2.

IN LVCÆ CAP. 16.

9. *Vt cū defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.*

Eleemosynarum
retributio
æterna.

QVVM duo hic locus doceat, eleemosynis retribui vitā æternā, & Sanctos pro nobis intercedere, vt SS. Patres docent in Prompt. Cath. in Dom. 8. post Pentec. à nobis citati, vtrumq; conuellit Calvinus. Prius, quia Christus humano more loquitur, *nostrā videlicet humanitatē oportuni refugij nobis instar fore, sicut aduerso casu percussus ab illis sustentari solet quibus in prospera fortuna benefecit.* Posteriorius, quia *hoc modo periret omnis eleemosyna quæ indignis impenditur. Illi enim pro nobis intercedere non possunt.* Sed vtraque cauillatio insulsa est. Prior, quia Christus non solum humano more loquitur de aliquo refugio oportuno humanitati nostræ reddendo, sed diuino

Calvini
cauillatio
duplex
reijcitur.

diuino præterea more ac modo loquitur, promittens beneficentiæ nostræ non quodlibet refugiū, sed ipsam vitam æternam. Docet illos quibus benefecimus, *recipere nos in æterna tabernacula*, id est, Christum propter illos, nō solū ratione operis ipsius, sed etiam ipsis intercedētibus, reddere vitam æternam, vt clarè docet Aug. de ciuit. Dei lib. 21. cap. 27. Sanè S. Ambros. non solū eos quibus benefecimus, sed & alios Sāctos pro eleēmosynarijs intercedere aſſumat. Sic enim hunc locum exponit. *Idco ait, Facite vobis amicos de mammona, vt largiendo pauperibus, Angelorum cæterorumque Sāctorum gratiam comparemus.* Vnde posterior Caluini cauillatio diluitur. Nā & quum indignis præstatur eleēmosyna, nō solū ratione operis fit retributio, sed iuxta Ambros. Sāctorum gratia comparatur, videl. vt pro nobis intercedant. Quamquā Christus præcipue pios pauperes intelligit quando eleēmosynis tantam mercedem repromittit, vt causa ab illo subiuncta manifestum facit. *Quicquid enim vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Matth. 25. Manet ergo firma Catholica doctrina, Caluini cauillationibus nequicquam impugnata.

Lib. 7. in
Lucam.

IN LVCAE CAP. 17.

10. *Quum feceritis omnia quaecunque præcepi vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus.*

INSULTANT hoc loco hæretici contra meritum operum, maximè de condigno. *Praue arrogantiæ* (ait Caluinus) *damnantur hic omnes qui se apud Deum quicquam mereri fingunt.* Postea definit,

Meritum
ex condi-
gno de-
fenditur.

M m 3 or

ex legis pacto mercedem operibus statui, non pro dignitate. Moxque concludit, detestabile esse Sophistarum commentum, qui meritum de condigno fabricare ausi sunt. Vbi duo notanda sunt. Primum, meritum de condigno ab hæreticis penitus explodi. Secundò, ideo explodi, quia ex sola Dei promissione pendet ratio meriti, non ex aliqua operum dignitate. Quod ex hoc loco probare volunt, quia qui omnia fecit præcepta, adhuc seruus inutilis est: ergo ratione operis ipsius, quam tenuis ex gratia Spiritus S. proficiatur, nullum potest esse meritum. Qui enim meretur præmium à Domino suo, inutilis seruus non est. Adde quòd Christus seruum inducit, cui omnia imperata facienti nullam gratiam dominus habet. Opus ergo hominis iusti non meretur gratiam, sed merces indebita (vt hîc ait Calvinus) ex solo Dei beneplacito promittitur. Hoc autem consequenter docet Calvinus, negans hominẽ diuinæ gratiæ liberè cooperari; sed quicquid boni ab homine fit, ex sola Dei efficaci gratia promanare. Institut. lib. 2. c. 3. Sed hic locus hâc hæresim nihil iuuat. Totus Christi scopus hoc loco est, auferre iactantiã bonorum operum. Seruum quidem introducit, cui dominus gratiã non habet: sed in applicatione exempli suæ intentioni, non ita infert, Sic & vobis, quum feceritis omnia, Deus nullam habebit gratiam. Non sic infert Christus, sicuti eum inferre Calvinus vult, voluntque alij qui meritum de condigno negant. Sed Christus ita infert: Sic vos, quum feceritis omnia, &c. dicit, quia serui inutiles sumus, id est, Nolite vos ipsos iactare quasi seruos bonos & fideles. Iactationem prohibet: rem non negat, quam alibi apertè asseruit, dicẽs, *Euge serue bone & fidelis*, &c. Causam quoque subiungit cur veraciter hoc dicere possimus.

Quod

Matth. 25.

Quod debuimus facere, fecimus. Hoc quippe respectu serui Domino nostro inutiles sumus, quia absque mercede proposita seruire Deo oportuit: non tamen simpliciter serui inutiles, qualis illè fuit qui in tenebras exteriores proijcitur, præceptum Domini non faciens. De ipsa igitur bonorum operum dignitate vel vilitate in se nihil hïc Christus determinat, sed de ipsorum conditione respectu naturalis obligationis nostræ, & respectu Domini Dei, cui seruiamus, Christus disputat, vt vanam iactantiã tollat. Sumus quippe natura serui Dei, & sic omnia faciendo nihil meremur singularis gratiæ: sed sumus *adoptione filij Dei, templa Spiritus S. diuinæ naturæ consortes, membra Christi*, de quibus hïc Christus nihil agit, & quorum respectu est in operibus iustorum dignitas quædã, ex cuius consideratione, & non ex solo beneplacito Dei aut promissione facta, iusti merentur vitam æternam ex condigno, vt rectè docet D. Thom. 1. 2. q. 114. art. 3. Vide Bartholomæum Medinã ibidẽ, & D. Iansenium ad hæc verba, qui latè & eruditè sententiã Catholicam explicat. Consequẽtia illa; *Qui fecit omnia, est seruus inutilis*, ergo ratione operis ex Spiritu S. profecti nullũ est meritũ, nõ valet: quia Christus de seruatorũ operibus non filiorũ loquitur, & de naturali operũ obligatione nõ de supernaturali dignitate disputat. Deinde non sequitur: *Qui bene operatur, est seruus Deo inutilis*, ergo est simpliciter inutilis, & nihil meretur. Potest enim nihilominus ex alio capite mereri, & sibi esse utilis, quia opera eius habent dignitatem ad præmium consequendum, & sunt Deo grata, etsi non sunt utilia. In summa, iactantiã operum tollit Christus, quoad ipsos operantes; dignitatem & mercedem

Mm 4 operum

Rom. 8.
1. Cor. 7.
2. Pet. 1.
1. Cor. 13.

operum non tollit, quo ad Deum remunerato-
rem & iustum Iudicem.

13. *Iesu Præceptor, miserere nostri.*

DO CENT hæc verba, docetq; prompta horum obedientia, quum necdum muniti iubente Christo ad sacerdotē irent, ut se mundos ostenderent, præclara fide istos leprosos imbutos fuisse Christi opem implorant, Magistri titulo insigniant, nullū sanitatis signum videntes promissioni credunt, & fidei impulsu (ait Calvinus) proficiscuntur. Ex decem tamen illis iuxta fidem suam sanatis, vnus tantū regressus est dans gloriam Deo. Reliqui nouem ex sententia Caluini fidē amiserunt. Potest igitur amitti fides accepta. Reluctatur hinc Calvinus, quod Spiritu adoptionis adhuc regenti non erāt, & quod principia tantū & semē aliquid fidei acceperunt. Sed neutra cauillatio eū iuuat. Spiritu adoptionis spiritualiter eos fuisse regentos, & filios Dei fuisse, dubitari non debet, quum Christus corpus sine anima nunquā sanauerit, nec sacramentum regenerationis adhuc institutū fuit. Non principium tantū aut semen aliquod fidei, sed magna & fortis fides erat, qua necdum mundati ibant tamen ad sacerdotem, corā quo nisi mundi apparere nō debebant: certō credentes se per obedientiam verbo Christi præstitam mundandos.

Fides
amitti
potest.

14. *Ite, ostendite vos sacerdotibus.*

Confessio
Sacra-
mentalis
deficitur.

AD hunc locum eadem garrit & repetit Calvinus contra confessionē sacramentalem in Ecclesia Catholica, quæ suprā ad Matth. cap. 8. garruerat. Cui quæ eo loco responsa sunt, & hinc respōderi debēt. Vnū tamē hinc addit quo acerbius Catholicos perstringat, idque mira-

mirabili, vt sibi videretur, ac unine, sed insigni admodū, vt ostēdemus, stupore. *Bis* (inquit) *stulti sunt nō reputantes quā turpem infamiae maculam suae confessioni aspergant. Bene scilicet agetur si ex tota eorū caterua qui ad sacerdotes profecti fuerint, tantū decima pars ad Christum redeat, reliqui verò omnes impiè alienentur. Neque enim ostendere poterūt confessionis suae titulū, quin profectū hūc vicissim reuere liceat, nullos à sacerdotibus reuerti gloriā Deo daturōs.* Hæc ille. Sed vt hominis impietate præteream, qui eodē cauillo Christi quoq; sanantis gratiam ludibrio exponit, à quo quum decem sanarentur, decima tantū pars dedit gloriā Deo, stuporem eius, quo percussus videretur, annotabo. Hoc ipso quippe in loco aliud subiecit, quo seipsū pulchrè refutauit. Ait enim. *Quanquam nouem leprosis nihil in salutē profuit carnis sanitas, sed tantū pro fluxa & caduca fide temporale donum adepti sunt; sub hoc tamen typo nobis ostensum fuit quā efficax futura sit vera fides.* Hæc ille, priorē suam stupidā cauillationem ipsemet refutans. Eodē enim modo quanquā nouem istis leprosis nihil profuit carnis sanitas, sed tantū pro fluxa & caduca obediētia eūdi ad sacerdotes, vt Christus iussit, temporale donū adepti sunt; sub hoc tamē obediētię typo nobis ostensum fuit quā efficax futura sit vera Christianorum obediētia, qui verē cōtriti adēūt sacerdotes, qui soluendi & ligandi potestātē acceperunt, vt ab illis soluantur. Sic in eadem pagina sui præ stupore oblitus, seipsum refutat. Quemadmodum nihil præiudicat aut verē fidei, aut Christi sanātis virtuti, istorum nouem incredulitas: sic nihil præiudicat veræ in Ecclesia Catholica peccatorum confessioni, aut sacerdotali absolutioni, istorum nouem typica ingratitude, vel ad vomitum reuersio.

Caluini
scomma
in Chri-
stum re-
dundat.

Caluinus
ex seipso
refutatur.

IN LYCÆ CAP. 18.

11. *Deus, gratias ago tibi, quia nō sū sicut ceteri homines.*

Operum
vera iusti-
tia defen-
ditur.

MULTIS verbis contendit hoc loco Calvinus, vt veram operum iustitiam quæ ex Spiritus S. gratia procedit, à Christo damnari doceat. *Iste (inquit) Phariseus Dei gratia ascribit quòd iustus est; & quanquam Deo gratias agens fateatur quicquid bonorum operum habet, meritan esse Dei beneficium, quia tamen operum fiducia inimitur, seque alijs præfert, cum sua preceatione reicitur; unde colligimus non rite neque in solidum humiliari homines (quamuis se nihil posse reputent) nisi operum meritis simul diffisi, salutem suam in gratuita Dei bonitate collocare discant. Et paulo post. Reprehenditur in ea parte Phariseus, quia meritis suis inimitur, vt Deum propitium habeat, quia dignus est. Sciamus ergo, quamuis bonorum operum laudem Deo quis ascribat, si tamen eorum iustitiam imaginatur salutis suæ causam esse, vel in eam recumbit, peruersa arrogantie damnatur. Hæc omnia Calvinus, totam huto-*

Parabolæ
Ecopus.

riam Euangelicam peruertens. Christus hanc parabolam introduxit, non vt doceret nullam salutis causam esse veram operum iustitiam, aut vt omnem bonorum operum fiduciam damnaret, quod vtrumque Calvinus dicit; sed vt illam fiduciam bonorum operum damnaret, qua putent se aliqui sariam iustos esse ac plenos iustitia. Hoc enim est, quod Lucas dicit, *Ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti; id est, qui sibi persuaserant (vt Beza vertit) se iam sari iustos esse. Vnde August. de Phariseo isto dicit, quòd in operū suorum iustitia confidebat, quasi eius iam plenitudine saturatus. Rursus ideo hanc parabolā proposuit, vt illam fidu-*

De pecc.
mer. & re-
mist. lib. 2
cap. 5.

Rursus ideo hanc parabolā proposuit, vt illam fidu-

fiduciam damnaret quæ cum aliorum contemptu coniuncta erat: id est, falsam & vanam iustitiæ fiduciam. Nulla enim ibi iustitia est, ubi arrogantia regnat. Ideo adiecit Lucas, *Et qui aspernabantur ceteros.* Quod vitium Paulus dum arguit, simul docet fiduciam boni operis simpliciter non esse malam. *Opus suum unusquisque probet, & sic habebit Gal. 6, gloriam in semetipso, non in altero.* Unusquisque suas actiones consideret, & sic in sua sola conscientia gloriandi materiam habebit, non in peccato alterius, sicut iste Phariseus fecit. Sic Calvinus quod Christus de saturitatis fiducia, eaq; falsa acvana, dixit, trahit ad omnem fiduciæ circa bonorum operum iustitiam condemnationem, & (quod impudentius est) ad ipsam quoque bonorum operum iustitiam damnandam. Quod ergo dixit, *damnari Phariseum quia operum fiducia immititur, falsum est.* Rursum quod addit, *eum cum sua precatione iustum esse, falsum est.* Nam ut bene notavit S. August. *Quære in verbis eius quid Deum rogauerit, & nihil inuenies.* Sed & quod addit, *reprehensum Phariseum quia meritis suis imitebatur ut Deum propitium habeat, falsum similiter est.* Reprehensionis causæ illæ sunt quas Euangelium expressit, non quas Calvinus finxit. Nempe quod confidebat in se tanquam iusto, & quod alios aspernabatur. Illa quoque confidentia damnatur, quia cum aliorum contemptu coniuncta, ideoque vana ac falsa erat.

Aduertit hoc ipsum Calvinus, & diluere conatur. *Sed queritur (inquit) quomodo tanta iam sanctimoniam præditus fuerit, qui impio fastu excæcatus erat? Nec que enim aliunde manat tanta integritas nisi à Dei Spiritu, quem certum est minime in hypocritis regnare.* Hæc ille. Est bona & valida obiectio, & quæ firmiter probat hunc Phariseum non habuisse veram iustitiam

Caluini
tria menda-
cia.
Serm. 36.
de verbis
Domini.

tiam operum, neque in vera iusticia fiduciam potuisse, sed larvam tantum externam iusticiae habuisse, & opera quaedam bona iuxta substantiam actus, cum cor interea factu & hypocrisi plenum esset. Ad hanc ergo obiectionem quid respondeat Calvinus, attentè dispiciamus. *Respondeo* (inquit) *externa tantum larva fuisse confisum, ac si occulta & interior cordis immundities in rationem non veniret. Quare licet pravis concupiscentijs intus scateret, quia tamen non nisi ex specie iudicat, securè innocentiam obendit.* Hæc ille. Atqui hoc totum obiectionem confirmat, non soluit. Quum enim hoc totum non nisi hypocritam illum fuisse, conuincat, in hypocritis autem Spiritus S. (vt ipse Calvinus dixit) non regnet, & vt plenius Scriptura dicit, *prorsus non habitet, sed fugiat fictam*; perspicuum est, nullam in isto sanctimoniam, nullam veram iusticiam fuisse; ideoque contra piam & humilem iusticiae bonorum operum fiduciam hoc exemplum non facere.

Addit adhuc aliquid Calvinus. *Dominus quidem ipsum vanitatis non coarguit, quod sibi falso tribuat quod non habet; tenendum tamen est, neminem à rapina, iniustitia, libidine, & alijs vitijs purum esse, nisi qui Spiritu Dei regitur.* Hoc totum est quod respondet, & hinc tandem aliquid respondisse videtur; quia iam inuenit, quomodo in tanto hypocrita Spiritum Dei regnare ostēdat. *Nemo, inquit, purus est à rapina & alijs vitijs, nisi qui Spiritu Dei regitur.* Primū Pharisæus ille non se dicit purum ab his vitijs, sed tantū ab actu flagitiorū, quod non esset raptor, iniustus, adulter. Atqui ab actibus flagitiosis abstinere innumeri ethnici, qui Spiritu Dei non reguntur. Deinde non omnis qui ab ipsis etiam pravis affectibus immunis est, ex dono fortè Spiritus S. à Spiritu S. regitur. Qui enim à Spiritu S. regitur, non solū

ab illis

Calvinus
obiectionem
quam
mouet,
non soluit,
sed
confirmat
Sap. 1.

ab illis pravis affectibus, sed etiam ab hypocrisi & impio fastu imprimis purus est. Nihil ergo omnino respondit Calvinus, & manet obiectio firma, ideoque & tota eius prior disputatio vana. Denique *insignis hic locus*, ut eum vocat, nihil eum iuvat, nihil Catholicam doctrinam laedit, quae docet ex bonorum operum iustitia homines coram Deo vere iustos esse, quia talis iustitia verum Spiritus S. donum est, & veram fiduciam parit, quae *in Domino gloriatur, tum in semetipso gloria habet*; 1. Cor. 1. Gal. 6. quod utrumque Paulus dixit: sed non, sicut iste Phariseus, *gloriam habet in altero*. i. non se praefert alijs, nec de aliorum peccatis, quibus ipse caret, gloriandi materiam accipit.

IN LVCAE CAP. 19.

8. *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus.*

HANC quoque historiam Evangelicam suo fermento corrumpit Calvinus, & tam illustrem poenitentis peccatoris satisfactionem omnibus modis obscurare, suamque solam fidem, hoc exemplo periclitantem, fouere & stabilire conatur. Primum garrit opus ipsum ex se potuisse esse vitiosum. *Posses* (inquit) *quis omnia sua in pauperes erogare, cuius tamen liberalitas nihili esset coram Deo*. Ita primum vellicat factum, quia potuit esse non bonum. Mox tamen agnoscit hoc factum Zachaei ex viua radice interioris poenitentiae prodixisse. Voluit nihilominus pro sua mordendi libidine hunc unum illi dentem prius infingere. Addit deinde & alium quem alius impressit, totumque piuum Zachaei studium dilacerat. *Sicuti* (inquit)

Poenitentia & satisfactio Zachaei defenditur.

Calvini dentes canini.

Impositura
Caluini
refutatur.

(inquit) Paulus de penitentia differens ad Ephes 4 Qui furabatur, tam non furetur, magis autem manibus laboret, ut alijs subueniat; ad hac officia nos hortatur, ex quibus intelligant homines nos esse in melius mutatos. Ergo à corde incipiendum est, sed operibus testanda simul est nostrar. sipsi- centia. Hec ille. Inpoltor impius omnia pœnitentia opera & hoc Zachæi factum nihil aliud vult esse, quàm testimonia conuersionis coram hominibus, coram Deo autem ipsa opera nihil valere. Sic iuxta Calvinum eleēmosyna clanculū facta, oratio in cubiculo clauso, ieiunia, & omnis mortificatio occulta (quæ maximè Christus commendat Matth. 6.) nihil valebunt, quia coram hominibus nihil restari possunt. Alium adhuc dentem infigit. Zachæus suo exemplo alios minimè obstringit ut se dimidia bonorum suorum parte denudent: sed tantum tenenda est regula quam Dominus prescribit, ut nos & nostra omnia consecremus in sanctos vsus ac legitimos. Exemplū quidem Zachæi non obstringit, sed hortatur, & documento est sequi volentibus. An purat Calvinus hoc Zachæi factum non fuisse diuitiarū suarum vsum sanctū ac legitimū? Cur ergo Christus hoc eius propositum audiens, illud non reprobauit? Imo cur approbavit, subiungens eum esse filium Abrahæ? Deinde si iuxta Paulum opus pœnitentiæ sanctū ac legitimū est, ut qui furatus est, nō solum nō furetur amplius, sed etiam manibus laboret, ut habeat unde tribuat necessitatē patienti; quare opus pœnitentiæ sanctum quoque ac legitimū non erit, si pœnitens peccator exemplo Zachæi dimidium bonorū suorum dat pauperibus? Sed Caluino ac Calvinistis diuitiarū vsus nec sanctus nec legitimus videtur, quum tam largæ eleēmosynæ fiunt, ut vel dimidium bonorum detur, vel (ad quod Christus diserte hortatur) totum vendatur, & detur pauperibus.

Eleēmo-
syna lar-
gior: s
Caluini-
stis displi-
ceat.

sibus Nam & hæc Christi verba non secus deprauavit Calvinus, vt ibi dictum est. Ita animi sensus diuinis Scripturis penitus contrarios gerunt. Matth. 19.

Pergit adhuc magis mordere, totamque hanc historiam Euangelicam magis dilacerare Calvinus. *Christus* (inquit) *testimonium Zachæo reddens, quum diceret, Salus huic domui facta est, nihil in eo fuisse simulatum pronuntiat. Neque tamen salutis causam bonis operibus Zachæi ascribit; sed quia conuersio illa certum erat diuinæ adoptionis pignus, merito inde colligit domum illam salutis esse heredem. Et hoc quoque verba sonant. Nam quia Zachæus vnus sit ex Abrahamæ filijs, ratiocinatur saluam esse eius domum, Porro vt quis censeatur inter Abrahamæ filios, si dem eius imitatur nec esse est. Hæc ille. Breuiter respondeo: Bona opera Zachæi non fuerunt salutis eius causa, sed fuerunt fructus pœnitentiæ digni, & satisfactiones pro peccatis, quales Calvinus cum suis pati non potest. Non fuit Zachæi conuersio adoptionis diuinæ pignus, sed ipsamet adoptio diuina, cuius fructus erant ista bona opera. Iam enim totus conuersus ad Deum, ideoque adoptatus in filium, profert opera filio digna, & præcedentium peccatorum satisfactiones: quia illis remissis, pœna tamen manebat temporalis. Christi autem ratiocinatio, saluam esse domum quia filius Abrahamæ fuerat, nec solam eiusdem, nec sola hæc opera considerauit, vt causam adæquatam, sed ipsam Dei electionem. Censeri autem inter filios Abrahamæ, non solum fidei imitationem requirit, quam solam ponit Calvinus, sed etiam bonorum operum Abrahamæ, dicente Christo Iudæis; *Si filij Abrahamæ estis, opera Abrahamæ facite.* Adiungit tamē Calvinus *Imò hæc laudem Scriptura proprie fidei tribuit, quod germanos Abrahamæ filios ab extraneis discernat. Sciamus ergo eam præcipue in Zachæo laudari, cuius gratia factum est vt*
bona*

Ioan. 8.

Caluini
artes, vt
Scripturā
Iudificet.

Iac. 2.

Gal. 5.

*bona quoque opera Deo placerent. Hæc ille. Artificiose laudē Zachæi à bonis operibus quæ Euāgeliū expressit, ad vnā fidē quā Euāgeliū tacuit, traduxit. Sed Scripturā nō minus propriè ex bonis operibus discernit filios Abrahæ quā ex fide, vt verba Christicitata nos docuerunt. Fides quoque non secus Deo placet propter bona opera, quā bona opera propter fidem. Imò *Abrahæ fides ex bonis eius operibus consummata est*, ait Iacobus, & *sine bonis operibus fides inanis ac mortua est*, nec filios Abrahæ sola fides facit, sed *fides per charitatem operans*. Ita totā hanc Zachæi conuersi commendationem ac laudem totāque hanc historiam Euāgelicam impius Calvinus penitus inuertit atque peruertit. Fingit postea *ex audita redemptione Ecclesie, & mundi reconciliatione per Christum, eiusque doctrinæ fide, salutem Zachæi originem accepisse*. Sed hæc fictio in litera Euāgelica nullum fundamentū habet, ideoque vt commentum humanum & Calvinianum penitus reijcienda est. Zachæi salus ex interna Christi gratia qua sese apud eū inuitauit, vt hinc Euāgelium narrat, originem accepit. Alia salutis eius origo extra verbum Dei fingenda non est.*

IN LVCÆ CAP. 20.

46. *Qui volunt ambulare in stolis.*

Caluini
maledicentia
re-
tunditur.

SCRIBARVM fastum & ambitionem ad vniuersum Catholicæ Ecclesiæ clerum maledicus Calvinus contorquet, sacrum Dei verbū transferens in maledicentię suę libidinem, sicut alijs suis dogmatibus Dei gratiam in luxuriam transfert. *Ratione (inquit) non caruit, Doctores ita vestiri, vt in eorum habitu plus grauitatis & modestiæ quam*

quàm in vulgari extaret. Scribæ verò id perperam ad luxum
 & pompam conuerterant. Quod exemplum ad se traxerunt
 sacrifici Papales, in quibus constat stolas nihil aliud esse quàm
 superba tyrannidis insignia. Hæc ille non vt Scriptu-
 rarū interpres, sed vt conuitiator maledicus: nec
 certas personas perstringens, sed in vniuersū Ec-
 clesiæ clerū virulentiā suā effundens. Tali spiritu
 ducūtur, qui Euāgelicæ veritatis tot seculis deper-
 dite restauratores, & noui totius orbis Apostoli
 haberi volūt. Hæc sanè Caluini vox superba ty-
 rānidis insigne est. Quo per spicue demonstrat, quod
 nunc calamo ausus est, id gladio se tentaturum si
 facultas daretur, vt tanquam alter Nero vnum
 toti clero caput exoptans, illud vnico ictu rese-
 care posset. Nec enim sic vnquam Nero Romani
 populi sanguinem, sicut iste hæreticus totius Ca-
 tholici cleri infamiam & interitum sitiuit. Adeo
 quauis vel capta vel quæsitā occasione in vniuer-
 sum cleri Christiani corpus, absque vllō discrimi-
 ne, rabido ore fertur. Sed Dei beneficio solo ltra-
 tu nocuit, morsu petere non potuit. Quam tyran-
 nidem Caluinus ipse Geneuæ exercuerit, nostri
 in Anglia Caluinopapistæ scriptis libris ediderūt.

IN LVCÆ CAP. 22.

20. *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo.*

HIC modus loquēdi apud Lucā proprius
 aliqua explicatione indiget. Matth.
 & Marc. verba Christi ad alteram spe-
 ciē sic referūt: *Hic est sanguis meus noui testamēti: vbi*
absque vlla sermonis figura, quod in calice erat,
Sanguis Christi esse affirmatur. Hic verò de calice

Nū non

non dicitur, *Hic est sanguis meus novi testamēti*; sed dicitur, *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo*: vbi calix, siue id quod in calice est, non vocatur sanguis Christi, sed vocatur testamentum in sanguine. Hic ergo insurgit hæreticus, & ait. *Hæc est Spiritus Sancti expositio quod calix vocatur à Mattheo & Marco sanguis, quia testamentum est in sanguine. Sic palam ostenditur non alia ratione calicem vocatum esse sanguinem Christi, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, vt sanguine semel effuso, spiritualiter nunc epulemur. Nam sic Paulus Christi verba retulit sicut hic Lucas. 1. Cor. 11.* Sed responde, nec Lucam nec Paulum Matthæi & Marci verba exponere, nec etiam causam reddere cur apud illos calix vocetur sanguis. (Hæc duplex hæreticorum assertio voluntariū est ipsorum commentum.) Calix apud alios Euangelistas ideo vocatur Sanguis, quia, quod in calice erat, sanguis Christi fuit, vt apud Matth. latius diximus. Hic à Luca & postea à D. Paulo calix vocatur ipsum nouum testamentum in sanguine Christi, quia in calice non solum sanguis Christi est (quod alij Euangelista dixerunt) sed quia est hic per modum sanguinis fœderalis seu testamentarij. Modum (inquam) & finem porrecti à Christo calicis explicatius & plenius enarrare Lucas voluit quàm alij duo Euangelista. Quum ergo dicit, *Hic est calix*, vel, *Hic calix est* (nā verbum *est* in Græco non habetur, ideoque vtrobique poni potest) *nouum testamentum in sanguine meo*; voluit Spiritus S. docere quare calix à Christo benedictus & porrectus & ab Apostolis bibendus erat. Nempe quia ille calix, id est, quod in calice erat, iuxta communem loquendi modum esset ipsum nouum testamentum in sanguine siue per sanguinem, id est, haberet & porrigeret sanguinem ad san-

Calvinus
in Har-
monia in
hunc lo-
cum.

Calix cur
nouum
testamen-
tum in
sanguine
Christi.

fanciendum & confirmandum nouus fœdus ac nouum testamentum cum populo Dei. Ex quo necessario sequitur, verum sanguinem non figuratum in calice contineri, quia vini haustus hoc fœdus constituere aut confirmare non potuit. Hic ergo Christi sermo à Luca relatus (nam vtrumque Christum dixisse dubitari non debet, & hanc formam verborum posterius dixisse verisimile est, quia priorum quandam ampliacionem continent) nec causa nec expositio est prioris sermonis ratione vocabuli *sanguinis*, a quo cur & quomodo calix vocatus sit *sanguis*, sed est expositio quedam & aperior enunciatio ratione vocabuli *noui testamenti*, & cur à Matthæo ac Marco de calice dictum sit: *Hic est sanguis meus noui testamenti*. Nempe quia in illo sanguine (hausto videlicet & accepto) sanciretur & confirmaretur nouum testamentum cum nouo populo Dei, sicut per sanguinis vitæ horum & hircorum, qui immolati fuerant, asperisionem super populum, vetus illud fœdus sanciebatur & confirmabatur, dicente Moyse quum aspergeret: *Hic est sanguis testamenti quod mandauit ad vos Deus*: id est, huius sanguinis asperisione sancitur & percutitur & consummatur fœdus inter Deum & vos, vt ille sit Deus vester, & vos populus eius. Sic enim in Cruce quidem immolatus est Christi sanguis in remissionem peccatorum, sed in hoc sacrificio loco asperisionis externæ bibitur & hauritur intime, vt in illo & per illum sanciat & confirmetur nouum testamentum ac fœdus inter Deum & nos nouum populum eius. Hanc ob causam dixit de calice Christus, non solum apud Matth. & Marcum, *Hic est sanguis noui testamenti*, (quæ verba non nisi sanguinis existentiam notant, qui aliquo modo ad nouum testamentum pertineat) sed apud

N n 2 Lucam

Lucam dicit: *Hic calix nouum testamentum in sanguine meo*: quæ verba ostendunt calicem à Christo porrectum sic noui testamenti sanguinem esse, vel ad ipsum sic pertinere, vt calix ille sic etiã ipsummet nouum testamentum (quatenus illud confirmat) in sanguine suo: videlicet illo hausto & accepto quod in calice erat, de quo propterea adiecit, *Qui pro vobis effundetur*: quæ verba ad ipsum calicem referenda sunt (vt textus Græcus $\tau\omicron$ $\acute{\alpha}\nu\theta\omicron\mu\epsilon\tau\omicron\nu$ in recto casu perspicue ostēdit) quia quod in calice erat pro nobis effundendum fuit non vtique vinum, sed sanguis Christi. Hic ergo verborũ Lucæ totus & germanus sensus est: Hic calix qui pro vobis effundetur (id est, hoc quod in calice est pro vobis effundendum) est ipsum nouum testamentum, quatenus confirmat illud (sic enim circumcisio vocatur fœdus & pactum inter Deum & Abrahã, quia fœderis confirmatio erat) cum nouo Dei populo sancendum in meo sanguine: vt intelligatis tum sanguinem meum esse pro vobis effundendum & immolandum quem vobis porrigo, tum illum ipsum sanguinem à vobis hauriendum nouum fœdus cōstituere & confirmare inter Deum & vos, quia hoc accepto sanguine eritis intimè cum Deo coniuncti, facti nunc os ossibus meis, & caro de carne mea: non fide tantum, sed & re ipsa. Plura apud Matthæum vide.

Gen. 27.

32. *Ego rogam pro te vt fides tua non deficiat. Et tu conuersus confirma fratres tuos.*

Petri primatus.

CHRISTVS in omnium Apostolorum communi periculo pro Petro specialiter rogans ne eius fides deficeret, postea que addens vt ille

ille conuersus alios cōfirmaret, in illis uerbis & non defecturā Petri fidē, & supremā cæteros corroborendi potestatem manifestè docet, simulque maiorē illū, de quo cōtentio erat, obiter ostendit. Sic ex hoc loco collegerunt Patres, S. August. in lib. de qq. noui & uet. test. q. 79. & serm. 124. de temp. Leo Magnus in anniuersario assumpt. suę: Ambros. in Psal. 43. Theophylactus in hunc locum: Bernard. Epist. 190. ad Innocēcium Papam: Lucius Papa in epist. decretali. Notandum uerò quod Caluinus in commentarijs ad hunc locum horum uerborum tractationem penitus prætermisit, & Institut. lib. 4. ubi omnibus Scripturis pro primatu Petri respondere conatur, hunc locū penitus dissimulat. Beza quoque in Annotationibus suis ad hæc uerba nihil prorsus annotat. Aperta ueritas os illis obturauit, satis alioqui ad aliquid semper cauillandū callidis. Sed nec in Marlorati cathena contra Petri primatum, ita luculenter tot Patrum testimonijs roboratum, aliquid affertur.

38. *Ecce duo gladij hic.*

D I V V S Bernardus in lib. 4. de consideratione ad Eugenium alludens ad hæc uerba, duplicē ponit in Rom. Pontifice iurisdictionis gladium; unū spiritualem, alterum temporalem; ut illum manu, hūc nutu suo proferrat. Deuoluit hoc in Canonistas Caluinus, & sic contra eos declamat: *Quod hinc eliciunt Canonistæ cornutos suos Episcopos duplici iurisdictione esse præditos, non solum putida est allegoria, sed proteruum ludibrium quo Dei uerbo insultant. Atqui huc dementiæ prolabi oportuit Antichristi mancipia, ut palam sacrilego contemptu sacra Dei oracula calcarent. Hæc ille rabula. Sanctissimum*

Caluini
maledicentia
retunditur.



& doctissimum Bernardum sub nomine Canonistarum infectans, Antichristi mancipium vocat: Sensum eius allegoricum proteruum ludibrium verbi Dei, & sacrilegum Scripturę contemptum nuncupat. Sed nullo argumēto, ratione nulla allegoriam refutat. Ita conuictator maledicus, & impurus rabula, bacchati & furere nouit: solidis argumentis alicuius falsi conuincere non nouit. Tamen autem allegoria minus propria & accommodata esset, non tamen qui ea legitime utitur (nam ad rem ipsam quod attinet, Calvinisticus iam in Anglia clerus duplicem iurisdictionē sine vllō scrupulo imō magno cum fastu retinet.) vel insultat Dei verbo, vel ludibrio eoque proteruo insultat, vel sacrilego contemptu sacra Dei oracula lacerat. Schemata hæc sunt spiritus maligni & mendacis qui in Caluino loquitur.

42. *Pater, si vis, transfer calicem istum à me.*

QUIA hic locus videbatur Arianis fauere, utpote qui, si de morte imminente intelligatur, diuinitati Christi derogare videatur, & quia alioqui indignum videtur quod Christus mortem timuerit, quam hactenus lætenter adijile visus est, sed & charitati eius in Deum detrahere putari posset, quum multi martyres ex maxima in Deum charitate mortē intrepide adierint, multi interpretes, etiā veteres, non mortem temporalem imminentē, sed aliud quiduis Christum hic deprecando exhorruisse docent: ut vel Apostolorum scandalum, vel Iudæ flagitium, vel Iudæorum reiectionem, vel persecutorū suorum pœnas, vel denique suorum infirmitatem & dispersionem quia eos paruulos relinquebat, que
omnia

omnia in hunc locum Hilarius, Hieronymus, Ambrosius magis coniectando quam asserendo tradunt. Basilius futuram plurimorum incredulitatem Christum deprecatum fuisse affirmat. Hæretici hodie & Calvinus maximè, ut doceât Christum non aliter descendisse ad inferos, quàm quòd anima eius pœnas infernales passionis suæ tempore subiret, totum hunc locum non de mortis temporalis timore, sed de mortis æternæ horrore, summa cum impietate ac blasphemia exponunt. Ad illa verba, *Cepit pauere & tædere & mæstus esse. Vnde* (inquit Calvinus) *Christo mæror & anxietas & formido, nisi quia in morte tristius aliquid & magis horribile concepit quàm separationem animæ & corporis? Et paulo pòst. Non mortem horruit simpliciter quatenus transiens est è mundo, sed quia formidabile Dei tribunal illi erat ante oculos. Quare nihil mirum si horribilis exitij abyssus metu & anxietate duriter eum cruciauit. Rursum ad illa verba, Tristis est anima mea usque ad mortem: Animum* (inquit) *filij Dei mors per se non cruciasset; nisi cum Dei iudicio sensisset sibi esse negocium. Deinde ad hæc verba, Pater, si vis, &c. ita scribit. Queritur quid orando Christus profecerit. Apostolus ad Heb. 5. dicit exauditum fuisse à suo metu* (sic enim legi vult, non pro sua reuerentia) *Id porro non quadraret, si mortem simpliciter timuisset Christus, quia ab ea liberatus non fuit. Vnde sequitur, grauioris mali timore ad deprecandam mortem fuisse adactum. Nempe quum iram Dei sibi proposuisset, quam videt, quatenus ad eius tribunal totius mundi peccatis oneratus se sistebat, necesse illi fuit profundum mortis abyssum exhorrescere. Hæc ille. Mox huius diri & insoluti horroris certè argumentum fuisse ait sudorem Christi sanguineum, quem statim Lucas commemorat. Si cui enim mortis timore hoc contingat* (ait Calvinus) *pu fillo ac mulibri eum animo esse dicemus. Hæc in hunc locum Calvinus. Sed*

N n 4 in

Lib. 4.
contra
Eunomium.In Matth.
26. ver. 37
Caluini in
Christum
doctrina
blasphema.

Ver. 38.

in Institut. sua lib. 2. c. 16. num. 10. & seqq. hanc suam blasphemiam luculentius exponit. Ait enim hanc Christi in horto tristitiam exordium fuisse descensus eius ad inferos. Tunc enim cum inferorū copijs & aeternae mortis horrore confectis manibus luctatū fuisse: tūc diros in anima cruciatus dānati ac perditū hominis pertulisse: tunc pēnas omnes à damnatis expetendas Christum in anima pertulisse, hoc vno excepto, quod non poterat in illis detineri: tunc denique Christum orasse, non vt immunis esset à morte, sed ne absorberetur vt peccator, quia formidabilem illam abyssum sentiebat, se à Deo derelictum & alienatum esse, omnia irati Dei signa expertus est, maledictionem & iram Dei timuit, in quo timore diros & horribiles cruciatus perpeffus fuit, videns se ad tribunal Dei reum stare nosra causa. Hæ sunt hoc loco Caluini & aliorum hereticorum hodie blasphemie. Ad quas refutandas tria sunt explicanda. Primū, quid Christus timuerit & deprecatus fuerit: secundò quomodo: tertio, quare.

Ad primum quod attinet, Christus propter solam mortē temporalem imminentē maestus fuit, patrem orauit, in agonia factus sanguinem sudauit. De tristitia sua dixit Christus: *Tristis est anima mea vsque ad mortem*. j. ita tristis vt parum absit à morte, nempe de qua paulo antè dixerat. *Filius hominis secundum quod definitum est vadit: veruntamen ve homini illi per quem traditur, scilicet ad mortem temporalem.* Quid deprecatus fuerit, oratio ipsa loquitur: *Transfer à me calicem istum.* Nempe de quo postea dixit Petro percutienti gladio. *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum?* Deinde si Christus orans, *Transfer à me calicem,* intellexit iram & maledictionem Dei ne absorberetur vt peccator, tunc in verbis sequentibus, *Non mea voluntas fiat, sed tua,* intelligendum est, voluntatem Dei pa-

Christus
quid de-
pre. atus
fuit.
Conse-
quentia
horrenda
sed ne-
cessaria ex
Caluini
doctrina.

tris fuisse, Christumque ei sese conformasse, ut Christus maledictionem & iram Dei incurreret, eaque absorberetur ut peccator, ut profundam mortis abyllum sentiret, ut damnati ac perditici hominis cruciatus non solum exhorresceret, sed etiam pateretur. Hæc enim omnia Christum & timuisse & deprecatum fuisse Calvinus vult. Non nisi ergo mortem temporalem timuit, eamque deprecatus est.

Quod quomodo fecerit, nunc explicandum. Nempe voluntate naturali, non deliberata. Habuit Christus affectus humanos & naturales, sed non ut nos involuntarios, aut qui rationem præuenirent, sed quos liberè in se suscepit quando voluit & quantum voluit; quod multis verbis perspicue docet SS. Patres, Augustinus tract. 49. in Ioannem, & de Ciuitat. Dei lib. 14. cap. 9. Gregorius Moral. in Iob lib. 3. cap. 13. Hieron. in cap. 26. Matth. Sic de Christo dicitur Ioan. 11. *Infirmuit spiritu, & turbauit seipsum.* Sic Christus hoc loco, quia voluit, *cæpit contristari & maestus esse*: & morte imminente cum omnibus suis pœnis atque ignominijs ante oculos suos liberè posita, naturaliter illam timeret, dolet, ac deprecatur: sed voluntate deliberata, quæ mortem illam cum omnibus suis circumstantijs (maximè respectu finis, quod esset obedientiæ opus & redemptio mundi) prorsus accepit. Verba igitur illa, *Pater mi, transfer à me calicem istum*, non continent *votum abruptum & inconsideratum, & orationem non meditatam*, ut impius Calvinus ad hæc verba scribit, sed voces sunt voluntatis naturalis, quam hic Christus meditatè & liberè exercere voluit: idque has ob causas: primum, ut in parte quoque rationali non solo corpore pro nobis pateretur: deinde ut suam tum in nos cha-

Quomodo Christus mortem deprecatur.

ritatem, tum in Patrem obedientiâ clarius ostenderet. Nempe facta omnium & singulorum quæ pati debuit apprehensione viuacissima & liberissima, ex illa seipsum turbare, affrigere, & vsque ad sanguineas guttas naturam commouere atque percellere voluit.

Cur mortem Christus exhorruit.

Cur autem morte ante oculos ad viuum posita tam vehementer eam exhorresceret, (quod loco explicandû diximus) multæ rationes afferri possunt. Quatuor adfert Cornelius Iansenius. Primam, passionis generalitatem, quia ab omni hominû genere & in omnibus corporis membris, & in omnibus quib⁹ potest homo pati, passus est. 2. passionis genus & qualitatem, quæ erat crucifixio. 3. complexionis nobilitatem, quæ dolores omnes magis reddidit sensibiles. 4. doloris puritatem, omni videlicet consolatione spoliatam: quibus addi possunt exactissima futurorum omnium dolorum scientia; item summa mortis indignitas, propter personæ suæ summam excellentiam, de qua Paulus dixit, *Recogitate eum qui talem*

Heb. 12.

sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contraditionem; deinde & summa persecutorum ingrati-

Ioan. 10.

*do, quam ipse Christus considerans dixit: Multa bona opera operatus sum inter vos, propter quod eorum vultis me interficere? Hæc talia erant vt eorum viua & exacta consideratio sudorem sanguineum naturaliter elicere potuerint. Alius ille timor maledictionis & iræ Dei quem blasphemè ponit Calvinus, in Christum cadere non potuit, dicente Propheta de Christo: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. à dexteris est mihi, ne commouear.* Vide contra has Caluini blasphemias multo plura suprâ ad Matth. cap. 27. ver. 40. & infra ad Ioan. c. 12. ver. 27.*

IN

IN LVCÆ CAP. 23.

34. *Pater, ignosce illis. Non enim sciunt quid faciunt.*

DVBITARI hic potest, quomodo tanquam causam benignissimam suæ intercessionis, crucifigentium ignorantiam ponat Christus. Nam Scribas & Phariseos saltē ac Principes populi ex destinata malitia, & , vt Pilatus bene aduerterat, ex inuidia Christum ad crucifigendum postulasse manifeste constat, vt propterea ignorantia, qua laborabant, ex malitia fuerit, & inexcusabilis. *Obeccati Iudei in malitia sua* (ait B. Leo) *in quod prorupissent facinus n. sciebant.* At Serm. 15. de pass. Domini. qui ignorantia tunc deinum peccatu imminuit, & facilioris veniæ causa esse potest, quando qui ex ignorantia peccās, si sciret veritatem, nō peccaret. Talem autem fuisse Iudæorum crucifigentium Christū, Paulus manifeste affirmat dicens: 1. Cor. 2. *Si cognouissent, nūquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Et Act. 3. Petrus non solum de vulgo, sed & de principibus Iudæorum qui Christū crucifixerūt, dixit: *Et nunc, fratres, scio, quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri.* Christus ergo de ignorantia hic loquitur excusabili, quæ taliserat, vt, si sciuisent quid facerent, nō eissent facturi. Causa quidem huius ignorantie in multis fuit malitia & inuidia, sed quæ erat corrigibilis. Calvinus, vt hunc nodum soluat, in alterum extremum defertur. *Verisimile* (inquit) *est Christum non pro omnibus orasse, sed tantum pro misera plebe, quam zelus inconsideratus non autem deliberrata impietas rapiebat. Nam vt de Scribis & sacerdotibus nulla fuit spes residua, pro illis frustra orasset.* Hęc ille.
Du-

Calvini
duplex
error.

Dupliciter errat: primum quod orauerit pro sola plebe. Nam Lucas apertè de plebedicit: *Sequebatur eum turba multa populi & mulierum quæ plangebant & lamentabantur eum.* Petrus quoque Principes non secus ex ignorãtia peccasse quàm populum loco citato affirmauit. Alter error magnam habet impietatem, Christum frustra pro Scribis oraturum. Nam de his ipsis dicit S. August. hæc Christi verba tractans. *Insani sunt, medicus sum: sciant, patienter fero: cum occiderint, tunc sanabo.* Serm. 8. & 9. de verbis Apostoli. Sic Beatus Leo loco citato: *Misericors Dominus, qui etiam interfectores suos sua morte volens saluare, pro ignorantia scipientium de crucis altitudine supplicabat.* Et iterum serm. seq. *Qui venit peccatores saluos facere, nec ipsis quidem interfectoibus suis misericordiam denegauit.* Rursum August. serm. 59. de verb. Domini: *Credentes sanguinem eius biberunt, quem sciendo fuderunt.* Vnde & Lucas alibi ait: *Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei.* Vbi bonus Beza voculam *sacerdotum* è textu expungere studiose conatur.

Serm. 8.
& 9. de
verbis
Apostoli.

Act. 6.

43. Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.

ETIAM ex hoc dulcissimo diuinæ misericordix flore aliquid veneni fugere, aliquid quod contra pietatem diceret in hoc tanto opere pietatis aduertere, & ad summam Christi bonitatem oculum nequam adferre Caluinus potuit. Ex his quippe Christi verbis misericordia & amore plenis, fiduciam ac præsumptionem impiam stabilire, satisfactionis necessitatem ac fructum tollere, confessionis vsum subsannare, homo impius conatur. Audiamus loquentem belluam. *Primò (inquit) notanda est incredibilis facilitas, quòd sine mora latronem tam humaniter complectitur, sibi que beate*

Pœnitentia & satisfactio- nis necessitas defenditur.

vis

vite socium fore promittit. Quare minimè dubium est, quin sine exceptione omnes admittere paratus sit qui ad eum confugient. Unde certò statuere licet, modò memor sit nostri, nos saluos fore. Porro fieri non potest vt eorum obliuiscatur, qui suam ei salutem commendant. Per has dulces benedictiones seducit Calvinus corda innocentium. Christi quidem facilitas ac misericordia incredibilis in hac parte fuit: sed & latronis fides, charitas, spes, totaque pœnitentia admirabilis erat, vt mox dicetur: sine quibus similem sibi certò promittere à Deo misericordiam, magna temeritas ac p̄sumptio est. Est quoq; minimè dubiũ, quin sine exceptione omnes admittere paratus sit Deus qui ad eum confugient; sed qui ita confugiunt vt oportet, qui non cum sola fide aut fiducia Calviniana, sed qui cum fide vera Catholica, cum humili & veraci pœnitentia, cum flagranti charitate, cum inuocatione debita, cum peccatorum p̄teritorum acri odio, cum serio & firmo emendationis proposito, ad Deum confugiunt. Qui ita ad Deum confugiunt, sine exceptione omnes admittere paratus est Deus: non quòd his positis admittere teneatur Deus, sed quia hoc diuinę bonitati congruit, & hanc nobis spem diuinitus reuelatę Scripturę faciunt. Nec tamen certò statuere licet (vt loquitur Calvinus) modò memor sit nostri, nos saluos fore: sed certè optimè sperare licet, qui ad Deum confugiunt sicut oportet, illorum Deum non immemorem fore, sed ad salutem recipere. Nec etiam fieri potest vt eorum obliuiscatur, qui suam ei salutem commendant, modò illa commendatio ordine ac debite fiat, iuxta ea quę Deus in Scripturis ab illis exigit, qui se illi cõmendant, & ad eum confugiunt. Lauamini, mundi estote, auferte malũ cogitationũ vestrarũ ab oculis meis, quiescite agere peruersę, discite bines facere.

Præsumptio Calviniana rejicitur.

Modus confugiendi ad Deum. Esai. 1.

facere, querite iudicium subuenite oppr. sso. iudicate papillo,
defendite viduā, & venite, & arguite me, dicit Dñs. Si fue-
rint peccata v. sra vt coccinū, quasi nix d. albabuntur. Hoc
est confugere ad Dominum: hoc est suā ei salutē
commendare: hoc est Deum sui memorē habere.

Sed iocus ac ludus hæc sunt, prout huius postea
in posturæ que dabunt. Quod si (inquit) latroni tam
facilis transitus in celū fuit, quia in vltima rerū omniū des-
sp. ratione recubuit in Christi gratiā, multo magis hodie Chris-
tus mortis victor manū ē solio suo nobis porriget, vt in vite
societate colligat. Aduerte imposturā. Facilis (inquit)
illi transitus in celū fuit, quia in vltima rerū omniū despera-
tione recubuit in Christi gratiā. Fallit lectorē impostor.

Latroni
vnde tam
facilis in
celū trans-
itus.

Nō propter hanc causam tā facilis huic latroni in
celū transitus fuit: non quia in vltima rerū om-
niū desperatione, hoc est, vbi nihil in eo erat vnde
veniā speraret, nulla fides, nulla pœnitentia, nul-
la charitas, (hæc enim certē vltima est hominis
peccatoris desperatio) hoc solo nomine, quod in
Christi gratiā recubuit, id est, hoc solo nomine quod
fiduciā salutis cōcipere ausus fuit, tā facilis illi in
celū transitus fuit. Imō neq; propter illā fiduciā
omnino tā facilis illi in celū trāsitus fuit. Fuit sa-
nē illa eius fiducia, qua in Christi gratiā recubuit, vna
egregia dispositio qua veniā peccatorū cōleque-
batur; dispositio inquā, non causa aut meritū; nisi
nunc animo in diuersa murato pœnitentiā pecca-
toris (cuius hæc fiducia & spes veniē vna pars est)
remissionis peccatorū causam ac meritū saltē de-
cōgruo elle, fateri Calvinus velit. Ait enim: Quia
in Christi gratiā recubuit. Qui modus loquendi cau-
sam & rationē denorat. Sed certē hæc in latrone
fiducia & spes veniæ qua in Christi gratiā recu-
bit, fuit vna egregia dispositio ad veniā a Chri-
sto consequendam. Sed nec fuit sola dispositio,
quan-

quādo fides eius planè admirabilis, cōfessio quoque fidei nobilissima, charitas admodū feruens & egregia, peccatorū suorū aperta professio, aliāq; adhuc plura non secus eū ad hanc veniā disponebant, quā fiducia concepta; nec ad tam facilem in cælū transitum, id est, ad talē veniā qua paradysum ei eodem die promitteret, vlla dispositio illa erat. Nam ad veniā quidem peccatorū & ad iustificationē impij disponit pœnitentia, fides, fiducia, aliæq; virtutes ex speciali Dei gratia productæ: sed ad glorię mensurā aut gradū, (qualis hic vnus erat, confessim in paradiso esse) sicuti nec ad ipsā gloriā adeundā illa disponunt, quum in huiusmodi glorificatione tota gloria sit pura gratia. Est enim vita æterna quibusdā mera gratia, qui nihil ad eam cōsequendā iam iustificati operari potuerunt; quibusdā verò, qui iam iustificati bona opera fecerunt, & gratia, & merces.

Duobus igitur modis fallit lectorē Calvinus. Quod enim in Christi gratiam hic latro recubuit, nec tam facilis in cælū trāsitus vlla causa fuit, nec ipsius remissionis peccatorū sola causa aut sola dispositio fuit. Quod ipsemet Calvinus ex parte nobis explicabit. Primū enim de fide huius latronis dicit. *Nescio an à mūdo condito magis rarū & memorabile fidei exemplū vnquā extiterit. Nā repētē altius penetrat quā apostoli omnes & reliqui Discipuli, in quibus dō edis tātū operæ consumpsit ipse Dñs. Deinde confessionē fidei non minus admirabilē agnoscit. Neque id modò (inquit) sed Christū in patibulo regē adorat, regnū eius celebrat in horrenda & plusquā deformi abiectiōe, moribundū pronūtiat vitæ authorē. Postea patientiā ac tolerantia eius prædicat. Quod autem cruciatus suos animosē negligens, imò quasi sui oblitus ad spem & desiderium occultæ vitæ rapitur, sensum humanum superat. Quare & moriis*

catior

Latronis
varie vir-
tutes præ-
ter fidu-
ciam.

Latronis
virtutes.

cationem carnis, & patientiam, & fidei altitudinem, & spei constantiam, & pietatis ardorem ab hoc Magistro discere non pudeat. Hæc hoc loco Calvinus ab *a* Ambrosio prius ac *b* Leone Papa diligenter obſervata. Quibus adhuc adijcere licet humilem peccatorum suorum confeſſionem, Nos digna factis recipimus; honoris Christi defensionem, Hic autem nihil mali fecit; charitatem erga proximum (vt notavit in hunc locum Beda) qua eum fraternè corripuit dicens, *Nec tu Deum times*, &c. Propter has igitur tot ac tantas virtutes, non propter solâ fiduciam qua in Christi gratiam recubuit, facilem à Christo veniam impetravit?

a Serm. 44
& 45.
b Serm. 2.
de pass.
Domini.

Pergamus nunc cum Caluino. Absurdū enim (inquit) esset, ex quo chirographū nobis contrariū affixit cruci, mortemque & Satanam proſtigavit, & in sua resurrectione triumphum egit de mundi principe, nobis nō eque facilem & promptum esse ac latroni transitum à morte in vitam. Quisquis ergo vera fide animæ suæ custodiam Christo moriens tradet, non extrahetur in longū tēpus vt suspensus languat, sed eius voto eadē, qua erga latronem usus est, benignitate Christus occurret.

Caluina-
na colle-
ctio du-
pliciter
claudicat.

Hæc Caluiniana collectio dupliciter claudicat. Primum, quia non sequitur: Christi nunc maior est gloria quā in Cruce fuit, ergo par & eadē misericordia. Non enim à ratione diuinæ gloriæ, sed à ratione immensæ charitatis Dei & Christi, misericordia ortū capit. Christi autem in nos immensa charitas nunquam ardentius flagrauit quā in cruce, vbi torcular calcavit solus, & non fuit vir de gentibus cum eo, ab omnibus derelictus; vbi preciū redemptionis de facto persoluit; vbi victima mactata adhuc in ara stetit; vbi se totū pro nobis obtulit; vbi se maxime Patri humiliavit. In hac igitur tā ardenti flamma maiores scintillæ hinc inde euolarunt. Orat pro persecutori-

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

toribus, Matrē commendat discipulo: exclamat. *Sitio*; non potū, sed salutē humanā: denique huic latroni paradysum promittit. Hic magis sese diffudit misericordia, vbi magis exarlit charitas. Hic mustū propinavit, qui adhuc in torculari stetit; & facilius atque vberius bibit, qui fonti proximus astitit. Deniq; Christi in terris beneficia gratiē singularia, nō sunt exēpla sed miracula. Deinde fallit iterū tota Caluini consecutio, nisi eadem fide, fortitudine, patientia, alijsque virtutibus animæ suæ custodiam Christo morientes tradimus, quibus suam hic latro Christo commendauit. Vnde sapienter Augustinus: *Antē mibi latronis fidē ostende, & tunc tibi latronis beatitudinem pollicere.*

Sed nūc quō tota Caluini tendat oratio, & quos hactenus cuniculos egit, qui nunc proximē sequitur verborum fragor ostendit. *Itaque facessat putidum illud Sophistarum commentū de pœnæ repetitione quā culpa remittitur: quia videmus vt Christus, quē reatu absoluit, simul à pœna liberet.* Huc hactenus collināuit Caluinus; ad hoc venenū tandē instillandum Christi gratiā & bonitatem hactenus prædicauit. Sed nec antegressę orationis filium huius conclusionis telā texere potuit; nec quod nūc dicit, aliquam nouam texturā adfert: Christus latronē sic à reatu absoluit vt à pœna liberet; ergo quoties culpa remittitur, nulla est pœnæ repetitio. Tā malè sartum hoc argumentū est, vt eius inanitas vel puero transpareat. A particulari concludit generale. Quis puer hoc vitium non videt? A fidei exēplo tā raro ac memorabili quale à mūdo condito non existit, (sūt Caluini verba) ad fidē simpliciter verā, qualis in quolibet credente necessariō reperitur, argumentatur. Argumenti absurditatem quis non aduertit? A multis cum fide virtutibus coniunctis ad solam fidem ratio-

O o tio.

Serm. 1.
fer. 3 post
Domin.
Palm.

Manet
pœna re-
missa
culpa.
Caluini
putidum
& puerile
argumen-
tum.

tio cinatur. Quàm hoc à ratione imò & à pietate procul alienum sit, quis ignorare potest? Denique ex priuilegio gratiæ in Cruce factæ; regulam communem statuit. Consequentia vanitatem quis tandem approbabit?

At aliquid suæ collectioni obijcere vult ipse Calvinus. Vafre. Quasi nihil aliud obijci queat aut debeat. Atqui quæ nos iam contra obiecimur, soluat qui potest Calvinista. Audiamus interea quid ipse sibi opponat, & quomodo soluat. *Nec obstat* (inquit) *quòd latro pœnam cui addictus erat, nihilominus ad extremũ usque sustinet: quia hic nulla cõpensatio nobis fingenda est quæ ad placandũ Dei iudicium piaculi vice sit: (quæadmodum Sophistæ delirant) sed pœnis corporalibus simpliciter electos suos Dominus ad displicentiã & odiũ peccati erudit. Itaque Christus latronẽ paterna disciplina ad abnegationẽ adductũ, quasi gremio suo excipit, non ad ignẽ purgatorij ablegat. Latronẽ illa pœna, cui addictus erat, ad placandũ Dei iudicium aliquam cõpensationem attulisse, nõ improbabiler dici potest, si illã pœnam sceleribus suis debitã (quod publicè professus est, dicens, Nos digna factis recipimus,) veluti illis iustè debitã alacriter suscepit; & in aliquã compensationẽ à Deo acceptari humiliter petierit. Quod vt eum fecisse plusquam probabile est, quia qui mentẽ fide illuminauit, animũ quoque pœnitentiæ studio imbuisse (quũ fides & pœnitentiã pariter in Scripturis coniungantur) dubitari vix debeat; ita etsi non fecerit, nec de tali compensatione cogitauerit, tamẽ propter causas antedictas, ab alijs peccatoribus nullam à Deo pœnã temporale remissis peccatis exigi nullo modo cõsequitur. Pœnã autẽ temporalis cõpensationem ad placandum Dei iudicium piaculi vice per solui; nõ est Sophistarum delirium, vt hãc delirat Calvinus, sed est diuina-*

uinarum Scripturarū & SS. Patrum luculenta & sapiens doctrina: quā diligenter explicatā & contra omnes Caluini cauillationes solidē defensionem videre licet apud Rob. Bellarminum: ne hīc frustra actum agamus.

Proprium autem hoc loco Caluini deliriū, quo imperito lectori nebulas offudit, paucis refutabo. Ait *penis corporalibus simpliciter electos suos ad displicentiam & odium peccati Dominum erudire. Sic atronē paternā disciplina ad sui abnegationem adductū affirmat.* Ad latronē quod attinet, non illa supplicij pœna ad sui abnegationē, sed admirabilis diuini Spiritus gratia eaque repentina & efficacissima, ad memorabile istā conuersionē, cum tot virtutibus coniunctam, adduxit: quod ipse Calvinus hoc loco non diserte. Quo (inquit) *maiori admiratione digna est Spiritus S. gratia, quæ tam luculentē hīc se exeruit.* Pœna quam sustinuit, nō fuit paterna disciplina, qua eū Deus erudit; sed fuit debitū sceleribus supplicium, quo digna *factis accipit.* Paterna disciplina qua De⁹ suos filios castigat, vt Paulus ad Heb. prolixē docet, non est pœna flagitij debita; sed est varia pro Christi nomine & pro veritate afflictio, persecutio, bonorū rapina, iustis & creditibus propter ipsā iustitiā inflicta, propter fidei confessionē suscepta, propter veritatis & pietatis defensionē tolerata. Quū enim dixisset, *Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnū certamen sustinistis passionū, &c. mōxque adiecisset, Patientia vobis necessaria est, vt Dei voluntatem facientes, reportetis promissionē* (de Dei voluntatē facientibus & multa pro pietate patieribus loquitur, non de sceleratis & flagitiosis ad odiū peccati iusto supplicio erudiendis) ac deinde magnū iustorum catalogum texuisset, qui iustitię ac pietatis nomine

O o 2

diren-

Contro-
uer rom. 2
de pœnit.
lib. 4. c. 8.
& seqq
Item cap.
14. &
seqq.

Satisfac-
tionis
pœnæ &
disciplinæ
paternæ
differen-
tia.

Heb. 10.
32.
36.

Heb. 11.

36. dixerunt) *distenti sunt*, vt 7. filij Machabeorū; *ludibria*
 37. & *verbera experti*, in super & *vincula & carceres*, vt Ierē.
 & Micheas; *lapidati sunt*, vt Zacharias sacerdos &
 Naborh; *secti sunt*, vt Esaias à Manasse Rege; *tenta-*
 38. *ti sunt*, vt Ioseph & Iudith; *in occisione gladij mortui sūt*,
 vt 85. sacerdotes ab impio Saul interfecti; *circuierunt*
in molis, in *pellibus caprinis*, *egentes*, *angustiati*, *afflicti*,
quibus dignus non erat mūdus, qui videlicet tot his ma-
 lis ac po-nis corporalibus non ad odiū peccati, sed
 ad virtutis ac pietatis incrementa erudiebantur;
 Heb. 12. 1 tandem ad ipsos Hebreos rediens, *Per patientiā* (in-
 quit) *curramus propositum nobis certamen*: tōxq; Chri-
 sti redemptoris exemplo ob oculos proposito, vt
 3. *non fatigentur animis suis deficientes*, quia nondum vsque ad
 4. *sanguinem resistissent aduersus peccatū repugnantes*, id est,
 contra infidelitatis & abnegationis Christi tenta-
 5. tiones; *prolixē docet*, vt *non negligant disciplinam Do-*
 6. *mini*, quia *Deus quos diligit castigat*, & *flagellat omnem filiū*
quem recipit. Tota hęc castigatio paterna nō est eru-
 ditio ad odiū peccati quod perpetrarunt, & cuius
 nomine puniuntur, vt hic latro punitus est; sed est
 eruditio ad odiū peccati ne perpetraretur, & vt pos-
 sint aduersus peccatum repugnare etiam vsque ad
 sanguinē resistendo. Quare totā hanc doctrinam
 11. postea concludens, ait *Omnis disciplina in presenti quid-*
em non videtur esse gaudij, sed mæroris: postea autem *fructū*
pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitiæ: id est, ijs
 qui per patientiam malis aſuenerunt, & longa ex-
 Rom. 5. ercitate probati fuerunt, (*tribulatio enim patientiā*
operatur, patientia probationem) fructū duplicē adfert;
 primum *pacatissimum*, siue tranquillitatis & pacis
ἐπιπικνόν, quia animo pacato omnia tolerat; dein-
 de iustitiā *δικαιοσύνη*, quia facit hominem iustum
 quatenus ea admonitus peccatū fugit, Deoq; ar-
 ctius adheret, quod alijs verbis antea dixerat, *Deū*

nos erudire ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius, εἰς τὸ μεταλαβείν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ, id est, propter nostrā vtilitatem, vt sic eruditi participes simus eius sanctitatis quæ in Deo est, siue vt firmus sancti ac iusti pro modulo nostro, sicut Deus est. Hęc est paterna disciplina qua iusti, & electi, & filij Dei exercentur, ad fugam peccati, & sanctitatis ac iustitiæ incrementum; nō illa quā fingit Calvinus, qua impij & peccatores percutiuntur, ad displicentiā & odium peccati in quo sunt, vel quod perpetrarunt. Vicinitate & affinitate verborū fallit lectorē Calvinus. Paterna quippe Dei disciplina ad peccati odium erudit, ne committantur, vt Apostolus nos docuit, & eius finis est nostra sanctificatio, iustitia, corona. Disciplina & castigatio qua Deus punit peccatores vt à peccato delistant (in quo genere dictum est, *Multiplicate sunt infirmitates eorū, & postea accelerauerunt: & rursum, Vexatio dabit intellectum*) est quidem aliquo modo paterna, quatenus misericorditer ad emendationē prouocat, sed quia necdū tales filij sunt, nō eos propriē vt pater filios castigat, sed vt dominus seruos ad officium reuocat. Castigatio autem illa qua iam sibi reconciliatos certis adhuc pœnis Deus subijcit, non est paternæ misericordiæ, sed diuinæ iustitiæ opus, quia *in uerse via Domini circa peccatores misericordia & veritas*. Ideo *misericiordiā & iudiciū cōtat ei Propheeta*. Ideo vocatur, *misericors & miserator & iustus*. Ideo rursum dicitur, *Patiens & longanimis & multæ miserationis, & verax*. Sic præcedit misericordia iusticiam, & quibus præstitit Deus misericordiā, ab illis adhuc exigit iustitiā: non quidem summam, sed neq; nullā. Dimisit Deus filijs Israel orante Moyse fœdam illam rebellionē & murmur contra Moysem & Aaron. *Dimisi (inquit) iuxta verbum tuum*. Tamen

Vicinitate
verborum
fallit Cal-
uinus.

Psal. 24.
Psal. 100.
Psal. 111.
Exod. 34.

Num. 14

vide quid addat. *Attamen non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum.* Rursum atrox illud idololatrię crimen de vitulo aureo orante similiter Moyse dimisit Deus, ne profusus eos à facie sua reijceret, aut fœdus cum eo abrumperet: sed addit. *Ego in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum.* Postquam Davidi pœnitenti Propheta dixerat, *Transulit Dominus peccatum tuum;* quo reparatam cum Deo amicitiam ei significauit: adiecit tamen vt iustitię quoq; diuinę locū adhuc esse intelligeret, in pœnā quidē adulteriij, *Filius qui natus est tibi, morte morietur:* in pœnā homicidij, *Non recedet gladius à domo tua in eternū.* Sic nimirum misericors & miserator est Dñs, & iustus.

Exod. 32.

3. Reg. 12.

Sed necdū Caluino cauillandi finis. *Notandū* (inquit) *præterea est, quibus clauibus latroni aperta fuerit regni cælorum ianua. Neq; enim hic vel Papalis cōfessio vel satisfactio in rationē veniunt: sed pœnitentiā & fidē contentus est Christus, vt ad se venientē vltro excipiat.* Breuiter respondeo: Neq; etiā hic vel Euangelica prædicatio, vel disciplina cōsultoria, vel Baptismi susceptio, vel Cænę Dominicę participatio in rationē venerūt, sed pœnitentiā & fidē contentus est Christus, vt ad se venientē vltro excipiat. Nō videt cæcus hereticus hoc insulso cauillo non aliter explodi quæ sua secta in peccatoris cōuersione vel sanctificatione adhibere solet, quā quę in Ecclesia Catholica perpetuò adhibita fuerūt. An quia Christus per excellentiā vno verbo peccata remisit Magdalenę, paralytico, & huic latroni, idcirco in Ecclesia Christi omnis Sacramentorū & disciplinæ Ecclesiasticæ vsus veluti res ridicula exploderetur, vt sola sufficiat pœnitentiā & fides corā Deo? An quia Christus sine clauibus regnū cælorū aperuit, idcirco claues regni cælorū à Christo Petro datæ in puteū projicientur? An idcirco Ecclesia nullas claues habet?

Caluini
putidum
cauillum.

Hæc

Hæc sunt insulsa & putida Caluini cauilla, nulla refutatione digna. Garrit tamen adhuc in hoc suo insipido cauillo mirè sibi placens. *Atq; hinc* (inquit) melius iterū confirmatur quod nuper attigi, si quis grauetur latronis vestigijs insistere, & præeunte sequi, dignū esse æternæ exitio: quia impio fastu seipsum ab aditu cælorū arcet. Et certè sicut in latronis persona cōmune obtinēdie veniæ pignus nobis omnibus Christus dedit, sic rursū tanto miserū illum honore dignatus est, ut omni propria gloria exuti, non nisi in vna Dei misericordia gloriemur. Quod si verè & serià se quisque nostrū excutiat, meritò nos pudefaciet immensa scelerum nostrorū congeries, ut hominē perditum, qui mera gratia salutē adeptus est, duce & antesignanū habere minime pigeat. Hæc Calvinus, quibus nescio an aliquid magis vel impiū vel stolidū scribere potuerit. Vult nos latronis vestigijs infiltrere, & præeunte sequi. Quomodo verò? An utrota vita latrocinemur, aut scelera scelerib⁹ accumulē⁹ sicut ille? Quid nī? ait Calvinus. *Nā si seriò se quisq; nostrum excutiat, meritò nos pudefaciet immensa scelerū nostrorū cōgeries.* Ergo omnes etiā in Christo ab infantia regeneratos sceleratā vitā ducere, & latroni isti similes esse Calvinus iudicat? Omnino eum ita iudicare, hæc verba cōuincunt. Nisi enim sceleratā vitā duxerint, quomodo immēsa scelerū congeries vnumquēq; pudefaciet, aut quomodo latronis vestigijs insistē? Sed ab sit hæc tanta impietas à Christianis peccatoribus. Qui in adulta ætate ad Christum accedunt, poterit illis fortallè cū Apostolo dici: *Hæc quidem fuistis, adulteri, rapaces, &c.* Sed an illud quoq; cōtra Apostolū dicitur; Adhuc etiam tales estis: ideoq; nec abluti, nec iustificati, nec sanctificati estis? At verò ab ineunte ætate in Christo regenerati si immensam scelerū congeriē vnusquisq; habet vnde pudefiat, quæ tandē erit inter fidelē & infidelem,

Calvinus
vult om-
nes esse
sceleratos
latronis
exemplo.

1. Cor. 11.

Rom. 6.

Christianū & Paganū discrepantia. Ergo omnes
*seruiunt iniquitati ad iniquitatē, & exhibent membra sua
 seruire immunditiæ ad iniustitiam, nec vllus est qui ex-
 hibet membra sua seruire iustitiæ in sanctificationē, de
 quo iterū agere gratias Apollolus possit, & dicere,
 Gratias ago Deo quod fuistis serui peccati, nunc autē ex core
 de obedistis in formā doctrinæ in qua traditi estis. Imò nec
 quando hoc dixit, iuxta Calvinum vera dixit,
 quia immensa scelerum congeries vnumquem-
 que pudefaciebat, & latronis vestigijs insitte-
 re debuerunt. Sed est hæc Calvini impia ac de-
 testabilis doctrina, cuius alibi notas deprehen-
 dimus, & hęc argumentum præbet; sic ex iustitia
 Christi imputata, & gratuita peccatorū remissio-
 ne, omnes esse iustos, vt in seipsis maneant impij,
 scelerati, pleni immunditiæ, & omnibus flagitijs
 contaminati. Propterea quoque vult in latronis per-
 sona cōmune obtinendæ veniæ pignus omnibus dari: quali
 quod ille speciali priuilegio obtinuit, ab omnibus
 certa fide & ex cōmuni lege expectandū sit: vt vi-
 delicet post vitā sceleratē ac flagitiose diutissime
 ductā, vnico hoc verbo, *Memento mei Domine*, salui
 fiant. Docet quidē hoc exemplum non esse de Dei
 miseratione vlllo tempore desperandū. Sed aliud
 est, non abijcere spem vt Dei misericordiā quouis
 articulo implores; aliud & longē aliud, in quauis
 diuturna impietate certā tibi ex sola inuocatione
 salutē polliceri: aliud non desperare, aliud præsu-
 mere: aliud in naufragij periculo tabulā arripe-
 re, aliud absq; nauigio te mari cōmittere: aliud
 in vrgente morbo medicū aduocare, aliud nullam
 sanitatis curam gerere. *Si bene meministi* (ait a D. Ber-
 nardus) *vñū latronē in toto Canone Scripturarū inuenio sic
 saluatū. Noli ergo huic tam periculose expectationi te com-
 mittere. Dicet aliquis in corde suo, ait b Augustinus, Non
 me**

Caluini
 Epicurea
 & execra-
 da do-
 ctina.

Latronis
 exem-
 plū quid
 doceat.

a Serm. 38
 in paruis
 serm.
 b Serm. 1.
 fer. post
 Dom. Pal.

me adeo contristet conscientia rea; video sub momento latroni sua crimina gonata. Immittit diabolus securitatē, vt inferat perditionem. Sed diaboli partes Calvinus hic agit: & quod in Augustino sequitur, ex Caluini doctrina locū habuit. Nec dinumerari possunt quantos hæc inanis spei vmbra deceperit. Innumeri quippe Calvinistæ hac fiducia Calviniana decepti, cuius in hoc latrone cōmune pignus tot verbis persuasit Calvinus, in hæresi & vitæ turpitudine perierunt. Sanè vt eum meritò iudices insanire qui se quadriduo post mortē resuscitandum persuadeat, quia vnum Lazarum quadriduanum Christus resuscitauit; ita profus insanus iudicandus est, qui tota vita flagitiosè ducta, id sibi certò persuadeat in immensa illa scelerum congerie, se sola fide ac fiducia sua, omnium præteritorum veniam, idque sine vllis in igne emendatorio pœnis, facile & vnica inuocatione imperaturum, quia vni latroni similem gratiam Christus fecit. Certè non magis in latronis persona commune omnibus obtinendæ veniæ pignus est, quàm in Lazari persona commune omnibus post quadriduum resuscitandi pignus erat.

IN LVCÆ CAP. 24.

39. *Videte manus meas & pedes meos, quia ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.*

CONTRA realem & corporalem in venerabili Eucharistia præsentiam valere hunc locum, multum sibi persuasit Calvinus, persuaserunt & alij nostri temporis sectarij. Sic enim scribit hoc loco Calvinus. *Quum Christus*
 O o 5 pal-

palpabile esse suum corpus pronuntiet, & solidis ossibus compactum, his autem uocis discernat à spiritu; scitè & uerè adducit us est hic locus à nostris hominibus ad refellendum crassum errorem de transubstantiatione panis in corpus Christi, uel de locali corporis presentia, quos homines præposterè in sacra Cæna fingunt. Audiuius propositionem Caluini.

Trasubstantiatio
deficitur.

Duo ex his uerbis probare uult: primùm nullam esse panis in corpus Christi transubstantiatione; deinde nullam esse localem corporis Christi in sacra Cæna presentiam. Attende an aliquod horum probet. Nam (inquit) illic uolunt esse Christi corpus, ubi nullum corporis signum apparet. Si nullum in sacra Cæna corporis Christi signum apparet, & panis ille Eucharisticus uerum Christi corpus non est; an non Caluinus Christi uerba, *Hoc est corpus meum*, penitus & omnino inania reddit. Si enim panis ille benedictus à Christo, nec corpus eius est, nec signum corporis, quid erit? Deinde quomodo Caluinus illa Christi uerba super Mattheu exponens, affirmat, *panem, quia symbolum est corporis Christi, uocari corpus*, si nullum hic signum corporis apparet? An non & sibi apertè contradicit, & uerba Christi penitus euacuat.

Dicer aliquis Caluini ista, *nullum hic corporis signum apparet*, quia non uidetur uia species corporis, & hoc Caluinum dicere uoluisse, quia alio in loco conuersionem panis in corpus Christi, *fictitiam* uocat illusionem, cuius nullus in terris oculus testis est. Sed hæc nihilo melior ratio est; quia ipsa infidelitatis uox est. Non uideo corpus adesse, & ideo non credo adesse. Atqui Sacramentum religionis hoc est, & ex fide totum intelligendum; non alimentum refectiois, & ex sensu iudicandum. Antiqua Ecclesia hortatur ut uerbis Christi credamus, & sensus iudicium fugiamus. Contrà Caluinus, sensus iudi-

Institut.
lib. 4. c. 17
num. 15.
Caluini
uox infidelis.

iudicium vrget, *Nullum hic apparet corporis signum.* Non credo quod dicitur, sed volo ad oculum demonstrari quod dicitur. Digna Caluino blasphemia. Sed audiamus antiquæ Ecclesiæ voces, & infidelitati Calvinianæ vt apta veneno antidota opponamus. *Verbis Dei* (ait Chrysostomus) *falli non possumus, sensus vero facile decipitur.* Quoniam ergo ille dixit, *Hoc est corpus meum*, nulla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus. Ipse Dominus Iesus (ait Ambrosius) *testificatur nobis quod corpus suum accipimus & sanguinem.* Nunquid debemus de eius fide & testificatione dubitare? Voluit Dominus Iesus (ait Epiphanius) *dicere, Hoc meū, ist, hoc & hoc,* (verbum corporis tacet mysterij celandi causa) & nemo non fidem habet sermōni. Qui enim non credit esse ipsam verum sicut dixit, is excidit à gratia & salute. Quod autem audivimus, id credimus esse ipsius. Succinctus Leo Magnus. *Hoc ore sumitur quod fide creditur: quia de veritate corporis nihil ambigitur.* Cū Christus ipse affirmet (ait Cyrillus Hierosolymitanus) *ac dicat de pane, Hoc est corpus meum, quis deinceps audeat dubitare?* Hæc Antiquitatis testimonia ad simplicem fidem Christi verbis habendam hortantur. Calvinus non credit, sed aliquod apparens corporis signum flagitat.

Audiamus nūc illas voces quibus iubet iudiciū à sensibus auocare. *Credamus Deo* (ait eadē hac de re Chrysostomus) *nec repugnemus ei, etiam si sensui & cogitationi nostræ absurdum esse videatur quod dicit.* Sic idem iterum & eodem loco Cyrillus. *Quamuis sensus tibi suggerit panem & vinum esse, tamen fides te confirmet: nec ex gustu rem iudices.* Nec dissimiliter Ambrosius. *Fortē dicas, Quomodo vera caro & verus sanguis? qui similitudinem video, nō video sanguinis veritatem? Dixi tibi de sermone Christi, qui operatur vt possit mutare & conuertere genera instituta nature.* Hæc est veteris Ecclesiæ fi-

Corporis
Christi
præsentia
credenda,
non vi-
denda.
Homil. 53
in Matth.

De Sacr.
lib. 4. c. 5.

in An-
chorat.

Serm. 6.
de ieiunio
7. mensis.
Catech. 4.

Homil. 83
in Math.
vbi supra.

De Sacra-
ment. lib.
6. cap. 1.

fiæ fides, hæ voces eorum qui fidei Christianæ lumina & decus extiterunt. Fidem, non sensum, in tanto religionis mysterio, consulendam docent. Calvinus novus Capharnaïta non credit murari panem in corpus, quia nullum corporis signum apparet.

Sed pergamus ad sequentia; & quomodo illas duas assertiones suas ex his Christi verbis probet, attentè dispiciamus. Hoc autem (inquit) modo sequetur naturam suam mutasse, ut esse desierit quod erat, & unde ab ipso Christo probatur verum esse corpus. Existimat, posita vera panis in corpus Christi transsubstantiatione, naturam corporis Christi esse mutatam, ut iam desinat esse corpus palpabile & visibile, ex quibus conditionibus probavit hoc loco suum verum corpus adesse. Sed non attendit, Christum ex huiusmodi conditionibus probasse suum corpus adesse, quia voluit illud visibile exhibere, & præsentiam ocularem probare, ad resurrectionis suæ veræque resuscitatae carnis fidem faciendam; in Sacramento autem idem Christi corpus adesse, tanquam in Sacramento, tanquam in mysterio, & sub aliena specie non propria; nec ut videatur ac palpetur, sed ut accipiatur ac manducetur; nec in fidem resurrectionis factæ; sed in alimentum spirituale, ac religionis usum; ad quæ omnia nec palpari nec videri aut opus est, aut continet. Rursum non attendit verum ac naturale corpus tum palpabile tum visibile ex sua natura esse, quando de facto præsens nec palpari nec videri à præsentibus potest, diuina aliqua virtute impediente ne illa potentia reducat in actum. Nonne Elizeus palpabilis ac visibilis erat, quando totus exercitus Regis Syriæ cæcitate percussus (non omnimoda, ut nihil viderent, sed certa quadam & singu-

Corpus palpabile est, quod aliquando palpari non potest. 4. Reg. 6.

singulari vt eum non viderent) ab eo in mediam
 Samariam duceretur? Nonne equi illi & currus ig- ^{Ibidem.}
 ner in circuitu Elizei, quos puer eius ad tempus
 videre non potuit, visibiles tamen ex se & palpa- ^{4. Reg. 2.}
 biles erant? Quum eidem *Eliseo Elias diceret, Si vi-*
deris me quando tollar à te, fiet tibi quod postulasti, be-
 ne sciebat se natura visibile, suo tamen discipulo
 potuisse fieri inuisibile, nō ex nimia loci distātia,
 aut ex discipuli cæcitate, sed ex supernaturali ali-
 quo impedimēto. Et vt de Christi corpore loqua-
 mur (cui cū diuina natura hypostaticè coniuncta
 esset, multa ab illo nō humanè sed diuinè & præ-
 ter corporū naturā facta esse mirari nō debemus
 sed credere) quando cum duobus discipulis eunti-
 bus in Emaus ambulabat & sermones conferebat ^{Luc. 24.}
 incognitus (quia *tenebantur oculi eorum ne cognoscerent*
eum) tamen ab illis non videbatur, propterea non
 erat visibilis? Rursum quando Christus volenti- ^{Luc. 4.}
 bus eum interficere Iudæis, *transiens ibat per medium*
eorum, nec ab illis palpatus nec visus, an propterea
 illo tempore mutata corporis eius natura fuit, vt
 nec palpabilis nec visibilis esset? Denique quum
 Paulo in via Christus apparuit, ille solus Christum ^{Act. 9.}
 vidit, alij omnes, qui cum Paulo erant, *voce quid-*
em audierunt, neminem autem viderunt: an propterea
 visibilis Christus non erat, quia à quibusdam non
 videbatur? Fiuolūm igitur est Caluini argumen-
 tū: Christi corpus in sacra Cæna nec palpatur nec
 videtur, ergo naturam suam mutauit, vt non sit
 amplius palpabile ac visibile, vnde verū adfuisse
 corpus discipulis suis probauit.

Videamus reliqua. *Si contrā excipiant: latus tunc*
fuisse confixum, pedes clauorum vulneribus fuisse perfora-
tos, atque etiam manus, nunc autem illesum & integrum
in cælo esse Christum, facile discutitur hoc cauillem. Neque
enim

enim hoc tantum agitur quali habitu apparuerit, sed quid
 testetur de vera carnis sue natura. Hoc autem tanquam
 proprium illi tribuit, palpabilem esse, ut à spiritu differat.
 Ergo hodie quoque discrimen istud carnis à spiritu manere
 necesse est: quod perpetuum esse, ex Christi verbis statuere
 licet. Cavillator ineptus ac futilis obiectionem
 fingit ac format quam vix puer objiceret aut for-
 maret. Nos verò contra Calvinum & suos illos
 omnes, quorum in hac re consentientem senten-
 tiam profert, non illud nugamentum excipimus,
 sed illa duo quæ iam diximus: ac maxime poste-
 rius illud quod ex Scripturis ostendimus, esse ali-
 quod corpus natura sua palpabile ac visibile, quod
 tamen aliquando nec palpari nec videri potest,
 non propter impedimentum aliquod naturale ex
 parte palpantis aut videntis, sed ex diuina aliqua
 virtute & causa. Non magis igitur naturæ carnis
 Christi repugnat, quòd in venerabili Sacramento
 nec videatur nec palpetur, aut citra miraculum
 palpari ac videri nequeat, quàm eidem naturæ
 repugnavit, tam à Iudæis quàm à discipulis suis
 interdum nec videri nec palpari potuisse. Et sicut
 in illis exemplis mansit natura corporis Christi
 integra, ut ex sua natura palpabile ac visibile
 esset, tamen nec videri nec palpari tunc potuit:
 eodem modo in sacra Cæna manet natura corpo-
 ris Christi integra, ut ex sua natura palpabile ac
 visibile sit, tamen quia sub Sacramento adest, nec
 cum in visibili specie palpari conuenit, nec videri
 nec palpari possit. Ex duabus igitur propositi-
 onibus suis, neutram probavit. Vnam probare co-
 natus in probatione defecit. Alteram de locali præ-
 sentia nec attingit quidem. Ita videlicet scitè ac ve-
 re à suis hominibus hunc locum adductum iactitat Calvi-
 nus, id est, insulse prorsus & falso. Nam & de lo-
 cali

cali presentia id breuiter dico, naturam corporis intrinsecam id non requirere vt semper sit in loco, tamen sit locabile (vt sic dicam) & in loco esse aptum natum. Quum enim causa formalis ab effectu suo separari possit (et si effectus à causa non separetur, quia prior illa est, posterior iste) ipsius autem esse in loco, siue de facto extendi in loco, causa formalis est, in seipso esse extensum & posse extendi in loco; profecto non magis absurdum est corpus natura extensum, de facto non extendi in loco, quàm absurdum est causam separari à suo effectu; aut (quod modò ex Scripturis ostendimus) corpus esse palpabile & non palpari, visibile & non videri. Sic igitur Christi corpus naturale tamen sit natura sua extensum, non est tamen necesse vt vbicunque est, ibi quoque per modum extensi corporis & in loco localiter adsit. Quamquam Christus ad distinctionem spiritus & corporis humani, non ponit loci mensuram, sed carnem & ossa. Sed hac de re accuratius differendi hic locus ac tempus non est. Legat studiosus lector hac de re Claudium de Sainctes in opere Eucharistico, Repetit. 4. & Rob. Bellarminum tom. 2. Controuers. lib. 3.

Cap. 4.

Cap. 7.

Ab Coll. Societ. Paderborn a. 1617.

Antidotorum in Euangelium D. Lucæ
FINIS.

